

วิวัฒนาการและหลักกฎหมายของกระบวนการระดับข้อพิพาทในแกตต์

เนื่องจากในปัจจุบันการระดับข้อพิพาทภายใต้องค์การการค้าโลก (World Trade Organization) เป็นเวทีที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือประเทศคู่พิพาทเพื่อระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก ดังนั้นในการศึกษาเรื่อง “ประเทศกำลังพัฒนากับกระบวนการระดับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลง WTO” จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาและวิเคราะห์ถึงพื้นฐานความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับประเทศกำลังพัฒนาในกระบวนการระดับข้อพิพาทเพื่อทำให้ทราบถึงความเป็นมาที่สำคัญในการระดับข้อพิพาทแกตต์ โดยในบทนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะทำการศึกษาถึง

1. ภาพรวมในประวัติศาสตร์ของแกตต์เกี่ยวกับการระดับข้อพิพาท

โดยจะศึกษาถึงการระดับข้อพิพาทในช่วงก่อนการเจรจาการค้ารอบโตเกียว (Pre-Tokyo Round) การระดับข้อพิพาทในช่วงการเจรจาการค้ารอบโตเกียว (Tokyo Round) การระดับข้อพิพาทในช่วงการเจรจาอุรุกวัย (Uruguay Round) การระดับข้อพิพาทในความเข้าใจฯ 1994 เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในการระดับข้อพิพาทแกตต์ได้ดียิ่งขึ้น

2. วิธีการระดับข้อพิพาทในทางการค้าระหว่างประเทศ

โดยจะศึกษาถึงวิธีการระดับข้อพิพาทในกระบวนการระดับข้อพิพาทของข้อตกลงแกตต์ 1947 วิธีการระดับข้อพิพาทในความเข้าใจว่าด้วยการแจ้ง การปรึกษาหารือ การระดับข้อพิพาทและการกำกับดูแล (Understanding Regarding Notification, Consultation, Dispute Settlement and Surveillance) และภาคผนวกแนบท้ายเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติในกระบวนการระดับข้อพิพาทแกตต์ (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ความเข้าใจฯ 1979”) วิธีการระดับข้อพิพาทในปฏิญญารัฐมนตรี 1989 เกี่ยวกับการปรับปรุงกฎเกณฑ์และกระบวนการระดับข้อพิพาท (Decision on Improvements to GATT Dispute Settlement Rules and Procedures) (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ปฏิญญารัฐมนตรีฯ

1989”) และวิธีการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจ 1994 เพื่อให้ทราบถึงวิธีการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่สำคัญตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

3. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาททางการค้า

โดยจะศึกษาถึงหลักอัตโนมัติ (Automaticity) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักความเป็นกลาง (Impartiality) และหลักความรวดเร็ว (Speediness)

4. องค์กรที่สำคัญในกระบวนการระงับข้อพิพาท

โดยจะศึกษาถึงองค์กรที่สำคัญในความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าหรือข้อตกลงแกตต์ และในความเข้าใจ 1994 ได้แก่ ที่ประชุมใหญ่แกตต์ (CONTRACTING PARTIES) คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (PANEL) คณะมนตรีแกตต์ (COUNCIL) สำนักเลขาธิการแกตต์ (SECRETARIAT) องค์การระงับข้อพิพาท (DISPUTE SETTLEMENT BODY: DSB) และองค์กรอุทธรณ์ (APPELLATE BODY)

5. ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้กระบวนการระงับข้อพิพาท

โดยจะศึกษาถึงปัญหาในด้านต่างๆที่เกิดขึ้นจากการใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทในข้อตกลงแกตต์ 1947 อันได้แก่ ปัญหาความล่าช้าในการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท ปัญหาความเป็นกลางและความน่าเชื่อถือในคุณสมบัติของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท ปัญหาความล่าช้าในกระบวนการระงับข้อพิพาท ปัญหาการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสิน และปัญหาการตอบโต้ในกรณีที่ไม่มีการปฏิบัติตามคำตัดสิน เป็นต้น

2.1 ภาพรวมในประวัติศาสตร์ของแกตต์เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาท

“การระงับข้อพิพาท” ถือเป็นเครื่องมือช่วยเหลือคู่พิพาทในการระงับข้อพิพาทในลักษณะทวิภาคีและพหุภาคีที่มีบทบาทสำคัญในการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก ดังนั้นเพื่อเป็นการปูพื้นฐานและทำให้เกิดความเข้าใจในการระงับข้อพิพาทของแกตต์ได้ดียิ่งขึ้น ในหัวข้อนี้จะทำการศึกษาถึงภาพรวมในประวัติศาสตร์ของแกตต์ที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาทในเรื่องของ

1. การระงับข้อพิพาทในช่วงก่อนการเจรจาการค้ารอบโตเกียว (Pre-Tokyo Round)

โดยจะศึกษาถึงการระงับข้อพิพาทแกตต์ในปี 1947 และการระงับข้อพิพาทแกตต์ปี 1964

2. การระงับข้อพิพาทในช่วงการเจรจาการค้ารอบโตเกียว (Tokyo Round)

โดยจะศึกษาถึงการระงับข้อพิพาทแกตต์ในปี 1979 การระงับข้อพิพาทแกตต์ปี 1982 และการระงับข้อพิพาทแกตต์ปี 1984

3. การระงับข้อพิพาทในช่วงการเจรจาอุรุกวัย (Uruguay Round)

โดยจะศึกษาถึงปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 เกี่ยวกับการปรับปรุงกฎเกณฑ์และการระงับข้อพิพาท (Decision on Improvement to the GATT Dispute Rules and Procedures on 12 April 1989)

4. การระงับข้อพิพาทในความเข้าใจ 1994

ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 การระงับข้อพิพาทในช่วงก่อนการเจรจาการค้ารอบโตเกียว (Pre-Tokyo Round)

การระงับข้อพิพาทในช่วงก่อนการเจรจาการค้ารอบโตเกียวมีลำดับวิวัฒนาการที่สำคัญดังต่อไปนี้ คือ

2.1.1.1 การระงับข้อพิพาทแกตต์ในปี 1947

“ความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า” หรือ “ข้อตกลงแกตต์” ได้ถูกก่อตั้งขึ้นในวันที่ 30 ตุลาคม 1947¹ เพื่อเป็นหลักเกณฑ์กำกับการค้าระหว่างประเทศหรือเป็นความตกลงพหุภาคีระหว่างประเทศที่ได้วางหลักเกณฑ์ให้ประเทศภาคีถือปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการด้านสินค้าระหว่างประเทศ ให้การค้าสินค้านี้ดำเนินการดำเนินไปโดยเสรีเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจโลกโดยรวม มีการขยายตัวของการลงทุน การค้าและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคมและการพัฒนาต่างๆอย่างต่อเนื่อง ลดอุปสรรคหรือมาตรการกีดกันการนำเข้าไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของภาษีอากร หรือมาตรการกีดกันที่มีใช้ภาษี อันส่งผลให้มาตรฐานความเป็นอยู่ของประเทศสมาชิกสูงขึ้น

จากวัตถุประสงค์ของ “ความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า” นี้ได้ส่งผลให้เกิดการแข่งขันทางการค้าอย่างเสรีที่ประเทศมหาอำนาจหรือประเทศที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่ามักพยายามที่จะกระทำการกีดกันทางการค้าหรือละเมิดต่อข้อตกลงทางการค้าและภาษีอากรอยู่เสมอจึงอาจเกิดเป็นปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศขึ้นได้ ซึ่งการระงับข้อพิพาทในช่วงต้นหรือในปี 1947 นี้ เป็นกลไกการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่ถูกกำหนดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีการเพิกถอนมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า และชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นในกรณีที่รัฐภาคีใดได้กระทำการอันเป็นการละเมิดต่อพันธกรณีที่มีอยู่ภายใต้ข้อตกลงแกตต์

การระงับข้อพิพาทแกตต์ ในปี 1947 นี้เป็นการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่มีวัตถุประสงค์พื้นฐานในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทด้วยการประนีประนอมยอมความเพื่อเจรจายุติข้อพิพาท โดยมีหลักกฎหมายมาตรา 22 และ มาตรา 23 ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าเป็นศูนย์กลางของการระงับข้อพิพาทในข้อตกลงแกตต์ 1947² ซึ่งมีขั้นตอนในการระงับข้อพิพาทดังต่อไปนี้คือ

¹ Robert E. Hudec, Developing Countries in the GATT Legal System USA: Gower Publishing, 1987, p. 3.

² Article XXII and XXIII of General Agreement on Tariffs and Trade 1947.

1. เมื่อมีข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้น การระงับข้อพิพาทในความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าได้กำหนดให้ประเทศคู่พิพาทจะต้องมีการเจรจาหรือ (Consultation) ตามบทบัญญัติมาตรา 22 วรรค 1 หรือ มาตรา 23 วรรค 1 เพื่อยุติปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นด้วยความเห็นใจและให้ออกาสอย่างเพียงพอในการปรึกษาหารือในเหตุการณ์ที่ละเมิดต่อการปฏิบัติตามข้อตกลงแกตต์

2. หากการระงับข้อพิพาทโดยการปรึกษาหารือแบบทวิภาคีไม่สามารถยุติปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ประเทศคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถร้องขอให้ประชุมใหญ่ (CONTRACTING PARTIES) ทำการเจรจาหารือกับประเทศคู่พิพาทหรือประเทศภาคีแกตต์อื่นๆ เพื่อยุติปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นได้ หรือหากประเทศคู่พิพาทไม่สามารถยุติปัญหาได้อย่างเป็นที่ยอมรับในการเจรจา ประเทศคู่พิพาทสามารถเสนอปัญหาข้อพิพาทให้ที่ประชุมใหญ่เป็นผู้ดำเนินการดังต่อไปนี้

- สอบสวนปัญหาข้อพิพาทที่ได้เสนอต่อที่ประชุมใหญ่
- ให้คำแนะนำที่เหมาะสมแก่ประเทศคู่พิพาทและประเทศภาคีแกตต์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือให้คำชี้ขาดเพื่อยุติปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั้น
- ในการทำคำแนะนำหรือคำชี้ขาด ที่ประชุมใหญ่สามารถปรึกษาหารือกับภาคีสถูสัญญาอื่นหรือองค์การระหว่างประเทศอื่นที่เหมาะสมได้
- หากที่ประชุมใหญ่เห็นว่าพฤติกรรมมีความร้ายแรงเพียงพอ ที่ประชุมใหญ่อาจยินยอมให้รัฐภาคีระงับพันธกรณีที่มีอยู่ภายใต้ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าได้

อย่างไรก็ดี การระงับข้อพิพาทแกตต์ในปี 1947 นี้ยังไม่มีข้อกำหนดกระบวนการที่ชัดเจนเนื่องจากระบบการระงับข้อพิพาทแกตต์ในปี 1947 จะมีลักษณะเป็นเพียงกระบวนการทางการทูตที่เป็นการประนีประนอมเพื่อการเจรจายุติปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นมากกว่าที่จะบังคับให้เป็นไปตามคำตัดสิน อีกทั้งยังไม่มีกรอบวิธีการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนาและไม่มีการกำหนดบทบัญญัติที่ได้ให้สิทธิพิเศษหรือสิทธิประโยชน์ในทางการค้าหรือในการระงับข้อพิพาทของข้อตกลงแกตต์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาแต่อย่างใด ซึ่งจากการที่ยังไม่มีการกำหนดมาตรการพิเศษหรือบทบัญญัติพิเศษที่เอื้อประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในการระงับข้อพิพาทเช่นนี้ ทำให้ประเทศกำลังพัฒนายังคงมี

ความเสียเปรียบเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศพัฒนาแล้วหรือประเทศที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจเหนือกว่าทั้งในเรื่องของการแข่งขันทางการค้าและในการระงับข้อพิพาท

2.1.1.2 การระงับข้อพิพาทแกตตีในปี 1964-1966

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 เป็นต้นมา รัฐภาคีแกตตีได้เริ่มมีการให้ความสนใจกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนามากยิ่งขึ้น เนื่องจากในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาอยู่ในสภาวะที่ตกต่ำ เกิดความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนามาก ซึ่งจากความเสียเปรียบทางการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนานี้จึงเป็นแรงผลักดันสำคัญให้มีการก่อตั้งองค์การที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาโดยเฉพาะแก่ประเทศกำลังพัฒนาขึ้นในปี 1964 (พ.ศ. 2507) ได้แก่ “การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา” หรือ “อังค์ถัด” (United Nation Conference on Trade and Development: UNCTAD) ณ นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ กล่าวคือ UNCTAD ได้ถูกก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็นองค์กรที่มีบทบาทในด้านการค้าและการพัฒนา (Trade and Development)³ ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของประเทศกำลังพัฒนาให้พร้อมและทันต่อการแข่งขันในเวทีเศรษฐกิจระหว่างประเทศ อีกทั้งยังเป็นเวทีสำคัญในการหารือและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศโดยผ่านความร่วมมือ การเจรจาและการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน เป็นผู้ริเริ่มให้มีการใช้ระบบสิทธิประโยชน์ทางการค้า ได้แก่ การให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (Generalized System of Preferences : GSP) ที่ประเทศพัฒนาแล้วให้แก่ประเทศกำลังพัฒนา โดยประเทศพัฒนาแล้วจะให้การปฏิบัติที่เป็นพิเศษและแตกต่างแก่ประเทศกำลังพัฒนา (Special and Differential Treatment: S&D) เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาเป็นประเทศที่ประสบกับปัญหาในด้านต่างๆหลายประการ ยกตัวอย่างเช่น ปัญหาทางด้านสถาบันและโครงสร้าง ปัญหาทางการค้าและการพัฒนา และปัญหาระดับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีอันส่งผลให้ประเทศกำลังพัฒนาไม่สามารถปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีอยู่อย่างเต็มที่ได้นอกจากนั้น UNCTAD ยังเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการและแนวทางการ

³ Hudec, Developing Countries in the GATT System, p. 56.

ดำเนินงานของภาครัฐและเอกชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการค้าและอำนวยความสะดวกทางการค้าระหว่างประเทศแก่ประเทศกำลังพัฒนา ส่งเสริมการพัฒนาด้านการบริหาร เช่น การพัฒนาด้านการเงิน และการบริหารหนี้สินของประเทศกำลังพัฒนา เป็นต้น⁴

แม้ว่าในช่วงเวลาเดียวกันจะได้มีการกำหนดมาตรการพิเศษทางการค้าแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาไว้ในความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าในมาตรา 36 มาตรา 37 และมาตรา 38⁵ เพื่อให้เกิดการขยายตัวทางการค้าและทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาที่ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดให้ประเทศภาคีภาคีเกิดสามารถนำมาใช้มาตรการพิเศษแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้ ยกตัวอย่างเช่น การลดหรือเลิกการกีดกันสินค้าส่งออกของประเทศกำลังพัฒนา โดยประเทศภาคีจะต้องให้ความร่วมมือระหว่างประเทศที่จะพัฒนาการเข้าถึงตลาดสำหรับสินค้าของประเทศกำลังพัฒนา อีกทั้งจะต้องมีความพยายามที่จะหามาตรการที่เหมาะสมที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการพัฒนาของสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา รวมทั้งจะต้องมีการจัดตั้งองค์กรเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางการค้าตามวัตถุประสงค์ของบทบัญญัติในมาตราดังกล่าว⁶ แต่อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาในเรื่องของการระงับข้อพิพาทพบว่าในช่วงเวลาดังกล่าวยังไม่มีการกำหนดบทบัญญัติพิเศษที่เอื้อประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในการระงับข้อพิพาทแต่อย่างใด

ต่อมาในปี 1965 ได้มีเหตุการณ์สำคัญที่ประเทศกำลังพัฒนาได้เรียกร้องให้มีการแก้ไขปรับปรุงการระงับข้อพิพาทภาคีเพื่อให้เอื้อประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนามากยิ่งขึ้น ดังนี้

---

⁴ อมร โภชนสมบุญ, “อังถัด (UNCTAD): กลไกการค้าและการพัฒนา” วารสารวิชาการปริทัศน์ 8, ฉบับที่ 2 (กุมภาพันธ์ 2543): 1 – 2.

⁵ Article XXXVI, XXXVII and XXXVIII of General Agreement on Tariffs and Trade (ดูรายละเอียดในภาคผนวกที่ 4).

⁶ Robert E. Hudec. GATT System and World Trade Diplomacy New York: Praeger Publishers, 1995, pp. 56–57.

1. สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้เรียกร้องให้ประเทศพัฒนาแล้วให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคนิคในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาทแก่ประเทศกำลังพัฒนา
2. สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้เรียกร้องให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถเข้าร่วมเป็นคู่ความฝ่ายที่สามในการดำเนินการร้องทุกข์ได้
3. สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้เรียกร้องให้มีการกำหนดระยะเวลาสุดท้ายในแต่ละขั้นตอนของการระงับข้อพิพาท
4. สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้เรียกร้องให้ผู้ว่าการทั่วไป (Director-General) เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการปรึกษาหารือที่เกี่ยวข้องกับประเทศกำลังพัฒนา
5. สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้เรียกร้องให้มีการทำให้บทบัญญัติที่เกี่ยวกับมาตรการตอบโต้มีผลบังคับใช้
6. หากพบว่าความสามารถในการนำเข้ามาของสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาถูกทำให้เสียหายโดยมาตรการของประเทศพัฒนาแล้วที่ขัดแย้งกับบทบัญญัติในข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนามีสิทธิโดยอัตโนมัติในการหลุดพ้นจากข้อผูกพันภายใต้ข้อตกลงแกตต์ในระหว่างที่รอการตรวจสอบได้
7. สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้เรียกร้องให้ที่ประชุมใหญ่แกตต์จะต้องพิจารณาถึงการกระทำอื่น ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติตามคำแนะนำได้หากข้อแนะนำของที่ประชุมใหญ่แกตต์ที่มีต่อประเทศกำลังพัฒนานั้นไม่สามารถดำเนินไปได้ภายในระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้⁷

ซึ่งข้อเรียกร้องให้มีการแก้ไขปรับปรุงการระงับข้อพิพาทแกตต์เพื่อให้เอื้อประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนานี้ได้รับการยอมรับจากที่ประชุมใหญ่แกตต์ตามคำตัดสินของแกตต์ในปี 1966⁸ โดยในคำตัดสินของแกตต์ปี 1966 ได้มีการกำหนดมาตรการพิเศษในการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างสมาชิกที่เป็นประเทศพัฒนาแล้วกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาไว้ดังต่อไปนี้คือ

⁷ Julia Christine Bliss, "GATT Dispute Settlement Reform In The Uruguay Round: Problem and Prospects," *Stanford Journal of International Law* 31 (1987): 31-34.

⁸ Decision of 5 April 1966 on Procedures under Article XXIII.

1. หากการเจรจาเพื่อการระงับข้อพิพาททางการค้าที่เกิดขึ้นระหว่างภาคีคู่พิพาทไม่สามารถยุติลงได้อย่างเป็นที่น่าพอใจของทั้งสองฝ่าย สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาสามารถร้องขอให้ผู้อำนวยการทั่วไปเป็นผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยปัญหาพิพาทที่เกิดขึ้นได้⁹

2. หากปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกที่เป็นประเทศพัฒนาแล้วกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนานั้นไม่สามารถแก้ไขได้อย่างเป็นที่น่าพอใจร่วมกันได้ ภายในกำหนดระยะเวลา 2 เดือนนับจากวันที่ได้มีการปรึกษาหารือระหว่างกันแล้ว กำหนดให้ผู้อำนวยการทั่วไปต้องนำเสนอรายงานพร้อมทั้งข้อมูลความเป็นมาของข้อพิพาทต่อที่ประชุมใหญ่หรือคณะมนตรีในทันที¹⁰

3. เมื่อที่ประชุมใหญ่แกตต์หรือคณะมนตรีได้รับรายงานจากผู้อำนวยการทั่วไปแล้ว กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่แกตต์หรือคณะมนตรีต้องดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทเพื่อตรวจสอบเหตุการณ์และให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาททางการค้าอย่างเหมาะสม โดยในกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนี้ คำตัดสินของแกตต์ในปี 1966 ได้กำหนดให้คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องให้การพิจารณาถึงผลกระทบทางการค้าและการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาด้วย¹¹

4. หากเป็นข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทต้องเสนอรายงานต่อที่ประชุมใหญ่แกตต์หรือคณะมนตรีภายในกำหนดระยะเวลา 60 วันเพื่อพิจารณาคำตัดสินนั้น¹²

5. หากเป็นข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา ประเทศที่ได้รับการตัดสินต้องเสนอรายงานต่อที่ประชุมใหญ่แกตต์หรือคณะมนตรีภายใน

⁹ Article 1 of Decision of 5 April 1966 on Procedures

¹⁰ Ibid., Article 2 and 4

¹¹ Ibid., Article 5 and 6

¹² Ibid., Article 7

กำหนดระยะเวลา 90 วันนับจากวันที่ได้มีการตัดสินเกี่ยวกับการกระทำที่จะปฏิบัติตามคำตัดสินดังกล่าว¹³

6. หากคำตัดสินที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนานั้นได้รับการปฏิบัติตามและสถานการณ์มีความรุนแรงพอเพียง ที่ประชุมใหญ่แกตต์สามารถให้อำนาจประเทศภาคีระงับการให้สิทธิประโยชน์หรือพันธกรณีภายใต้ข้อตกลงแกตต์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ได้¹⁴

ดังนั้น จากการที่ได้มีการกำหนดกระบวนการพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาปี 1966 นี้ จึงก่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาเป็นอย่างมาก เนื่องจากหากผู้ดำเนินการทั่วไปสามารถดำเนินการไกล่เกลี่ยและยุติปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นที่น่าพอใจของประเทศคู่พิพาททั้งสองฝ่ายก็จะทำให้ปัญหาข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับประเทศกำลังพัฒนาสามารถระงับลงได้ภายในระยะเวลาที่รวดเร็ว ซึ่งจะเป็นการลดความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาอันจะส่งผลเสียหายต่อผู้ประกอบการธุรกิจในประเทศกำลังพัฒนาที่ต้องประสบปัญหาในเรื่องของต้นทุนที่สูงขึ้นอันจะกลายเป็นอุปสรรคทางการค้าแก่ประเทศกำลังพัฒนาได้ อีกทั้งการดำเนินการไกล่เกลี่ยโดยผู้ดำเนินการทั่วไปนี้ยังเป็นการเพิ่มอำนาจในการเจรจาต่อรองให้กับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาซึ่งเป็นประเทศที่มีอำนาจในการเจรจาต่อรองและฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่ำได้อีกทางหนึ่งด้วย

2.1.2 การระงับข้อพิพาทในช่วงการเจรจาการค้ารอบโตเกียว (Tokyo Round)

เนื่องจากการระงับข้อพิพาทในช่วงก่อนการเจรจาการค้ารอบโตเกียว (Pre-Tokyo Round) นั้น กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยทั่วไปยังไม่มีกำหนดกระบวนการที่ชัดเจน อาศัยเพียงกระบวนการทางการทูตที่มีลักษณะเป็นการประนีประนอมเพื่อเจรจายุติปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นเท่านั้น ดังนั้นในเวลาต่อมาจึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการระงับข้อ

¹³ Ibid., Article 8

¹⁴ Ibid., Article 9

พินาตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในช่วงของการเจรจาการค้ารอบโตเกียว (Tokyo Round) ซึ่งการระงับข้อพิพาทในช่วงการเจรจาการค้ารอบโตเกียวมีวิวัฒนาการที่สำคัญดังต่อไปนี้คือ

2.1.2.1 การระงับข้อพิพาทในปี 1979

การประชุมการค้าหลายฝ่ายรอบโตเกียว (Tokyo Round) นี้ นับเป็นการประชุมที่สำคัญที่สุดรอบหนึ่งในการเจรจาหลายฝ่ายทางการค้า เนื่องจากเป็นความพยายามอีกขั้นหนึ่งของประเทศกำลังพัฒนาในการปฏิรูปกฎเกณฑ์และหลักการต่างๆ ของแกตต์อันส่งผลสำคัญต่อระบบกฎหมายของแกตต์ในปัจจุบันที่มีผลกระทบต่อสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ในปี 1979 ได้เกิดมีมติของประเทศภาคีที่ว่าด้วยการปฏิบัติที่แตกต่างและเอื้ออำนวยเป็นพิเศษต่อประเทศกำลังพัฒนาขึ้น ซึ่งหลักปฏิบัติที่แตกต่างและเอื้ออำนวยเป็นพิเศษ (Special and Differential Treatment : S&D) ที่ประเทศพัฒนาแล้วให้กับประเทศกำลังพัฒนานี้ถือเป็นข้อยกเว้นของหลักทั่วไปที่เป็นหลักพื้นฐานของข้อตกลงแกตต์ดังนี้

1. หลัก Most-Favoured Nation (MFN) เนื่องจากในการปฏิบัติเป็นพิเศษและแตกต่างที่ประเทศพัฒนาแล้วให้แก่ประเทศกำลังพัฒนานี้ ประเทศผู้ให้สิทธิประโยชน์หรือสิทธิพิเศษอย่างใดในทางการค้าไม่จำเป็นต้องให้สิทธิพิเศษดังกล่าวแก่ประเทศภาคีทุกประเทศอย่างอัตโนมัติตามหลัก MFN
2. หลักต่างตอบแทน (Reciprocity) เนื่องจากในการปฏิบัติเป็นพิเศษและแตกต่างที่ประเทศพัฒนาแล้วให้แก่ประเทศกำลังพัฒนานี้ ประเทศกำลังพัฒนาผู้ได้รับสิทธิพิเศษหรือสิทธิประโยชน์ไม่ต้องกระทำการต่างตอบแทนใดแก่ประเทศพัฒนาแล้วที่เป็นประเทศผู้ให้สิทธิพิเศษนั้น
3. หลักห้ามเลือกปฏิบัติ (Non-discrimination) เนื่องจากในการให้การปฏิบัติที่เป็นพิเศษและแตกต่างแก่ประเทศกำลังพัฒนา ประเทศพัฒนาแล้วจะให้การปฏิบัติที่แตกต่างและเป็นพิเศษเฉพาะแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาเท่านั้น

โดยในช่วงของการเจรจาการค้ารอบโตเกียว (Tokyo Round) นี้ สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนายังได้ร่วมมือกันเรียกร้องให้มีการกำหนดอย่างชัดเจนว่าประเทศใดเป็น "ประเทศกำลังพัฒนา" ที่จะสามารถได้รับการปฏิบัติที่เป็นพิเศษและแตกต่าง (S&D) จากประเทศพัฒนาแล้ว เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากมาตรฐานของสหประชาชาติหรือจากเอกสารของแกตต์ในอดีตพบว่ายังไม่มี

เอกสารใดที่ระบุว่าประเทศใดเป็น “ประเทศพัฒนาแล้ว” หรือ “ประเทศกำลังพัฒนา”¹⁵ มีแต่เพียงมาตรฐานของกฎหมายระหว่างประเทศกำหนดไว้แต่เพียง “ประเทศด้อยพัฒนา”¹⁶ เท่านั้น

อย่างไรก็ดี แม้ว่าสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาจะได้ร่วมกันผลักดันให้มีการกำหนดอย่างชัดเจนว่าประเทศใดเป็น “ประเทศกำลังพัฒนา” ที่จะได้รับสิทธิพิเศษจากประเทศพัฒนาแล้ว ในช่วงของการเจรจาการค้ารอบโตเกียวก็ตาม แต่เมื่อสิ้นสุดการเจรจารอบโตเกียวก็ยังมีได้มีการกำหนดอย่างชัดเจนว่าประเทศใดเป็นประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งจากการที่มีได้มีการกำหนดว่าประเทศใดเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่จะได้รับสิทธิพิเศษจากประเทศพัฒนาแล้วนี้ จึงส่งผลให้ประเทศกำลังพัฒนายังไม่ได้รับสิทธิพิเศษจากประเทศพัฒนาแล้วอย่างเต็มที่ เนื่องจากการที่จะได้รับการปฏิบัติที่เป็นพิเศษและแตกต่างของประเทศกำลังพัฒนานั้น ประเทศผู้ให้หรือประเทศพัฒนาแล้วจะเป็นผู้พิจารณาว่าประเทศใดเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่สมควรจะได้รับสิทธิพิเศษดังกล่าว โดยประเทศพัฒนาแล้วสามารถเพิกถอนสิทธิพิเศษที่ได้ให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาในเวลาใดก็ได้¹⁷

ส่วนในเรื่องของการระงับข้อพิพาทนั้น ในการประชุมทางการค้าหลายฝ่ายรอบโตเกียวยังมีได้มีการแก้ไขข้อตกลงทั่วไปแต่อย่างใด แต่ได้มีการทำข้อตกลงเกี่ยวกับการแจ้ง การปรึกษาหารือ การระงับข้อพิพาทและการกำกับดูแล (Understanding Regarding, Notification, Consultation, Dispute Settlement and Surveillance of 28 November 1979) และความตกลงที่ได้อธิบายถึงทางปฏิบัติของแกตโตในด้านการระงับข้อพิพาทหรือภาคผนวกของบันทึกความเข้าใจ 1979 [Agreed Description of Customary Practice of the GATT in the Field of Dispute Settlement (Article XXIII:2)] มาเป็นแนวทางในการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิด

¹⁵ ประเทศที่รายได้ต่อหัวไม่สูงกว่า 8,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

¹⁶ แหล่งที่มา : http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org7_e.htm

ซึ่งได้กำหนดให้ประเทศ Angola, Bangladesh, Benin, Burkina Faso, Burundi, Central African Republic, Chad, Democratic Republic of the Congo, Djibouti, Gambia, Guinea, Guinea Bissau, Haiti, Lesotho, Madagascar, Malawi, Maldives, Mali, Mauritania, Mozambique, Myanmar, Niger, Rwanda, Sierra Leone, Solomon Islands, Tanzania, Togo, Uganda และ Zambia เป็นประเทศด้อยพัฒนา

¹⁷ แหล่งที่มา : http://www.wto.org/english/tratop_e/devel_e/d1who_e.htm

ขึ้นในขณะนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันของประเทศสมาชิก โดยในความเข้าใจฯ 1979 นี้ ประเทศภาคีแกตต์ต่างก็ได้ยอมรับในกลไกพื้นฐานและวิธีการในการจัดการข้อพิพาทให้เป็นไปตาม บทบัญญัติและจารีตประเพณีปฏิบัติตามบทบัญญัติในมาตรา 22 และ 23 ของข้อตกลงแกตต์ไว้ด้วย¹⁸ อีกทั้งยังได้มีการปรับปรุงกฎเกณฑ์การระงับข้อพิพาทให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยได้ กำหนดให้ประเทศคู่พิพาทสามารถร้องขอให้มีการไกล่เกลี่ยปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่าง ประเทศที่เกิดขึ้นโดย good offices จากองค์กรหรือปัจเจกชนที่เหมาะสมได้ กำหนดให้ต้องมีการ แต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทภายในระยะเวลา 30 วันนับแต่วันที่ได้รับรายชื่อคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท และที่ประชุมใหญ่แกตต์จะต้องพิจารณารายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทและกำกับดูแลให้ประเทศภาคีปฏิบัติตามคำตัดสินของที่ประชุมใหญ่ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม

นอกจากนี้แล้ว ในเรื่องสถานะทางกฎหมายของกระบวนการสำหรับทางปฏิบัติของแกตต์ นั้น ความเข้าใจฯ 1979 ข้อ 7 ได้ยอมรับถึงสถานะทางกฎหมายของกระบวนการและจารีตประเพณี ปฏิบัติของแกตต์ว่ามาตรการพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาภายใต้กฎเกณฑ์ปี 1966 (Decision of 5 April on Procedures Under Article 23) ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่¹⁹

อย่างไรก็ดี แม้ว่าในการประชุมการค้าหลายฝ่ายรอบโตเกียวจะได้มีการกำหนดกระบวนการ และขั้นตอนในการพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (Panel Procedure) ให้มีความ ชัดเจนมากยิ่งขึ้น กล่าวคือได้มีการกำหนดให้การจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทเป็นไปอย่าง อัตโนมัติโดยไม่ต้องอาศัยความร่วมมือหรือการยอมรับจากประเทศคู่พิพาทก็ตาม แต่การระงับข้อ

¹⁸ Article 1 of 1979 Understanding stated that

“The CONTRACTING PARTIES reaffirm their adherence to the basic GATT mechanism for the management of disputes based on Articles XXII and XXIII”

¹⁹ Article 7 of 1979 Understanding stated that

“The CONTRACTING PARTIES reaffirm that the customary practice includes the procedures for the settlement of disputes between developed and less-developed countries adopted by the CONTRACTING PARTIES in 1966 and that this remain available to less-developed contracting parties wishing to use them.”

พิพาทแกตต์ก็ยังคงมีปัญหาที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้อยู่อีกมาก ยกตัวอย่างเช่น ปัญหาในเรื่องของความล่าช้าในการระงับข้อพิพาท ปัญหาความเป็นกลางของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทเนื่องจากคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทประกอบด้วยตัวแทนจากรัฐบาลของประเทศต่างๆ จึงอาจทำให้ได้รับอิทธิพลจากรัฐบาลในประเทศของตนได้ อีกทั้งการที่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทเป็นผู้ไม่มีความเชี่ยวชาญในประเด็นพิพาทอย่างเพียงพอจึงอาจทำให้เกิดปัญหากระทบต่อความน่าเชื่อถือในคุณภาพรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้เช่นกัน ซึ่งปัญหาในการระงับข้อพิพาทดังกล่าวนี้ได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในช่วงของการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัย

2.1.2.2 การระงับข้อพิพาทในปี 1982

ในช่วงของการเจรจารอบโตเกียวปี 1982 ที่ประชุมใหญ่แกตต์ได้ออกปฏิญญารัฐมนตรี 1982 เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทของแกตต์ (Ministerial Declaration on 29 November 1982, Decision on Dispute Settlement)²⁰ (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1982”) ขึ้นเพื่อปรับปรุงกลไกการระงับข้อพิพาทของแกตต์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโดยได้กำหนดหลักการที่สำคัญไว้ในกระบวนการของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทดังนี้

1. หากปรากฏว่าการเจรจาหรือ (Consultation) ในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศนั้นไม่สามารถระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ ประเทศภาคีคู่พิพาทสามารถร้องขอให้ผู้อำนวยการทั่วไปเป็นผู้ไกล่เกลี่ยปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งหากผู้อำนวยการทั่วไปไม่สามารถทำการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้ภายในกำหนด ผู้อำนวยการทั่วไปจะขยายระยะเวลาสุดท้ายเพื่อที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทออกไปอีกก็ได้
2. ประเทศภาคีแกตต์สามารถร่วมมือกับผู้อำนวยการทั่วไปเพื่อจัดหาผู้เชี่ยวชาญจากที่อื่นที่มีคุณภาพเพียงพอมาทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้ โดยค่าใช้จ่ายในกิจการดังกล่าวนี้แกตต์จะเป็นผู้ชำระรายจ่ายที่เกิดขึ้นทั้งหมดจากงบประมาณของแกตต์

²⁰ Ministerial Declaration on 29 November 1982, Decision on Dispute Settlement.

3. กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการของแกตต์จะต้องให้ความช่วยเหลือคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทในการสอบสวน ทำรายงานและในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายหรือระบบการระงับข้อพิพาทแกตต์ โดยคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องส่งมอบรายงานที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนนั้นโดยปราศจากความล่าช้า

4. รายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องได้รับการพิจารณาจากที่ประชุมใหญ่แกตต์ในทันทีและคณะมนตรีแกตต์ก็จะต้องพิจารณารายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทอย่างไม่ชักช้าเช่นกัน

ดังนั้น จากการทำที่มีการกำหนดปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1982 ขึ้นนี้ได้ส่งผลให้กลไกการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาจะมีอำนาจในการเจรจาต่อรอง ได้รับความเป็นธรรมและเกิดความรวดเร็วในการระงับข้อพิพาทมากยิ่งขึ้น

2.1.2.3 การระงับข้อพิพาทในปี 1984

ต่อมาในปี 1984 ได้มีการปรับปรุงการระงับข้อพิพาทแกตต์เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอีกครั้ง กล่าวคือ ได้มีการยอมรับปฏิญญารัฐมนตรีเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทแกตต์ 1984²¹ ที่ได้กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่แกตต์จะต้องปรึกษากับผู้อำนวยการทั่วไปเพื่อให้มีการใช้บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญจากผู้มีความรู้และประสบการณ์ในด้านการค้าระหว่างประเทศที่มีใช้ตัวแทนจากรัฐบาลหนึ่งรัฐบาลใดมาทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทเมื่อประเทศภาคีคู่พิพาทไม่สามารถตกลงแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้ภายในระยะเวลา 20 วันนับแต่วันที่ได้มีการเสนอเรื่องต่อที่ประชุมใหญ่แกตต์ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความรวดเร็วในการระงับข้อพิพาท อีกทั้งยังเป็นการยกระดับบุคคลที่จะมาเป็นคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทอันทำให้กลไกการระงับข้อพิพาทของแกตต์มี

²¹ Decision on Dispute Settlement on 30 November 1984

ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาจากทางปฏิบัติของระบบการระงับข้อพิพาท
 แยกตัวที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า กระบวนการดังกล่าวนี้ได้ถูกนำมาใช้น้อยครั้งมาก²²

นอกจากนี้เพื่อให้การระงับข้อพิพาทมีผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติมากขึ้น ในช่วงของการ
 เจรจาทบโตเกี่ยวจึงได้มีการกำหนดปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1986 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงกฎ
 เกณฑ์และวิธีการต่างๆของแยกตัวในส่วนที่เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศให้มี
 ประสิทธิภาพและมีการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทมาก
 ยิ่งขึ้น²³

2.1.3 การระงับข้อพิพาทภายใต้การเจรจาอบอุรุกวัย (Uruguay Round)

การระงับข้อพิพาทในช่วงของการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยมีลำดับวิวัฒนาการที่สำคัญดัง
 ต่อไปนี้คือ

ในปี 1989 ได้มีการจัดการประชุมการค้าพหุภาคีรอบที่ 8 ณ เมืองปุนต้า เดล เอสเต
 ประเทศอุรุกวัย หรือที่เรียกว่า “การเจรจาทางการค้ารอบอุรุกวัย” (Uruguay Round) ขึ้น โดยใน
 การเจรจาอบอุรุกวัยนี้ได้มีการรับรองปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989²⁴ เพื่อแก้ไขปรับปรุงการระงับข้อ
 พิพาทแยกตัวให้มีประสิทธิภาพและมีผลบังคับใช้ที่ชัดเจนยิ่งขึ้นโดยได้มีการเพิ่มเติมกฎเกณฑ์ที่สำคัญ
 ภายใต้กระบวนการระงับข้อพิพาทดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

²² Bliss, “GATT Dispute Settlement Reform in the Uruguay Round: Problems and
 Prospects,” p. 40–42.

²³ ประสิทธิ์ เอกบุตร, “ปฏิญญารัฐมนตรีว่าด้วยการเจรจาอบอุรุกวัย,” วารสารนิติศาสตร์
 17, ฉบับที่ 3 (กันยายน 2530): 208.

²⁴ Decision on Improvements to the GATT Dispute Settlement Rule and
 Procedures on 12 April 1989

1. ในเรื่องของการเจรจาหารือ (Consultations) นั้น ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ได้ระบุหลักการที่สำคัญในกระบวนการปรึกษาหารือเพิ่มเติมไว้ว่า หากมีการร้องขอภายใต้บทบัญญัติ มาตรา 22 และ 23 ของข้อตกลงแกตต์จากประเทศภาคีแกตต์ที่ได้รับความเสียหาย ประเทศภาคีที่ได้รับการร้องขอมีหน้าที่ที่จะต้องตอบรับคำร้องขอนั้นภายในกำหนดระยะเวลา 10 วันนับแต่วันที่รับคำร้องขอ หากประเทศคู่พิพาทไม่สามารถระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ภายใน 60 วันนับแต่วันที่มีการร้องขอ ประเทศภาคีที่ร้องขอนั้นสามารถยื่นคำร้องขอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (Panel) ขึ้นได้²⁵ โดยคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องถูกจัดตั้งขึ้นอย่างช้าที่สุดในการประชุมของคณะมนตรีครั้งถัดไป

---

²⁵ Article C of Improvement to the GATT stated that

1.If a request is made under Article XXII : 1 or XXIII : 1 , the contracting party to which the request is made shall, unless otherwise mutually agreed, reply to the request within ten days after its receipt and shall enter into consultations in good faith

2.If the consultations under Article XXII : 1 or XXIII : 1 fail to settle a dispute within sixty days after the request for consultations, the complaining party may request the establishment of a panel or a working party under Article XXIII : 2. The complaining party may request a panel or a working party during the sixty-day period if the parties jointly consider that consultations have failed to settle the dispute.

3. Requests for consultations under Article XXII : 1 or XXIII : 1 shall be notified to the Council by the party which requests consultations. Any request for consultations shall be submitted in writing and shall give the reasons for the request.

4. In cases of urgency, including those which concern perishable goods en route, parties shall enter into consultations within a period of no more than ten days from the date of the request. If the consultations have failed to settle the dispute within a period of thirty days after the request, the complaining party may request the establishment of a panel or a working party.

2. ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 เกี่ยวกับการปรับปรุงกฎเกณฑ์และการระงับข้อพิพาทได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการระงับข้อพิพาทไว้ว่า ในระหว่างที่มีการใช้กลไกการระงับข้อพิพาทของแกตต์นั้น ประเทศคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถร้องขอให้มีการไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาทในช่วงเวลาใดๆของการระงับข้อพิพาทได้ ซึ่งหากการเจรจาไกล่เกลี่ยมีท่าทีว่าจะไม่สามารถระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ภายในระยะเวลา 60 วันนับแต่วันที่มีการร้องขอ ประเทศคู่พิพาทสามารถร้องขอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทหรือคณะทำงานขึ้นได้ โดยที่การใช้ Good Offices, Conciliation หรือ Mediation ของประเทศคู่พิพาทนี้จะดำเนินการไปพร้อมกับกระบวนการของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทหรือคณะทำงานได้²⁶

3. เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการรับรองบัญชีรายชื่อปัจเจกชนผู้เชี่ยวชาญที่จะมาเป็นคณะ

---

²⁶ Article D of Improvement to the GATT stated that

1. Good offices, conciliation and mediation are procedures that are undertaken voluntarily if the parties to the dispute so agree. They may be requested at any time by any party to a dispute. They may begin at any time and be terminated at any time and be terminated at any time. Once terminated, the complaining party can then proceed with a request for the establishment of a panel or a working party under Article XXIII : 2. When good offices, conciliation or mediation are entered into within sixty days of a request for consultations, the complaining party must allow a period of sixty days from the date of the request for consultations before requesting the establishment of a panel or working party. The complaining party may request a panel or a working party during the sixty days if the parties to the dispute jointly consider that the good offices, conciliation or mediation process has failed to settle the dispute.

2. If the parties to a dispute agree, procedures for good offices, conciliation or mediation may continue while the panel or working party process proceeds.

3. The Director-General may, acting in an *ex officio* capacity, offer his good offices, conciliation or mediation with the view to assisting contracting parties to settle a dispute.

กรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทไว้ว่า สมาชิกของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่จะได้รับการแต่งตั้งนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติและประสบการณ์ที่เหมาะสมตามที่ประเทศภาคีคู่พิพาททั้งสองฝ่ายเห็นชอบ²⁷ ซึ่งหากประเทศคู่พิพาทไม่สามารถแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้ภายใน กำหนดระยะเวลา 20 วัน เลขานุการแกตต์จะต้องจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่มีคุณสมบัติเหมาะสมขึ้นภายในระยะเวลา 10 วันนับแต่วันที่ได้รับการร้องขอ²⁸

ส่วนในเรื่องอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนั้น ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เป็นกรอบกว้างๆไว้ว่า คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องเตรียมวิธี

---

²⁷ Article F(C) of .Improvement to the GATT stated that

1.Contracting parties shall undertake, as a general rule, to permit their representatives to serve as panel members.

2.Panels shall be composed of well-qualified governmental and/or non-governmental individuals.

3.The roster of non-governmental panelists shall be expanded and improved. To this end, contracting parties may nominate individuals to serve on panels and shall provide relevant information on their nominee's knowledge of international trade and of the GATT.

4.Panels shall be composed of three members unless the parties to the dispute agree, within ten days from the establishment of the panel, to a panel composed of five members.

5.If there is no agreement on the members within twenty days from the establishment of a panel, at the request of either party, the Director-General, in consultation with the Chairman of the Council, shall form the panel by appointing the panelists whom he considers most appropriate, after consulting both parties. The Director-General shall inform the contracting parties of the composition of the panel thus formed no later than ten days from the date he receives such a request.

²⁸ Decision on Improvements to the GATT Dispute Settlement Rules and Procedures on 12 April 1989, Art. F(A)

พิจารณาในการพิจารณาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นให้มีความยืดหยุ่นเพียงพอที่จะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือต่อรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท²⁹ และต้องปฏิบัติตามวิธีการทำงานที่ได้รับการแนะนำจากสำนักงานกิจการทางกฎหมายของสำนักเลขาธิการแกตต์กล่าวคือ สมาชิกของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะเป็นผู้มีหน้าที่ในการกำหนดตารางเวลาสำหรับกระบวนการของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท ซึ่งในการกำหนดตารางเวลานี้คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องกำหนดตารางเวลาให้รัฐภาคีของแกตต์มีเวลาอย่างเพียงพอในการที่จะเตรียมเสนอเอกสารของรัฐภาคีนั้นๆด้วย³⁰

4. ส่วนในเรื่องกรอบการทำงานด้านระยะเวลาของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนั้น ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ข้อ F(F)(5)(16) ได้กำหนดให้คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องดำเนินการตรวจสอบข้อพิพาทภายในระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือนนับแต่เวลาที่ได้มีการตกลงเรื่ององค์ประกอบและขอบเขตการทำงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจนถึงเวลาที่รายงานสุดท้ายถูกจัดเตรียมไว้ให้แก่รัฐภาคีคู่พิพาท หากคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทไม่สามารถจัดเตรียมรายงานได้ภายในระยะเวลา 6 เดือน คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องแจ้งให้คณะมนตรีทราบถึงความล่าช้ารวมทั้งระยะเวลาที่สามารถจะเสนอรายงานนั้นเป็นลายลักษณ์อักษรได้³¹ แต่อย่างไรก็ดีหากเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่เน่าเสียง่ายหรือในกรณีเร่งด่วน คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องจัดเตรียมรายงานเสนอต่อประเทศภาคีคู่พิพาทภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 3 เดือน³²

ดังนั้น แม้ว่าปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 จะสามารถแก้ไขปัญหาในระบบการระงับข้อพิพาทแกตต์ได้หลายประการ ยกตัวอย่างเช่น มีการรับรองบัญชีรายชื่อปัจเจกชนผู้เชี่ยวชาญมาเป็นคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทอันสามารถแก้ไขปัญหาระดับคุณภาพของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท มีการแก้ไขปัญหในเรื่องของความล่าช้าในการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท เนื่องจากในปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 นี้ได้มีการระบุหลักการไว้ว่า หากการเจรจาหรือตามบทบัญญัติมาตรา 22 และ 23 วรรค 1 ล้มเหลวและประเทศผู้ร้องเรียนได้ร้องขอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท จะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทขึ้นอย่างช้าที่สุดในการประชุมคณะมนตรี

²⁹ Ibid., Art. F(F)(1)

³⁰ Ibid., Art. F(F)(2),(3)

³¹ Ibid., Art. F(F)(6)

³² Ibid., Art. F(F)(5)

ครั้งถัดไป และกำหนดให้มีการจำกัดระยะเวลาในกระบวนการของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท ตั้งแต่การแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจนถึงการเสนอรายงานสุดท้ายต่อคู่พิพาทจะต้องมี ระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือนก็ตาม แต่อย่างไรก็ดีปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ก็ยังมีได้มีการแก้ไขปัญหา การขัดขวางการรับรองรายงานโดยฉันทามติ เนื่องจากคำตัดสินของคณะมนตรีที่จะมีผลผูกพันต่อ รัฐภาคีคู่พิพาทได้นั้นจะต้องได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์จากคณะมนตรีโดยไม่มีการคัดค้าน จากประเทศภาคีใดๆในการลงมติ ดังนั้นจึงอาจส่งผลให้ประเทศภาคีแอกตต์ที่เสียประโยชน์จากคำ ตัดสินสามารถจะขัดขวางการรับรองคำตัดสินไม่ให้มีผลบังคับใช้ได้

2.1.4 การระงับข้อพิพาทในความเข้าใจว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการที่ใช้กับ การระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก

ภายหลังจากที่การเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยได้ปิดรอบลงเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 1993 ประเทศภาคีที่เข้าร่วมเจรจาจึงได้ร่วมกันทำความตกลงระหว่างประเทศขึ้น โดยมีผลรวมการเจรจา ปรากฏอยู่ใน “กรรมสารสุดท้าย” หรือ “Final Act” ที่ได้รับการลงนามอย่างเป็นทางการในการ ประชุมระดับรัฐมนตรีที่เมืองมารากอส ประเทศโมร็อกโคเมื่อวันที่ 15 เมษายน 1994 โดย “ความ ตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก” (Agreement Establishing the World Trade Organization) นี้ เป็นความตกลงที่ถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อปรับปรุงกลไกการทำงานของแกตต์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และทำหน้าที่ควบคุมการใช้มาตรการทางการค้าของประเทศสมาชิกทั้งหลายโดยมีเป้าหมายให้การ แข่งขันในตลาดโลกเป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นธรรมยิ่งขึ้น

ส่วนในเรื่องกระบวนการระงับข้อพิพาทนั้นได้มีการแก้ไขปรับปรุงกระบวนการระงับข้อ พิพาทแกตต์ให้มีประสิทธิภาพและความเข้มแข็งมากขึ้นโดยความเข้าใจฯ 1994 ซึ่งในความเข้าใจฯ 1994 นี้ยังคงใช้วิธีการในการระงับข้อพิพาทตามบทบัญญัติมาตรา 22 และ 23 ของแกตต์ 1947³³ เช่นเดิม แต่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกระบวนการระงับข้อพิพาทให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นดังนี้คือ

³³ Article 3.1 of Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Dispute: DSU

1. มีการกำหนดให้มีการรับรองคำตัดสินโดยอัตโนมัติหากไม่มีฉันทามติไม่รับรองคำตัดสิน (Negative Consensus) เพื่อแก้ไขปัญหาการขัดขวางการรับรองคำตัดสินของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท³⁴
2. มีการจัดตั้งองค์กรอุทธรณ์ขึ้นเพื่อรับการอุทธรณ์รายงานของประเทศคู่พิพาทที่ไม่พอใจรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท³⁵
3. มีการเพิ่มเติมกระบวนการ “อนุญาโตตุลาการ” ขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกของประเทศคู่พิพาทในการยุติปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้น โดยคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการนี้จะถือเป็นที่สุดที่ประเทศคู่พิพาทจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด³⁶
4. มีการเพิ่มกระบวนการกำกับดูแลการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสิน กล่าวคือ ประเทศคู่พิพาทจะต้องปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินขององค์กรระงับข้อพิพาทภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ หากประเทศคู่พิพาทไม่ปฏิบัติตามคำตัดสินภายในระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ ประเทศผู้ร้องเรียนสามารถร้องขอต่อองค์กรระงับข้อพิพาทเพื่อดำเนินการตอบโต้ได้³⁷
5. มีการกำหนดบทบัญญัติพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาไว้ในความเข้าใจฯ 1994 เพื่อเป็นการช่วยเหลือและให้ความเป็นธรรมแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในการยุติปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้น³⁸

---

³⁴ Ibid., Section 16.4

³⁵ Ibid., Section 17.1

³⁶ Ibid., Section 22.7

³⁷ Ibid., Section 22.2

³⁸ Ibid., Section 3.12, 4.10, 8.10, 12.10, 12.11, 21.2, 21.7, 21.8, 27.2 and 27.3

จากการที่ได้มีการกล่าวถึงภาพรวมในประวัติศาสตร์ของแกตต์เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทมาแล้วข้างต้นนั้น สามารถสรุปถึงวิวัฒนาการของกระบวนการระงับข้อพิพาทตั้งแต่ปี 1947-1994 ได้ดังนี้

ตารางสรุปวิวัฒนาการของกระบวนการระงับข้อพิพาทปี 1947-1994

ปี	หลักกฎหมาย	มาตรการที่แก้ไขเพิ่มเติม	ประโยชน์ที่ได้รับ
1947	ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า หรือ ข้อตกลงแกตต์ 1947 การระงับข้อพิพาทแกตต์ในปี 1947 เป็นการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่มีวัตถุประสงค์พื้นฐานในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทด้วยการประนีประนอมยอมความเพื่อเจรจายุติข้อพิพาทโดยมีหลักกฎหมายมาตรา 22 และ มาตรา 23 ของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า เป็นศูนย์รวมของการระงับข้อพิพาทในข้อตกลงแกตต์ 1947 กล่าวคือ		ภายหลังจากที่ได้มีข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า จึงส่งผลให้ประเทศต่างๆสามารถยุติการละเมิดกฎเกณฑ์หรือมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า โดยรัฐภาคีสามารถระงับพันธกรณีอื่นภายใต้ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าได้

ปี	หลักกฎหมาย	มาตรการที่แก้ไขเพิ่มเติม	ประโยชน์ที่ได้รับ
	<p>การระงับข้อพิพาทตามบทบัญญัติมาตรา 22</p> <p>1. กำหนดให้มีการปรึกษาหารือ (Consultation) แบบทวิภาคีเมื่อมีปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้น โดยประเทศคู่พิพาทจะต้องดำเนินการปรึกษาหารือและให้โอกาสอย่างเพียงพอในการปรึกษาหารือเพื่อระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น</p> <p>2. หากการระงับข้อพิพาทโดยการปรึกษาหารือแบบทวิภาคีไม่สามารถยุติปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ ประเทศคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถร้องขอให้ที่ประชุมใหญ่ (CONTRACTING PARTIES) เป็นผู้เจรจาหารือกับประเทศคู่พิพาทเพื่อยุติปัญหาข้อพิพาททาง</p>		

ปี	หลักกฎหมาย	มาตรการที่แก้ไขเพิ่มเติม	ประโยชน์ที่ได้รับ
	<p>การค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นได้</p> <p>การระงับข้อพิพาทตามบทบัญญัติมาตรา 23</p> <p>1. กำหนดให้ประเทศคู่พิพาทจะต้องดำเนินการเจรจาแบบทวิภาคีเมื่อมีการละเมิดต่อผลประโยชน์ที่ได้รับตามข้อตกลงแกตต์</p> <p>2. หากไม่สามารถยุติข้อพิพาทได้ในการเจรจาทวิภาคีก็จะเข้าสู่กระบวนการตามมาตรา 23 วรรค 2 กล่าวคือ</p> <p>2.1 ประเทศคู่พิพาทสามารถเสนอเรื่องให้ที่ประชุมใหญ่ดำเนินการสอบสวนปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้น</p> <p>2.2 ที่ประชุมใหญ่จะต้องให้คำแนะนำและทำคำชี้ขาดที่เหมาะสม</p> <p>2.3 ในการทำคำแนะนำหรือทำคำชี้ขาดนั้นที่ประชุมใหญ่สามารถปรึกษ</p>		

ปี	หลักกฎหมาย	มาตรการที่แก้ไขเพิ่มเติม	ประโยชน์ที่ได้รับ
	<p>ชาหรือกับภาคีสัญญาอื่นหรือองค์การระหว่างประเทศอื่นได้</p> <p>2.4 หากที่ประชุมใหญ่เห็นว่าปัญหาข้อพิพาทนั้นมีความร้ายแรงเพียงพอ ที่ประชุมใหญ่อาจให้อำนาจประเทศคู่พิพาทระงับสิทธิประโยชน์หรือพันธกรณีภายใต้ข้อตกลงแกตต์ได้</p>		
1979	<p>ความเข้าใจเกี่ยวกับการแจ้ง การปรึกษาหารือ การระงับข้อพิพาท และการกำกับดูแล (Understanding Regarding, Notification, Consultation, Dispute Settlement and Surveillance of 28 November 1979) และ ความตกลงที่ได้อธิบายถึงทางปฏิบัติของแกตต์ ในด้านการระงับข้อพิพาทหรือภาคผนวกของบันทึกความเข้าใจปี 1979 [Agreed Description of Customary Practice of</p>	<p>ในความเข้าใจ 1979 ยังคงใช้วิธีการในการระงับข้อพิพาทตามบทบัญญัติมาตรา 22 และ 23 ของข้อตกลงแกตต์ 1947 แต่ได้มีการปรับปรุงกฎเกณฑ์การระงับข้อพิพาทให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นดังนี้</p> <p>1. ประเทศคู่พิพาทสามารถร้องขอให้มีการไกล่เกลี่ยปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นโดย good offices จากองค์กรหรือปัจเจกชนที่เหมาะสมได้</p>	<p>ความเข้าใจ 1979 สามารถแก้ไข ปัญหาที่มีอยู่ในกระบวนการระงับข้อพิพาท 1947 ได้ดังนี้</p> <p>1. การไกล่เกลี่ยปัญหาข้อพิพาทโดย good offices จะช่วยให้ประเทศคู่พิพาทสามารถยุติปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นที่น่าพอใจของทั้งสองฝ่าย อีกทั้งยังก่อให้เกิดความรวดเร็วในกระบวนการระงับข้อพิพาทได้</p>

ปี	หลักกฎหมาย	มาตรการที่แก้ไขเพิ่มเติม	ประโยชน์ที่ได้รับ
	the GATT in the Field of Dispute Settlement (Article XXIII:2)]	<p>2. กำหนดให้ต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทภายในระยะเวลา 30 วันนับแต่วันที่ได้รับรายชื่อคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทของแกตต์</p> <p>3. กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่แกตต์จะต้องพิจารณารายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทและกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำตัดสินของที่ประชุมใหญ่ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม</p>	<p>2. สามารถปรับปรุงให้เกิดความรวดเร็วในการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท</p> <p>3. สามารถปรับปรุงให้เกิดผลบังคับในการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินได้มากขึ้น</p>
1989	ปฏิญญารัฐมนตรี 1989 เกี่ยวกับการปรับปรุงกฎเกณฑ์และการระงับข้อพิพาท (Decision on Improvements to the GATT, Dispute Settlement Rules and Procedures on 12 April 1989)	<p>ในปฏิญญารัฐมนตรี 1989 ได้มีการเพิ่มเติมกฎเกณฑ์ที่สำคัญดังนี้</p> <p>1. หากการเจรจาหรือตามบทบัญญัติมาตรา 22 วรรค 1 หรือ 23 วรรค 1 ไม่สามารถยุติปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นที่น่าพอใจของประเทศคู่พิพาททั้งสองฝ่าย และหากประเทศผู้</p>	<p>ปฏิญญารัฐมนตรี 1989 สามารถแก้ไขปัญหามืออยู่ในกระบวนการระงับข้อพิพาทได้ดังนี้</p> <p>1. สามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องของความล่าช้าในกระบวนการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้</p> <p>2. สามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องของความล่าช้าใน</p>

ปี	หลักกฎหมาย	มาตรการที่แก้ไขเพิ่มเติม	ประโยชน์ที่ได้รับ
		<p>ร้องเรียนได้ร้องขอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท กำหนดให้จะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทขึ้นอย่างช้าที่สุดในการประชุมคณะกรรมการมนตรีครั้งต่อไป</p> <p>2. กำหนดให้มีการจำกัดระยะเวลาในกระบวนการของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทไว้ กล่าวคือ ระยะเวลาในการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจนถึงการเสนอรายงานสุดท้ายต่อประเทศคู่พิพาทจะต้องมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน</p> <p>3. กำหนดให้มีการรับรองบัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ในทางการค้าระหว่างประเทศที่ไม่ได้เป็นตัวแทนจากรัฐบาลมาเป็นคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท</p>	<p>กระบวนการวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้</p> <p>3. สามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องของความเป็นกลางและความน่าเชื่อถือของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้</p>

ปี	หลักกฎหมาย	มาตรการที่แก้ไขเพิ่มเติม	ประโยชน์ที่ได้รับ
1994	<p>ความเข้าใจว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการที่ใช้กับการระงับข้อพิพาท (Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes) ภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก (Agreement Establishing the World Trade Organization)</p>	<p>ในความเข้าใจฯ 1994 ได้มีการเพิ่มเติมกฎเกณฑ์ที่สำคัญในกระบวนการระงับข้อพิพาทดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีการกำหนดให้มีการรับรองคำตัดสินโดยอัตโนมัติ หากไม่มีฉันทามติไม่รับรองคำตัดสิน (Negative Consensus) 2. มีการจัดตั้งองค์กรอุทธรณ์ขึ้นเพื่อรับการอุทธรณ์รายงานจากประเทศคู่พิพาทที่ไม่พอใจรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท 3. มีการเพิ่มเติมกระบวนการ "อนุญาโตตุลาการ" ขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกของประเทศคู่พิพาทในการยุติปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นโดยคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการนี้จะถือเป็นที่สุดที่ประเทศคู่พิพาทจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด 	<p>ความเข้าใจฯ 1994 สามารถแก้ไข ปัญหาที่มีอยู่ในกระบวนการระงับข้อพิพาทได้ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จากการที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงมาใช้ระบบการรับรองคำตัดสินโดยอัตโนมัตินี้จึงส่งผลให้สามารถแก้ไข ปัญหาในเรื่องการขัดขวางการรับรองคำตัดสินได้ 2. จากการที่ได้มีการจัดตั้งองค์กรอุทธรณ์เพื่อทบทวนคำตัดสินของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนั้นจึงส่งผลให้เกิดความเป็นธรรมในการระงับข้อพิพาทแก่ประเทศคู่พิพาทมากยิ่งขึ้น 3. จากการที่ได้มีการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการจึงส่งผลให้เกิดความถูกต้องและความยุติธรรมในการแก้ไข ปัญหาข้อพิพาททางการค้ามากขึ้น

ปี	หลักกฎหมาย	มาตรการที่แก้ไขเพิ่มเติม	ประโยชน์ที่ได้รับ
		<p>4. มีการเพิ่มกระบวนการกำกับดูแลการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสิน กล่าวคือ ประเทศคู่พิพาทจะต้องปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินของขององค์กรระงับข้อพิพาทภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ หากประเทศคู่พิพาทไม่ปฏิบัติตามคำตัดสินภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ประเทศที่ได้รับ ความเสียหายสามารถร้องขอต่อองค์กรระงับข้อพิพาทเพื่อดำเนินการตอบโต้ได้</p> <p>5. ได้มีการกำหนดบทบัญญัติที่ได้ให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศกำลังพัฒนาในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทไว้</p>	<p>4. จากการที่ได้มีการเพิ่ม มาตรการตอบโต้โดยอัตโนมัติหากประเทศคู่พิพาทไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินขององค์กรระงับข้อพิพาทภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้จึงส่งผลให้เกิดสภาพบังคับและเกิดความรวดเร็วในการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินได้</p> <p>5. จากการที่ได้มีการ กำหนดบทบัญญัติพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนา ในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทนี้จึงเป็นการเอื้อประโยชน์และก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในการยุติปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นได้ดียิ่งขึ้น</p>

2.2 วิธีการระงับข้อพิพาทในทางการค้าระหว่างประเทศ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในระบบการระงับข้อพิพาทแอดดีได้ดียิ่งขึ้น ในหัวข้อนี้จะทำการศึกษาถึงวิธีการระงับข้อพิพาทในทางการค้าระหว่างประเทศที่สำคัญตั้งแต่ในอดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ได้แก่

1. วิธีการระงับข้อพิพาทในกระบวนการระงับข้อพิพาทของข้อตกลงแอดดี 1947
2. วิธีการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจว่าด้วยการแจ้ง การปรึกษาหารือ การระงับข้อพิพาทและการกำกับดูแล (Understanding Regarding Notification, Consultation, Dispute Settlement and Surveillance) และภาคผนวกแนบท้ายเกี่ยวกับประเพณีปฏิบัติในกระบวนการระงับข้อพิพาทแอดดี
3. วิธีการระงับข้อพิพาทในปฏิญญารัฐมนตรี 1989 เกี่ยวกับการปรับปรุงกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาท (Decision on Improvements to GATT Dispute Settlement Rules and Procedures)
4. วิธีการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการจัดการระงับข้อพิพาท (Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Dispute) ภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก (Agreement Establishing the World Trade Organization)

ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 วิธีการระงับข้อพิพาทในกระบวนการระงับข้อพิพาทของข้อตกลงแอดดี 1947

กระบวนการระงับข้อพิพาทในข้อตกลงแอดดีถูกจัดตั้งขึ้นมาโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการระงับข้อพิพาทอย่างมีประสิทธิภาพในกรณีที่มีข้อพิพาททางการค้าเกิดขึ้นและไม่

ระงับข้อพิพาทแกตต์ 1947 จะต้องอยู่บนพื้นฐานของบทบัญญัติที่สำคัญสองมาตราคือ บทบัญญัติในข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้ามาตรา 22 ที่ว่าด้วยเรื่องการเจรจาหรือในระบบการระงับข้อพิพาทแกตต์ และมาตรา 23 ที่ถือเป็นแกนหลักสำหรับกระบวนการระงับข้อพิพาทในระบบของแกตต์ที่ให้โอกาสในการเจรจาระหว่างประเทศคู่พิพาทก่อนที่จะนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการตามมาตรา 23 ดังนี้

2.2.1.1 หลักเกณฑ์การใช้บทบัญญัติมาตรา 22 และมาตรา 23

1. หลักเกณฑ์การใช้บทบัญญัติมาตรา 22⁴⁰

การระงับข้อพิพาทภายใต้บทบัญญัติมาตรา 22 ของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าเป็นมาตรการในการปรึกษาหารือที่มีวิธีการระงับข้อพิพาทดังต่อไปนี้คือ

1. กำหนดให้มีการปรึกษาหารือแบบทวิภาคีเมื่อมีปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้น โดยประเทศคู่พิพาทจะต้องดำเนินการปรึกษาหารือด้วยความเห็นใจและให้โอกาสอย่างเพียงพอในการปรึกษาหารือเพื่อระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น
2. หากการระงับข้อพิพาทโดยการปรึกษาหารือแบบทวิภาคีไม่สามารถยุติปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ ประเทศคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถร้องขอให้ที่ประชุมใหญ่ (CONTRACTING PARTIES) ทำการเจรจาหารือกับประเทศคู่พิพาทหรือประเทศภาคีแกตต์อื่นๆ เพื่อยุติปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นได้

---

³⁹ John H. Jackson, Restructuring the GATT System London: The Royal Institute of International Affairs, 1990, p. 60.

⁴⁰ Article XXII: Consultations of General Agreement on Tariffs and Trade (GATT 1947).

2. หลักเกณฑ์การใช้บทบัญญัติมาตรา 23⁴¹

หากเกิดข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศขึ้น กระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้บทบัญญัติมาตรา 23 ของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าได้กำหนดวิธีการในการระงับข้อพิพาทไว้ดังนี้คือ

1. ให้ประเทศคู่พิพาทต้องดำเนินการเจรจาทวิภาคีเมื่อมีการทำให้เสียหายต่อผลประโยชน์ที่ได้รับภายใต้ข้อตกลงแกตต์

2. หากการดำเนินการเจรจาทวิภาคีระหว่างประเทศคู่พิพาทไม่สามารถยุติข้อพิพาทได้อย่างเป็นที่น่าพอใจในกระบวนการปรึกษาหารือ ประเทศคู่พิพาทสามารถเสนอปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นให้ที่ประชุมใหญ่เป็นผู้ดำเนินการดังต่อไปนี้

- ก. สอบสวนปัญหาข้อพิพาทที่ได้เสนอต่อที่ประชุมใหญ่
- ข. ให้คำแนะนำหรือให้คำชี้ขาดที่เหมาะสมแก่ประเทศคู่พิพาทและประเทศภาคีแกตต์อื่นๆที่เกี่ยวข้องเพื่อยุติปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้น
- ค. ในการทำคำแนะนำหรือคำชี้ขาดของที่ประชุมใหญ่นั้น ที่ประชุมใหญ่สามารถปรึกษาหารือกับภาคีสัญญาอื่นหรือองค์การระหว่างประเทศอื่นที่เหมาะสมได้
- ง. หากที่ประชุมใหญ่เห็นว่าพฤติการณ์มีความร้ายแรงเพียงพอ ที่ประชุมใหญ่อาจยินยอมให้รัฐภาคีระงับพันธกรณีที่มีอยู่ภายใต้ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าได้

เมื่อพิจารณาจากหลักเกณฑ์และแนวทางการใช้บทบัญญัติมาตรา 23 พบว่าบทบัญญัติมาตรา 23 นี้ถือเป็นแกนหลักและแนวทางปฏิบัติที่สำคัญของกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ 1947 เนื่องจากปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นโดยส่วนใหญ่ล้วนอยู่ภายใต้ขอบเขตของมาตรา 23 ทั้งสิ้น ซึ่งข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐภาคีของแกตต์ที่สามารถเข้าใช้กลไกการระงับ

⁴¹ GATT, Article XXIII: Nullification or Impairment.

ข้อพิพาทแกตต์ตามบทบัญญัติมาตรา 23 แห่งข้อตกลงแกตต์ 1947 ได้นั้นต้องมีมูลฐานแห่งสิทธิดังนี้

1. ต้องเป็นการกระทำที่รัฐภาคีหนึ่งไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีของตนภายใต้ข้อตกลงแกตต์อันเป็นการละเมิดต่อประเทศภาคีอื่น การกระทำที่มีการละเมิดพันธกรณี (Violation Complaint) ของแกตต์นี้ จะถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเกิดเหตุการณ์ของการเสียไปหรือเสียหาย (Nullification or Impairment) ขึ้นกับผลประโยชน์ที่ประเทศภาคีจะได้รับภายใต้ข้อตกลงแกตต์แล้ว ซึ่งประเทศที่ได้รับการร้องเรียนจะต้องแสดงให้เห็นว่าไม่มีการทำให้เสียไปหรือเสียหายเกิดขึ้นต่อผลประโยชน์ของประเทศผู้ร้องเรียนแต่อย่างไร

2. การเข้าใช้กลไกการระงับข้อพิพาทแกตต์ตามบทบัญญัติมาตรา 23 นี้ อาจเป็นการกระทำที่ไม่มีการละเมิดบทบัญญัติของแกตต์ได้ กล่าวคือ หากรัฐภาคีของแกตต์ใช้มาตรการที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผลประโยชน์ภายใต้แกตต์ แม้ว่าความเสียหายนี้จะไม่ได้เกิดจากการละเมิดพันธกรณีของข้อตกลงทั่วไปก็ตาม รัฐภาคีแกตต์ก็สามารถร้องขอเพื่อเข้าใช้กลไกการระงับข้อพิพาทของแกตต์ตามมาตรา 23 ได้⁴² โดยการร้องเรียนในกรณีที่ไม่มีการละเมิดต่อบทบัญญัติของแกตต์นี้ รัฐที่ทำการร้องเรียนจะมีภาระการพิสูจน์ที่จะต้องแสดงให้เห็นว่าได้มีการทำให้เสียไปหรือเสียหายเกิดขึ้น ซึ่งมูลเหตุของการเสียไปหรือเสียหาย (Prima Facie of Nullification or Impairment) ที่เป็นไปตามข้อสันนิษฐานนี้มีหลายประการ ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่มีการใช้มาตรการจำกัดปริมาณ (Quantitative Restriction) ต่อสินค้าตามตารางพิกัดอัตราภาษีศุลกากร การใช้มาตรการให้การอุดหนุนผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเพื่อจำกัดการนำเข้า (Domestic Subsidies) เป็นต้น โดยรัฐภาคีของแกตต์ผู้อ้างสิทธิเข้าใช้กลไกการระงับข้อพิพาทของแกตต์จะต้องอธิบายหรือเสนอรายละเอียดที่ชัดเจนด้วยว่า วัตถุประสงค์ข้อใดของข้อตกลงทั่วไปได้รับการทำให้เสียไป มิฉะนั้นคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะไม่พิจารณาปัญหาพิพาทที่เกิดขึ้นนั้นให้

---

⁴² Sung – Joon Cho, “GATT Non-Violation Issues in the WTO Framework: Are they the Achilles “Heel of the Dispute Settlement Process?”” Harvard International Law Journal 39, no. 2 (1998): 313.

2.2.1.2 ประเทศกำลังพัฒนากับวิธีการระงับข้อพิพาทในข้อตกลงแกตต์ 1947

เมื่อพิจารณาจากวิธีการระงับข้อพิพาทภายใต้กระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ 1947 ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของบทบัญญัติมาตรา 22 และมาตรา 23 ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร พบว่าในกลไกการระงับข้อพิพาทของข้อตกลงแกตต์ 1947 ยังไม่มีการกำหนดบทบัญญัติที่ให้สิทธิพิเศษหรือสิทธิประโยชน์ในกระบวนการระงับข้อพิพาทแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาแต่อย่างใด ซึ่งจากการที่ยังไม่มีการกำหนดมาตรการพิเศษที่เอื้อประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนานี้ จึงอาจส่งผลให้ประเทศกำลังพัฒนาไม่สามารถใช้วิธีการระงับข้อพิพาทในทางการค้าระหว่างประเทศภายใต้ข้อตกลงแกตต์ 1947 ได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่ เนื่องจากในสภาพความเป็นจริงนั้นสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาเป็นประเทศที่มีอำนาจในการเจรจาต่อรองและอำนาจทางเศรษฐกิจที่ต่ำ อีกทั้งยังขาดนักกฎหมาย ผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ทางด้านกฎหมายการค้าระหว่างประเทศอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียเปรียบในการเข้าใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทในข้อตกลงแกตต์ 1947 ได้

2.2.1.3 ปัญหาที่ยังคงมีอยู่ในข้อตกลงแกตต์ 1947

แม้ว่าจะได้มีการกำหนดวิธีการในการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศเพื่อยุติปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศสมาชิกไว้ในบทบัญญัติมาตรา 22 และมาตรา 23 ของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากรและการค้าหรือข้อตกลงแกตต์ 1947 อันก่อให้เกิดประโยชน์แก่รัฐภาคีในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นที่น่าพอใจของประเทศคู่พิพาททั้งสองฝ่ายก็ตาม แต่อย่างไรก็ดี กระบวนการระงับข้อพิพาทในข้อตกลงแกตต์ 1947 ยังคงมีปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ดังต่อไปนี้คือ

1. เนื่องจากในการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท กระบวนการระงับข้อพิพาทในแกตต์ 1947 กำหนดให้การจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องได้รับความเห็นชอบจากประเทศภาคีคู่พิพาทเสมอ จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาความล่าช้าในกระบวนการระงับข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการที่ประเทศสมาชิกสามารถใช้สิทธิยับยั้งในการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทขึ้นได้

2. เนื่องจากการรับรองคำตัดสินในกระบวนการระงับข้อพิพาทนั้น กระบวนการระงับข้อพิพาทในแอกต์ 1947 กำหนดให้กระบวนการตัดสินของคณะมนตรีจะต้องกระทำโดยฉันทามติ (Consensus) กล่าวคือคำตัดสินของคณะมนตรีจะมีผลบังคับใช้ก็ต่อเมื่อคำตัดสินนั้นได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการโดยไม่มีเสียงคัดค้านจากประเทศภาคีที่เข้าร่วมประชุมในขณะที่มีการลงมติดังนั้นจึงอาจก่อให้เกิดปัญหาการขัดขวางการรับรองคำตัดสินอันส่งผลให้คำตัดสินนั้นขาดสภาพบังคับในการปฏิบัติตามและเกิดปัญหาความล่าช้าในกระบวนการระงับข้อพิพาทอันมีสาเหตุมาจากการขัดขวางการรับรองคำตัดสินโดยประเทศภาคีที่ไม่พอใจในคำตัดสินนั้นได้

3. เนื่องจากกลไกการระงับข้อพิพาทในระบบของแอกต์ 1947 กำหนดให้คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องได้รับการแต่งตั้งจากผู้แทนของประเทศภาคีที่ประจำอยู่ในนครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์เท่านั้น ดังนั้นจึงอาจก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของความเป็นกลางและความน่าเชื่อถือในคุณภาพรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้

2.2.2 วิธีการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจว่าด้วยการแจ้ง การปรึกษาหารือ การระงับข้อพิพาทและการกำกับดูแล (Understanding Regarding Notification, Consultation, Dispute Settlement and Surveillance) และภาคผนวกแนบท้ายเกี่ยวกับประเพณีปฏิบัติในกระบวนการระงับข้อพิพาทแอกต์ 1979

ในหัวข้อนี้จะทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงวิธีการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจ 1979 ในเรื่องของ

1. หลักเกณฑ์การใช้ความเข้าใจ 1979
2. ประเทศกำลังพัฒนากับวิธีการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจ 1979
3. ปัญหาที่ได้รับการแก้ไขและปัญหาที่ยังคงอยู่ในความเข้าใจ 1979

ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

2.2.2.1 หลักเกณฑ์การใช้ความเข้าใจว่าด้วยการแจ้ง การปรึกษาหารือ การระงับข้อพิพาทและการกำกับดูแล และภาคผนวกแนบท้ายเกี่ยวกับประเพณีปฏิบัติในกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ 1979

ในช่วงของการเจรจาการค้ารอบโตเกียว (Tokyo Round) ปี 1979 ได้มีการรับรองความเข้าใจฯ 1979 เพื่อเป็นทางปฏิบัติของกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. นอกจากกฎเกณฑ์ที่ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมตามความเข้าใจฯ 1979 แล้ว กฎเกณฑ์ของกระบวนการระงับข้อพิพาทในข้อตกลงแกตต์ 1947 ยังคงเป็นทางปฏิบัติของกระบวนการระงับข้อพิพาทตามความเข้าใจฯ 1979 ต่อไป⁴³

2. กำหนดให้จะต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทให้เร็วที่สุด ซึ่งการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทเพื่อพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนี้จะต้องมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 30 วันนับแต่วันที่คณะมนตรีได้มีคำตัดสินให้จัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท⁴⁴

3. กำหนดให้ผู้อำนวยการของแกตต์จะต้องรวบรวมบัญชีรายชื่อบุคคลผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการค้า เศรษฐกิจและการพัฒนาเพื่อทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท ซึ่งผู้อำนวยการของสำนักเลขาธิการแกตต์จะมีสิทธิในการเสนอชื่อบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นตัวแทนจากรัฐบาลมาทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้ โดยคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่ถูกจัดตั้งขึ้นนี้ต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่มีใช้ตัวแทนจากรัฐบาลหรือองค์การระหว่างประเทศใด กล่าวคือรัฐบาลของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะไม่สามารถให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทในการพิจารณาเรื่องต่างๆที่ได้เสนอต่อคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนั้น⁴⁵

⁴³ Article 1 of Understanding Regarding Notification, Consultation, Dispute Settlement and Surveillance 1979

⁴⁴ Ibid., Article 11

⁴⁵ Ibid., Article 13 and 14

4. กำหนดให้คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือที่ประชุมใหญ่แกตตีในการปฏิบัติตามบทบัญญัติมาตรา 23 ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าเพื่อทำหน้าที่ในการประเมินข้อเท็จจริงแห่งคดี ปรับใช้ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าและทำรายงานข้อเสนอแนะให้แก่ที่ประชุมใหญ่แกตตี⁴⁶

กล่าวโดยสรุปแล้ว วิธีการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจ 1979 ยังคงใช้วิธีการในการระงับข้อพิพาทตามบทบัญญัติมาตรา 22 และ 23 ของข้อตกลงแกตตี 1947 แต่ได้มีการปรับปรุงกฎเกณฑ์การระงับข้อพิพาทให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นดังนี้

- ก. ประเทศคู่พิพาทสามารถร้องขอให้มีการไกล่เกลี่ยปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นโดย good offices จากองค์กรหรือปัจเจกชนที่เหมาะสมได้
- ข. กำหนดให้ต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทภายในระยะเวลา 30 วันนับแต่วันที่ได้รับรายชื่อคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนั้น
- ค. กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่แกตตีจะต้องพิจารณารายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทและกับดูแลให้ปฏิบัติตามคำตัดสินของที่ประชุมใหญ่แกตตีภายในระยะเวลาที่เหมาะสม

2.2.2.2 ประเทศกำลังพัฒนากับวิธีการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจว่าด้วยการแจ้งการปรึกษาหารือ การระงับข้อพิพาทและการกำกับดูแล และภาคผนวกแนบท้ายเกี่ยวกับประเพณีปฏิบัติในกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตตี 1979

ในความเข้าใจ 1979 ได้มีการกำหนดบทบัญญัติพิเศษที่เอื้อประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาไว้ดังต่อไปนี้

⁴⁶ Ibid., Article 16

1. หากกระบวนการระงับข้อพิพาทนั้นเกี่ยวข้องกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่แกตต์จะต้องพิจารณาถึงปัญหาและผลประโยชน์ของสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ของการระงับข้อพิพาทด้วย⁴⁷
2. ความเข้าใจ 1979 ได้ยอมรับว่า กระบวนการพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนา ภายใต้กฎเกณฑ์ ปี 1966 ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่⁴⁸
3. หากข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกที่เป็นประเทศพัฒนาแล้วกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนานั้นไม่สามารถระงับลงได้ ความเข้าใจ 1979 ได้อนุญาตให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถร้องขอให้มีการ good offices จากผู้อำนวยการทั่วไปได้⁴⁹
4. หากกระบวนการระงับข้อพิพาทนั้นเกี่ยวข้องกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา กำหนดให้ในการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ที่ประชุมใหญ่แกตต์จะต้องพิจารณาไม่เฉพาะแต่มาตรการทางการค้าที่ครอบคลุมซึ่งถูกร้องเรียนเท่านั้น แต่ยังจะต้องพิจารณาถึงผลกระทบของมาตรการต่อเศรษฐกิจของสมาชิกซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่เกี่ยวข้องด้วย⁵⁰
5. หากเป็นเรื่องซึ่งสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้ยกขึ้น กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่แกตต์จะต้องพิจารณาถึงการดำเนินการขั้นต่อไปที่เหมาะสมกับสถานการณ์ด้วย⁵¹
6. กำหนดให้สำนักเลขาธิการแกตต์จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคแก่ประเทศกำลังพัฒนา หากประเทศกำลังพัฒนานั้นได้ทำการร้องขอ⁵²

---

⁴⁷ Ibid., Article 5

⁴⁸ Ibid., Article 7

⁴⁹ Ibid., Article 8

⁵⁰ Ibid., Article 21

⁵¹ Ibid., Article 23

⁵² Ibid., Article 25

ดังนั้น จากการที่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกระบวนการระงับข้อพิพาทในทางการค้าระหว่างประเทศโดยความเข้าใจ 1979 ที่ได้มีการกำหนดมาตรการพิเศษสำหรับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาไว้ในกระบวนการระงับข้อพิพาทนี้จึงส่งผลให้ประเทศกำลังพัฒนาได้รับสิทธิประโยชน์ในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทมากขึ้นในฐานะที่เป็นประเทศที่มีอำนาจในการเจรจาต่อรองและฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ อีกทั้งมาตรการพิเศษดังกล่าวข้างต้นยังก่อให้เกิดความรวดเร็วในการยุติปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นได้

2.2.2.3 ปัญหาที่ได้รับการแก้ไขและปัญหาที่ยังคงมีอยู่ในความเข้าใจว่าด้วยการแจ้ง การปรึกษาหารือ การระงับข้อพิพาทและการกำกับดูแล และภาคผนวกแนบท้ายเกี่ยวกับประเพณีปฏิบัติในกระบวนการระงับข้อพิพาท แกตต์ 1979

แม้ว่าในช่วงของการเจรจาการค้ารอบโตเกียวจะได้รับการรับรองความเข้าใจ 1979 ที่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเนื่องจากความเข้าใจ 1979 สามารถแก้ไขปัญหาค่าต่ำในการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังได้ให้ความสำคัญกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาโดยได้มีการกำหนดบทบัญญัติที่ได้ให้สิทธิพิเศษหรือสิทธิประโยชน์แก่ประเทศกำลังพัฒนาในการดำเนินการภายใต้กระบวนการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นก็ตาม แต่อย่างไรก็ดี ความเข้าใจ 1979 ยังคงมีปัญหาค่าต่ำที่ไม่สามารถแก้ไขได้ดังนี้

1. ปัญหาค่าต่ำในการกระบวนการระงับข้อพิพาทอันมีสาเหตุมาจากการใช้สิทธิยับยั้งการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทเพื่อพิจารณาวินิจฉัยปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศของรัฐภาคีคู่พิพาท

2. ปัญหาการปฏิบัติตามคำตัดสินของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท เนื่องจากในกระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ความเข้าใจ 1979 นี้ประเทศคู่พิพาทสามารถหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามคำตัดสินของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้เพราะในกระบวนการระงับข้อพิพาทของความเข้าใจ 1979 ดังกล่าวยังไม่มีกลไกบังคับให้มีการปฏิบัติตามคำตัดสินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ปัญหาการขัดขวางการรับรองคำตัดสินของคณะมนตรีอันมีสาเหตุมาจากการยับยั้งการรับรองรายงานจากภาคีคู่พิพาทฝ่ายที่เสียประโยชน์จากคำตัดสินของคณะมนตรี

4. ปัญหาการขาดคุณภาพในรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทอันมีสาเหตุมาจากการที่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทพิจารณาวินิจฉัยปัญหาโดยขาดความเป็นกลางเนื่องจากคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทประกอบด้วยตัวแทนจากรัฐบาลจึงอาจทำให้ได้รับอิทธิพลจากรัฐบาลของประเทศนั้นๆได้ อีกทั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทยังไม่มีผู้เชี่ยวชาญในปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นอย่างพอเพียงจึงส่งผลให้เกิดความไม่น่าเชื่อถือในคุณสมบัติของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้

2.2.3 วิธีการระงับข้อพิพาทในปฏิญญารัฐมนตรี 1989 เกี่ยวกับการปรับปรุงกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาท (Decision on Improvements to the GATT Dispute Settlement Rule and procedures on 12 April 1989)

ในหัวข้อนี้จะทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ในเรื่องของ

1. หลักเกณฑ์การใช้ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989
2. ประเทศกำลังพัฒนากับวิธีการระงับข้อพิพาทในปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989
3. ปัญหาที่ได้รับการแก้ไขและปัญหาที่ยังคงมีอยู่ในปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989

ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

2.2.3.1 หลักเกณฑ์การใช้ปฏิญญารัฐมนตรี 1989 เกี่ยวกับการปรับปรุงกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาท

ในช่วงของการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัย (Uruguay Round) ได้มีการรับรองปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 เพื่อแก้ไขปรับปรุงกระบวนการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. นอกจากกฎเกณฑ์ที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 แล้ว กฎเกณฑ์ของกระบวนการระงับข้อพิพาทในข้อตกลงแกตต์ 1947 ยังคงเป็นทางปฏิบัติของกระบวนการระงับข้อพิพาทในปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ต่อไป
2. กำหนดให้คณะมนตรีจะต้องดำเนินการให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทขึ้นพิจารณาอย่างช้าที่สุดในการประชุมครั้งต่อไปหากรัฐภาคีได้มีคำร้องขอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท⁵³
3. กำหนดให้ต้องมีการจัดตั้งและกำหนดเขตอำนาจของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทภายในระยะเวลา 1 สัปดาห์⁵⁴
4. กำหนดให้คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทต้องพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทนับจากวันที่มีการตกลงในเรื่องส่วนประกอบและเขตอำนาจของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจนกระทั่งถึงวันที่มีการออกรายงานสุดท้ายให้แก่รัฐภาคีคู่พิพาทนั้น จะต้องมีการกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน⁵⁵ ซึ่งหากคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทไม่สามารถจัดเตรียมรายงานได้ทันภายในกำหนดเวลาดังกล่าว คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องแจ้งให้คณะมนตรีทราบเป็นลายลักษณ์อักษรถึง

⁵³ Article F(F)(a) of Decision on Improvements to GATT Dispute Settlement Rules and Procedures on 12 April 1989

⁵⁴ Ibid., Article F(F)(2),(3)

⁵⁵ Ibid., Article F(F)(3)

สาเหตุของความล่าช้าและระยะเวลาที่สามารถเสนอรายงานได้⁵⁶ ส่วนในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่เน่าเสียง่ายขึ้นคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องเสนอรายงานต่อประเทศคู่พิพาทภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 3 เดือน⁵⁷

กล่าวโดยสรุปแล้ว ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ยังคงใช้วิธีการระงับข้อพิพาทตามบทบัญญัติมาตรา 22 และ 23 ของข้อตกลงแกตต์ 1947 แต่ได้มีการเพิ่มเติมกฎเกณฑ์ที่สำคัญดังนี้

ก. หากการเจรจาหรือตามบทบัญญัติมาตรา 22 วรรค 1 หรือ 23 วรรค 1 ไม่สามารถยุติปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นที่น่าพอใจของประเทศคู่พิพาททั้งสองฝ่าย และประเทศผู้ร้องเรียนได้ร้องขอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท กำหนดให้จะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทขึ้นอย่างช้าที่สุดในการประชุมของคณะมนตรีครั้งต่อไป

ข. กำหนดให้มีการจำกัดระยะเวลาในกระบวนการของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทไว้ กล่าวคือ ระยะเวลาในการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจนถึงการเสนอรายงานสุดท้ายต่อประเทศคู่พิพาทจะต้องมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน

ค. กำหนดให้มีการรับรองบัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ในทางการค้าระหว่างประเทศที่ไม่ได้เป็นตัวแทนของรัฐบาลมาเป็นคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท

2.2.3.2 ประเทศกำลังพัฒนากับวิธีการระงับข้อพิพาทในปฏิญญารัฐมนตรี 1989 เกี่ยวกับการปรับปรุงกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาท

ในปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ได้มีการกำหนดบทบัญญัติพิเศษที่เอื้อประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาไว้ดังต่อไปนี้

⁵⁶ Ibid., Article F(F)(6)

⁵⁷ Ibid., Article F(F)(5)

1. ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่แกตต์จะต้องไม่ใช้กฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาทไปในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบทบัญญัติใดๆของข้อตกลงแกตต์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่เป็นพิเศษและแตกต่างสำหรับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาภายใต้กฎเกณฑ์ปี 1966

2. ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ข้อ F(F) ได้มีบทบัญญัติที่เป็นการช่วยเหลือสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาคือ กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่แกตต์จะต้องขยายระยะเวลาการปรึกษาหารือในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทออกไปหากประเด็นที่พิพาทนั้นเป็นประเด็นพิพาทที่เกี่ยวข้องกับมาตรการที่ใช้โดยประเทศภาคีแกตต์ซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา นอกจากนั้นคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทยังจะต้องให้เวลาที่พอเพียงสำหรับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในการเตรียมและเสนอคำโต้แย้งของตนด้วย

3. ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ข้อ H ได้กำหนดให้สำนักเลขาธิการแกตต์จะต้องให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือโดยการจัดหาผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายซึ่งมาจากฝ่ายความร่วมมือทางด้านเทคนิคเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้น

4. ในกรณีที่เป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ข้อ I ได้กำหนดให้คณะมนตรีจะต้องพิจารณาถึงการดำเนินการต่อไปตามขั้นตอนต่างๆ ในการติดตามตรวจสอบให้มีความเหมาะสมต่อสถานการณ์และสอดคล้องกับข้อ 21 และ 23 ของความเข้าใจฯ 1979

2.2.3.3 ปัญหาที่ได้รับการแก้ไขและปัญหาที่ยังคงมีอยู่ในปฏิญญารัฐมนตรี 1989 เกี่ยวกับการปรับปรุงกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาท

จากการที่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงหลักเกณฑ์ในกระบวนการระงับข้อพิพาทให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นโดยปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 นั้น สามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องต่างๆได้ดังนี้

1. ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 สามารถแก้ไขปัญหาล่าช้าในการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้ เนื่องจากบทบัญญัติ ข้อ F(A) ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ให้คณะมนตรีจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทขึ้นอย่างช้าที่สุดในการประชุมคณะมนตรีครั้งต่อไป

2. เนื่องจากในปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ข้อ F(F) (3) ได้กำหนดให้มีการจำกัดระยะเวลาในกระบวนการของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทไว้ ดังนั้นจึงสามารถแก้ไขปัญหาล่าช้าในกระบวนการของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้

3. เนื่องจากในปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดให้ใช้บัญชีรายชื่อของผู้เชี่ยวชาญมาเป็นคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนั้น จึงส่งผลให้รายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น อันสามารถแก้ไขปัญหในเรื่องของคุณภาพรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้

แต่อย่างไรก็ดี ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหารับรองรายงานโดยฉันทามติได้ เนื่องจากคำตัดสินของคณะมนตรีจะต้องได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์โดยไม่มีการคัดค้านจากรัฐภาคีในการลงมติจึงจะมีผลบังคับใช้ได้ ดังนั้นจึงอาจส่งผลให้ประเทศภาคีที่เสียผลประโยชน์จากคำตัดสินดังกล่าวสามารถขัดขวางการรับรองคำตัดสินเพื่อไม่ให้คำตัดสินนั้นมีผลบังคับใช้ได้

2.2.4 วิธีการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาท (Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes) ภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก (Agreement Establishing the World Trade Organization)

ในหัวข้อนี้จะทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงความเข้าใจ 1994 ในเรื่องของ

1. หลักเกณฑ์การใช้ความเข้าใจ 1994

2. ประเทศกำลังพัฒนากับวิธีการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจ 1994

3. ปัญหาที่ได้รับการแก้ไขและปัญหาที่ยังคงมีอยู่ในความเข้าใจ 1994

ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

2.2.4.1 หลักเกณฑ์การใช้ความเข้าใจว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการ ระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก

ความเข้าใจ 1994 ได้มีการกำหนดวิธีการในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทไว้ดังนี้

1. นอกจากกฎเกณฑ์ที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมตามความเข้าใจ 1994 แล้ว กฎเกณฑ์ของกระบวนการระงับข้อพิพาทในข้อตกลงแกตต์ 1947 ยังคงเป็นทางปฏิบัติของกระบวนการระงับข้อพิพาทตามความเข้าใจ 1994 ต่อไป⁵⁸

2. ความเข้าใจ 1994 ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดให้ สมาชิกซึ่งได้รับคำร้องขอปรึกษาหารือจะต้องตอบรับคำร้องขอนั้นภายในกำหนดระยะเวลา 10 วันหลังจากวันที่ได้รับคำร้องขอและจะต้องดำเนินการปรึกษาหารือโดยสุจริตภายในระยะเวลาไม่เกิน 30 วันหลังจากวันที่ได้รับคำขอนั้นเพื่อให้บรรลุถึงข้อยุติซึ่งเป็นที่พอใจร่วมกัน⁵⁹

3. ความเข้าใจ 1994 ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดให้ หากการร้องขอปรึกษาหารือนั้นไม่สามารถระงับข้อพิพาทได้ภายในกำหนดระยะเวลา 60 วันนับจากวันที่ได้รับคำร้องขอให้มีการปรึกษาหารือ คู่กรณีผู้ฟ้องร้องอาจร้องขอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทขึ้นได้ ส่วนในกรณีฉุกเฉินหรือในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่เน่าเสียง่ายนั้น สมาชิกจะต้องดำเนินการปรึกษาหารือภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 10 วันหลังจากวันที่ได้รับคำร้องขอ ซึ่งหากการปรึกษาหารือ

⁵⁸ Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes: DSU, Section 3.1

⁵⁹ Ibid., Section 4.3

นั้นไม่อาจจะรับข้อพิพาทได้ภายในระยะเวลา 20 วันหลังจากวันที่ได้รับคำร้องขอ คู่กรณีผู้ฟ้องร้องอาจร้องขอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทขึ้นได้⁶⁰

4. ความเข้าใจฯ 1994 ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดให้ หากคู่กรณีผู้ฟ้องร้องได้ร้องขอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทขึ้น คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องได้รับการแต่งตั้งอย่างช้าที่สุดในการประชุมขององค์กรระดับข้อพิพาทครั้งที่ต่อจากการประชุมครั้งที่มีคำร้องขอให้จัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท หากประเทศคู่พิพาทไม่สามารถตกลงแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทร่วมกันได้ภายในระยะเวลา 20 วัน ผู้อำนวยการทั่วไปจะแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่เห็นว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมที่สุดขึ้นแทน⁶¹

5. เพื่อให้กระบวนการระดับข้อพิพาทมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ความเข้าใจฯ 1994 ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดให้ระยะเวลานับแต่วันที่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจนถึงวันออกรายงานขั้นสุดท้ายให้แก่ประเทศคู่พิพาทในกรณีทั่วไปจะต้องมีระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือนในกรณีทั่วไปและไม่เกิน 3 เดือนในกรณีเร่งด่วนหรือในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่เน่าเสียง่าย แต่อย่างไรก็ดีในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่สามารถออกรายงานภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวได้ระยะเวลาทั้งหมดจะต้องไม่เกิน 9 เดือน⁶²

6. ความเข้าใจฯ 1994 ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดให้ รายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องได้รับการรับรองภายในกำหนดระยะเวลา 60 วันหลังจากวันที่ได้มีการเวียนรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทให้แก่ประเทศสมาชิก เว้นแต่ภาคีคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะแจ้งให้องค์กรระดับข้อพิพาททราบถึงการตัดสินใจที่จะทำการอุทธรณ์หรือองค์กรระดับข้อพิพาทมีชั้นทามติที่จะไม่รับรองรายงานนั้น⁶³

⁶⁰ Ibid., Section 4.7

⁶¹ Ibid., Section 6.1

⁶² Ibid., Section 12.8

⁶³ Ibid., Section 16.4

7. ความเข้าใจ 1994 ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดให้ กระบวนการพิจารณาขององค์กรอุทธรณ์จะต้องมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 60 วันนับแต่วันที่ภาคีคู่พิพาทได้แจ้งถึงการตัดสินใจที่จะอุทธรณ์รายงาน แต่ไม่ว่าในกรณีใดก็ตามกระบวนการวิธีพิจารณาขององค์กรอุทธรณ์จะต้องพิจารณาการอุทธรณ์นี้ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลา 90 วัน⁶⁴

8. ความเข้าใจ 1994 ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดให้จะต้องมีการรับรองรายงานขององค์กรอุทธรณ์ภายในกำหนดระยะเวลา 30 วันหลังจากวันที่ได้มีการเขียนรายงานให้แก่ประเทศสมาชิก⁶⁵

9. ความเข้าใจ 1994 ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดให้ ระยะเวลา นับแต่วันที่องค์กรระงับข้อพิพาทแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจนถึงวันที่องค์กรระงับข้อพิพาทพิจารณารายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 9 เดือนในกรณีที่ไม่มีการอุทธรณ์รายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทหรือไม่เกิน 12 เดือนในกรณีที่มีการอุทธรณ์รายงาน⁶⁶

10. ในเรื่องของการกำกับดูแลและการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินนั้น ความเข้าใจ 1994 ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดให้จะต้องมีการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินภายในกำหนดระยะเวลาทั้งหมดไม่เกิน 18 เดือนนับจากวันที่ได้มีการรับรองรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทหรือขององค์กรอุทธรณ์⁶⁷

⁶⁴ Ibid., Section 17.5

⁶⁵ Ibid., Section 17.14

⁶⁶ Ibid., Section 20

⁶⁷ Ibid., Section 21.4

2.2.4.2 ประเทศกำลังพัฒนากับวิธีการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาท ภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก

ในความเข้าใจ 1994 ได้มีการกำหนดบทบัญญัติพิเศษที่เอื้อประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาไว้ดังต่อไปนี้

1. หากคำฟ้องซึ่งอาศัยพื้นฐานของความตกลงในครอบคลุมใดเป็นคำฟ้องซึ่งสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาฟ้องสมาชิกซึ่งเป็นประเทศพัฒนาแล้ว คู่กรณีผู้ฟ้องร้องมีสิทธิที่จะยกบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับคำตัดสินในวันที่ 5 เมษายน 1966 (BISD 14S/18) มาเป็นทางเลือกในกรณีที่จะไม่ใช้บทบัญญัติที่ระบุไว้ในมาตรา 4, 5, 6 และ 12⁶⁸ ของความเข้าใจว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการที่ใช้กับการระงับข้อพิพาทนั้นได้
2. ในระหว่างที่มีการปรึกษาหารือระหว่างกัน ความเข้าใจ 1994 มาตรา 4.10 กำหนดให้ประเทศสมาชิกควรจะให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษแก่ปัญหาและผลประโยชน์เฉพาะของสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา
3. ในกรณีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างสมาชิกประเทศกำลังพัฒนากับประเทศสมาชิกที่เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ความเข้าใจ 1994 มาตรา 8.10 ได้กำหนดให้จะต้องมีคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทซึ่งมาจากสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนารวมอยู่ด้วยอย่างน้อย 1 คน หากสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนานั้นได้ร้องขอ
4. ในการปรึกษาหารือที่เกี่ยวข้องกับมาตรการที่สมาชิกซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาใช้อยู่ คู่กรณีอาจตกลงให้ขยายระยะเวลาตามที่ได้มีการกำหนดไว้ได้ หากระยะเวลาที่เกี่ยวข้องนั้นได้สิ้นสุดลงและคู่กรณีที่ทำกรปรึกษาหารือกันยังไม่สามารถตกลงระงับข้อพิพาทกันได้ นอกจากนั้นในการตรวจสอบคำฟ้องที่มีต่อสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา ความเข้าใจ 1994 มาตรา

⁶⁸ ดูรายละเอียดในภาคผนวก 5

12.10 ยังได้กำหนดให้คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องให้เวลาที่พอเพียงสำหรับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในการที่จะเตรียมและเสนอคำโต้แย้งของตนด้วย

5. ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งหรือมากกว่านั้นเป็นสมาชิกซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา ความเข้าใจ 1994 มาตรา 12.11 ได้กำหนดให้รายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องระบุอย่างชัดเจนถึงรูปแบบซึ่งได้พิจารณาถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องว่าด้วยการปฏิบัติที่แตกต่างและที่เป็นการอนุเคราะห์ยิ่งสำหรับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา หากสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนานั้นได้ยกขึ้นในระหว่างกระบวนการระงับข้อพิพาทนี้

6. ความเข้าใจ 1994 มาตรา 21.2 ได้กำหนดให้ภาคีคู่สัญญาควรให้ความสนใจเป็นพิเศษสำหรับเรื่องที่กระทบต่อผลประโยชน์ของสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมาตรการที่อยู่ภายใต้กระบวนการระงับข้อพิพาทนี้

7. หากเป็นเรื่องซึ่งสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนายกขึ้น ความเข้าใจ 1994 มาตรา 21.7 ได้กำหนดให้องค์การระงับข้อพิพาทจะต้องทำการพิจารณาว่าจะต้องดำเนินการต่อไปอย่างไรเพื่อให้เหมาะสมกับสภาวะการณ์ของสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินนั้น

8. ในการปฏิบัติตามคำตัดสินถ้าคดีซึ่งประเทศกำลังพัฒนาได้ยกขึ้นในการพิจารณาว่าควรจะต้องดำเนินการให้เหมาะสมอย่างไรนั้น ความเข้าใจ 1994 มาตรา 21.8 ได้กำหนดให้องค์การระงับข้อพิพาทจะต้องไม่พิจารณาเฉพาะแต่มาตรการทางการค้าที่ครอบคลุมซึ่งถูกร้องเรียนเท่านั้น แต่จะต้องพิจารณาถึงผลกระทบของมาตรการต่อเศรษฐกิจของสมาชิกซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาเกี่ยวข้องด้วย

9. ในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกที่เป็นประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ความเข้าใจ 1994 มาตรา 24.1 กำหนดให้สมาชิกจะต้องให้การพิจารณาเป็นการเฉพาะแก่สถานการณ์พิเศษของสมาชิกที่เป็นประเทศพัฒนาน้อยที่สุด โดยสมาชิกจะต้องใช้ความยับยั้งชั่งใจอันควรในการยกเรื่องขึ้นภายใต้กระบวนการเหล่านี้ที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกที่เป็นประเทศพัฒนาน้อยที่สุดและหากพบว่าการสูญเสียหรือการเสียหายนั้นเป็นผลมาจากมาตรการที่

ดำเนินการโดยสมาชิกที่เป็นประเทศพัฒนาน้อยที่สุด คู่กรณีผู้ฟ้องร้องจะต้องใช้ความยับยั้งชั่งใจ ในการเรียกร้องการชดเชย ค่าเสียหายหรือการระงับเพื่อให้สิทธิประโยชน์หรือพันธกรณีอื่นภายใต้กระบวนการเหล่านี้ต่อสมาชิกที่เป็นประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

10. ในการระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกที่เป็นประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ความเข้าใจฯ 1994 มาตรา 24.2 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าหากไม่สามารถหาข้อยุติซึ่งเป็นที่พอใจในระหว่างการปรึกษาหารือ เมื่อสมาชิกซึ่งเป็นประเทศพัฒนาน้อยที่สุดได้ทำการร้องขอ ผู้อำนวยการทั่วไปหรือประธานขององค์การระงับข้อพิพาทสามารถเสนอให้ใช้วิธีการประสานท่าที การประนีประนอมและการไกล่เกลี่ยของตนเพื่อช่วยเหลือคู่กรณีในการระงับข้อพิพาทก่อนที่จะมีการขอให้จัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้

11. ความเข้าใจฯ 1994 มาตรา 27.2 กำหนดให้สำนักเลขาธิการแกตต์จะต้องให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา โดยสำนักเลขาธิการแกตต์จะต้องจัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ได้อ้างข้อพิพาท ซึ่งผู้เชี่ยวชาญที่ถูกจัดตั้งขึ้นนี้จะเป็นผู้มีหน้าที่คอยช่วยเหลือสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาเพื่อให้เกิดความเป็นกลางอย่างต่อเนื่องของสำนักเลขาธิการแกตต์

12. สำนักเลขาธิการแกตต์จะต้องเป็นผู้จัดหาหลักสูตรอบรมพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาที่สนใจเกี่ยวกับกระบวนการและการปฏิบัติในการระงับข้อพิพาทเหล่านี้เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญของสมาชิกได้รับทราบข้อมูลมากยิ่งขึ้น

2.2.4.3 ปัญหาที่ได้รับการแก้ไขในความเข้าใจว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก

จากการที่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงหลักเกณฑ์ในกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยความเข้าใจฯ 1994 สามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องต่างๆได้ดังนี้

1. กระบวนการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจฯ 1994 ยังคงยึดถือหลักการและปฏิบัติตามแนวทางคำตัดสินของกระบวนการและจารีตประเพณีของที่ประชุมใหญ่แกตต์ 1947 อยู่

แต่ได้ขยายเขตอำนาจของกระบวนการระงับข้อพิพาทจากด้านสินค้ารวมไปถึงด้านการค้าบริการและทรัพย์สินทางปัญญาด้วย โดยสมาชิกขององค์การการค้าโลกจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีทั้งหมดของข้อตกลงพหุภาคีซึ่งเป็นภาคผนวกแนบท้ายของข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลกอย่างไม่สามารถตั้งข้อสงวนได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ได้ส่งผลให้กระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงต่างๆมารวมอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกันอันมีความเป็นระบบที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. ความเข้าใจฯ 1994 สามารถแก้ไขข้อบกพร่องของกระบวนการระงับข้อพิพาทในข้อตกลงแกตต์ 1947 ในเรื่องของความล่าช้าในกระบวนการระงับข้อพิพาทได้ เนื่องจากความเข้าใจฯ 1994 ได้กำหนดให้มีการจำกัดเวลาอย่างเข้มงวดในขั้นตอนของการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทกล่าวคือ คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องได้รับการแต่งตั้งขึ้นอย่างช้าที่สุดในการประชุมองค์การระงับข้อพิพาทครั้งต่อไป ซึ่งหากประเทศภาคีคู่พิพาทไม่สามารถตกลงแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้ภายในกำหนดระยะเวลา 20 วันนับจากวันที่มีคำสั่งแต่งตั้ง ผู้อำนวยการทั่วไปจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจากบัญชีรายชื่อคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่พิจารณาเห็นว่าเหมาะสมขึ้นแทน

3. เนื่องจากในความเข้าใจฯ 1994 ได้กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการเป็นผู้จัดทำบัญชีรายชื่อคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่มาจากรายชื่อตัวแทนของภาครัฐบาลและจากปัจเจกชนผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ในด้านต่างๆ จึงส่งผลให้รายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องของความเป็นกลางของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้เป็นอย่างดีเนื่องจากในความเข้าใจฯ 1994 ได้กำหนดให้มีการรับรองการใช้บัญชีรายชื่อของปัจเจกชนที่มีได้เป็นตัวแทนจากภาครัฐบาลซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ตามที่ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1984 ได้กำหนดไว้

4. ความเข้าใจฯ 1994 สามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องของการขัดขวางการรับรองคำตัดสินอันส่งผลให้คำตัดสินนั้นขาดสภาพบังคับในการปฏิบัติตามและปัญหาในเรื่องของความล่าช้าในกระบวนการระงับข้อพิพาทอันมีสาเหตุมาจากการขัดขวางการรับรองคำตัดสินโดยประเทศภาคีคู่พิพาทที่ไม่พอใจในคำตัดสินนั้นๆ ได้

5. ความเข้าใจ 1994 สามารถแก้ไขปัญหาการคัดค้านการรับรองรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทโดยประเทศสมาชิกที่เสียผลประโยชน์จากคำตัดสินดังกล่าวได้ เนื่องจากในความเข้าใจ 1994 ได้กำหนดให้มีการใช้ระบบการรับรองคำตัดสินโดยอัตโนมัติหากไม่มีฉันทามติไม่รับรองคำตัดสินนั้นจึงส่งผลให้กระบวนการระงับข้อพิพาทมีความเป็นอัตโนมัติและเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

6. การที่กระบวนการระงับข้อพิพาทตามความเข้าใจ 1994 ได้กำหนดให้มีการจำกัดเวลาสุดท้ายในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการนั้นจึงส่งผลให้กระบวนการระงับข้อพิพาทมีความรวดเร็วและเป็นอัตโนมัติมากยิ่งขึ้นอันสามารถแก้ไขปัญหาคความล่าช้าภายในกระบวนการระงับข้อพิพาทเกดตที่มีมาแต่เดิมได้เป็นอย่างดี

2.3 หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาททางการค้า

ในหัวข้อนี้จะทำการศึกษถึงหลักกฎหมายทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการระงับข้อพิพาทในทางการค้าระหว่างประเทศ ได้แก่

1. หลักอัตโนมัติ (Automaticity)
2. หลักความโปร่งใส (Transparency)
3. หลักความเป็นกลาง (Impartiality)
4. หลักความรวดเร็ว (Speediness)

ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3.1 หลักอัตโนมัติ (Automaticity)

เพื่อให้กระบวนการระงับข้อพิพาทในทางการค้าระหว่างประเทศสามารถยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โครงสร้างของกฎระเบียบในการระงับข้อพิพาททางการค้าควรมีการระบุเอาไว้อย่างชัดเจนว่าในลักษณะสภาพการณ์ใด ข้อบังคับใดจะใช้บังคับ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใด ข้อบังคับดังกล่าวจะเปลี่ยนไปอย่างไรให้เหมาะสมกับสถานการณ์เพราะจะส่งผลให้

เมื่อเกิดสภาพนั้นๆขึ้น ประเทศภาคีก็จะสามารถทราบได้โดยอัตโนมัติว่ากฎเกณฑ์อย่างไรจะถูกนำมาใช้บังคับเพราะสิ่งเหล่านี้ปรากฏอยู่แล้วในกฎหมาย⁶⁹ หรือความตกลงซึ่งได้ทำไว้ล่วงหน้าซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นกฎเกณฑ์ระดับทวิภาคี หรือกฎเกณฑ์ระดับพหุภาคี

เมื่อพิจารณาจากกระบวนการระงับข้อพิพาทในข้อตกลงแกตต์ 1947 พบว่าในขั้นตอนการรับรองคำตัดสินของคณะมนตรีนั้น คำตัดสินของคณะมนตรีจะต้องได้รับการรับรองโดยฉันทามติ (Positive Consensus) กล่าวคือคำตัดสินของคณะมนตรีแกตต์จะมีผลบังคับใช้ก็ต่อเมื่อคำตัดสินนั้นได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์จากคณะมนตรีที่ประกอบไปด้วยรัฐภาคีแกตต์เท่านั้น ดังนั้นภายใต้ระบบการรับรองคำตัดสินของคณะมนตรีในกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ 1947 นี้จึงส่งผลให้รัฐภาคีที่ไม่พอใจในคำตัดสินหรือต้องเสียผลประโยชน์จากคำตัดสินดังกล่าวสามารถใช้สิทธิขัดขวางการรับรองคำตัดสินของคณะมนตรีเพื่อไม่ให้คำตัดสินมีผลใช้บังคับ อันอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นอัตโนมัติในกระบวนการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศได้

อย่างไรก็ดี ต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการระงับข้อพิพาทให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยความเข้าใจ 1994 ที่ได้มีการใช้หลักการรับรองคำตัดสินโดยอัตโนมัติ กล่าวคือคำตัดสินขององค์กรระงับข้อพิพาทจะต้องได้รับการรับรองโดยอัตโนมัติหากไม่มีฉันทามติไม่รับรองคำตัดสินดังกล่าว ดังนั้นจึงเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในการนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทแก่ประเทศเล็กหรือประเทศที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจที่ด้อยกว่าเป็นอย่างมาก เนื่องจากจะทำให้ประเทศภาคีสามารถทราบทิศทางของกระบวนการระงับข้อพิพาทล่วงหน้าได้เพราะกระบวนการระงับข้อพิพาททางการค้านั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ได้วางไว้

นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในกระบวนการระงับข้อพิพาทมากยิ่งขึ้น บทบัญญัติ มาตรา 16.4 ของความเข้าใจ 1994 ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดให้จะต้องมีการรับรองรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทโดยอัตโนมัติไว้ดังนี้คือ

---

⁶⁹ สุรเกียรติ์ เสถียรไทย , “รูปลักษณะของโครงสร้างและกลไกของกฎหมายไทยที่เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศในช่วง 5 ปีข้างหน้า.” วารสารกฎหมาย 10 (กรกฎาคม-พฤศจิกายน 2529): 223.

ภายในกำหนดระยะเวลา 60 วันหลังจากวันที่ได้มีการเวียนรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทให้แก่สมาชิกจะต้องมีการรับรองรายงานในที่ประชุมองค์การระดับข้อพิพาท เว้นแต่คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งจะได้แจ้งให้องค์การระดับข้อพิพาททราบอย่างเป็นทางการถึงการตัดสินใจของตนที่จะอุทธรณ์หรือองค์การระดับข้อพิพาทตัดสินใจโดยฉันทามติที่จะไม่รับรองรายงาน ซึ่งหากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้แจ้งให้ทราบถึงการตัดสินใจของตนที่จะอุทธรณ์ องค์การระดับข้อพิพาทก็จะไม่พิจารณารับรองรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนั้นจนกว่าจะมีการอุทธรณ์ที่สมบูรณ์ในภายหลังแล้ว โดยวิธีดำเนินการรับรองรายงานนี้จะไม่กระทบต่อสิทธิของสมาชิกที่จะให้ความเห็นของตนเกี่ยวกับรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทแต่อย่างใด

2.3.2 หลักความโปร่งใส (Transparency)

เพื่อให้กระบวนการระดับข้อพิพาทในทางการค้าระหว่างประเทศมีความชัดเจนคาดหมายได้และมีความรวดเร็วในการดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ กระบวนการระดับข้อพิพาททางการค้าจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักความโปร่งใส กล่าวคือขั้นตอนของกระบวนการระดับข้อพิพาททางการค้าควรจะต้องมีความชัดเจน การกำหนดนโยบายและมาตรการทางการค้ารวมทั้งระเบียบต่างๆ ของประเทศภาคีใดๆ จะต้องมีความโปร่งใสสามารถเปิดเผยและตรวจสอบได้โดยประเทศคู่พิพาทตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการพิจารณาจนถึงการทำคำตัดสินและการบังคับใช้คำตัดสินนั้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในกระบวนการระดับข้อพิพาทและทำให้ประเทศภาคีต่างๆ เกิดความมั่นใจในการนำข้อพิพาทนั้นเข้าสู่กระบวนการระดับข้อพิพาททางการค้ามากยิ่งขึ้น

ดังนั้น หากกระบวนการระดับข้อพิพาทมีความโปร่งใสก็จะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาจะสามารถทราบขั้นตอนการดำเนินการที่มีความชัดเจน รวดเร็วและมีกลไกในการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินนั้นอย่างแท้จริง

2.3.3 หลักความเป็นกลาง (Impartiality)

เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินการพิจารณาคดีในกระบวนการระดับข้อพิพาทให้มีคุณภาพมากขึ้นและเพื่อให้ประเทศสมาชิกมีความเชื่อมั่นในกระบวนการระดับข้อพิพาท

มากยิ่งขึ้น คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทควรจะดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยความยุติธรรม ปราศจากอคติ ความลำเอียง และปราศจากอิทธิพลจากนโยบายทางเศรษฐกิจหรือการเมืองจากรัฐบาลในประเทศของตนเพื่อเป็นที่พึงให้กับประเทศสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้อย่างยุติธรรม

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ในการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทในกระบวนการระงับข้อพิพาทของข้อตกลงแกตต์ 1947 แล้วพบว่าภายใต้ระบบการระงับข้อพิพาทดังกล่าว คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะได้รับการแต่งตั้งจากผู้แทนของรัฐบาลที่ทำงานประจำ ณ กรุงเจนีวา จึงอาจส่งผลให้คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทปฏิบัติหน้าที่โดยขาดความเป็นกลางได้เนื่องจากคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทผู้ทำการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นนั้นได้รับการคัดเลือกมาจากตัวแทนของรัฐบาลที่อาจได้รับอิทธิพลจากนโยบายด้านต่างๆจากรัฐบาลในประเทศของตนได้

อย่างไรก็ดี ความเข้าใจว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดให้มีการใช้บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ไม่เป็นตัวแทนจากรัฐบาลจึงสามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องของความเป็นกลางของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้มากขึ้นอันสามารถเป็นที่พึงให้กับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้อย่างยุติธรรม

2.3.4 หลักความรวดเร็ว (Speediness)

ในกลไกการระงับข้อพิพาทในทางการค้าระหว่างประเทศนั้น เมื่อเกิดพิพาททางการค้าระหว่างประเทศขึ้น กระบวนการระงับข้อพิพาทควรมีความรวดเร็วและเป็นอัตโนมัติเนื่องจากความล่าช้าในการระงับข้อพิพาทจะส่งผลกระทบต่อการค้าดำเนินธุรกิจภายในของประเทศคู่พิพาทหรือทำให้เกิดความลังเลไม่แน่ใจในการลงทุนในประเทศคู่พิพาทได้ ซึ่งหากมีการปล่อยให้การพิจารณาและการระงับข้อพิพาทยืดเยื้อออกไปเป็นระยะเวลานานจึงอาจเป็นเครื่องมือกีดกันทางการค้าได้

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาจากกระบวนการระงับข้อพิพาทในข้อตกลงแกตต์ 1947 พบว่ากระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ 1947 ยังมีความล่าช้าในการดำเนินการในกระบวนการตามขั้น

ตอนต่างๆอยู่มาก เนื่องจากกระบวนการระงับข้อพิพาทแอดต์ 1947 ยังไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการในกระบวนการระงับข้อพิพาทไว้อย่างชัดเจน ซึ่งการที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาในกระบวนการระงับข้อพิพาทนี้ หากไม่สามารถยุติปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วก็อาจทำให้กระบวนการระงับข้อพิพาทกลายเป็นเครื่องกีดกันทางการค้าอันส่งผลกระทบโดยตรงต่อสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้

ดังนั้น เพื่อเป็นการลดความเสียหายต่อสภาพเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นในประเทศต่างๆโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนาซึ่งเป็นประเทศที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจต่ำ จึงได้มีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นนั้นอย่างรวดเร็วซึ่งในความเข้าใจฯ 1994 ได้มีการกำหนดระยะเวลาในกระบวนการระงับข้อพิพาทในแต่ละขั้นตอนไว้ดังนี้

1. สมาชิกซึ่งได้รับคำร้องขอปรึกษาหารือจะต้องตอบรับคำร้องขอนั้นภายในกำหนดระยะเวลา 10 วันหลังจากวันที่ได้รับคำร้องขอและจะต้องดำเนินการปรึกษาหารือโดยสุจริตภายในระยะเวลาไม่เกิน 30 วันหลังจากวันที่ได้รับคำขอนั้นเพื่อให้บรรลุถึงข้อยุติอันเป็นที่พอใจร่วมกัน
2. หากการร้องขอปรึกษาหารือนั้นไม่สามารถระงับข้อพิพาทได้ภายในกำหนดระยะเวลา 60 วันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอให้มีการปรึกษาหารือ คู่กรณีผู้ฟ้องร้องอาจร้องขอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทขึ้นได้ ส่วนในกรณีฉุกเฉินหรือในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่เน่าเสียยายนั้นสมาชิกจะต้องดำเนินการปรึกษาหารือภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 10 วันนับจากวันที่ได้รับคำร้องขอ ซึ่งหากการปรึกษาหารือนั้นไม่อาจระงับข้อพิพาทได้ภายในระยะเวลา 20 วันหลังจากวันที่ได้รับคำร้องขอ คู่กรณีผู้ฟ้องร้องอาจร้องขอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทขึ้นได้
3. หากคู่กรณีผู้ฟ้องร้องได้ร้องขอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทขึ้น คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องได้รับการแต่งตั้งอย่างช้าที่สุดในการประชุมขององค์การระงับข้อพิพาทครั้งที่ต่อจากการประชุมครั้งที่มีคำร้องขอให้จัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท หากประเทศคู่พิพาทไม่สามารถตกลงแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทร่วมกันได้ภายในระยะเวลา 20 วัน ผู้อำนวยการทั่วไปจะแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่เห็นว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมที่สุดขึ้นแทน

4. เพื่อให้กระบวนการรับข้อพิพาทมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ระยะเวลานับแต่วันที่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจนถึงวันออกรายงานขั้นสุดท้ายให้แก่ประเทศคู่พิพาทจะต้องมีระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือนในกรณีทั่วไปและไม่เกิน 3 เดือนในกรณีเร่งด่วนหรือในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่เน่าเสียง่าย ส่วนในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่สามารถออกรายงานภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวได้ คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องออกรายงานขั้นสุดท้ายภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 9 เดือนนับแต่วันที่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท

5. รายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องได้รับการรับรองภายในกำหนดระยะเวลา 60 วันนับแต่วันที่ได้มีการเวียนรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทให้แก่ประเทศสมาชิกเว้นแต่ภาคีคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะแจ้งให้องค์กรระงับข้อพิพาททราบถึงการตัดสินใจที่จะทำการอุทธรณ์หรือองค์กรระงับข้อพิพาทมีฉันทามติที่จะไม่รับรองรายงานนั้น

6. กระบวนการวิธีพิจารณาขององค์กรอุทธรณ์จะต้องมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 60 วันนับแต่วันที่ภาคีคู่พิพาทได้แจ้งถึงการตัดสินใจที่จะอุทธรณ์รายงาน แต่ไม่ว่าในกรณีใดก็ตามกระบวนการวิธีพิจารณาขององค์กรอุทธรณ์จะต้องพิจารณาการอุทธรณ์นี้ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลา 90 วัน

7. ในส่วนของการรับรองรายงานขององค์กรอุทธรณ์นั้น กำหนดให้จะต้องมีการรับรองรายงานขององค์กรอุทธรณ์ภายในกำหนดระยะเวลา 30 วันนับแต่วันที่ได้มีการเวียนรายงานให้แก่ประเทศสมาชิก

8. ระยะเวลา นับแต่วันที่องค์กรระงับข้อพิพาทแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจนถึงวันที่องค์กรระงับข้อพิพาทพิจารณารายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 9 เดือนในกรณีที่ไม่มี การอุทธรณ์รายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทหรือไม่เกิน 12 เดือนในกรณีที่มีการอุทธรณ์รายงาน

9. ในเรื่องของการกำกับและการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินนั้นจะต้องมีกำหนดระยะเวลาทั้งหมดไม่เกิน 18 เดือนนับจากวันที่ได้มีการรับรองรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทหรือขององค์กรอุทธรณ์

2.4 องค์กรที่สำคัญในกระบวนการระงับข้อพิพาท

ในหัวข้อนี้จะทำการศึกษาถึงองค์กรที่สำคัญในความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าหรือข้อตกลงแกตต์และในความเข้าใจ 1994 ได้แก่

1. ที่ประชุมใหญ่แกตต์ (CONTRACTING PARTIES)
2. คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (PANEL)
3. คณะมนตรีแกตต์ (COUNCIL)
4. สำนักเลขาธิการแกตต์ (SECRETARIAT)
5. องค์กรระงับข้อพิพาท (DISPUTE SETTLEMENT BODY: DSB)
6. องค์กรอุทธรณ์ (APPELLATE BODY)

ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 ที่ประชุมใหญ่แกตต์ (CONTRACTING PARTIES)

“ที่ประชุมใหญ่แกตต์” หรือ “CONTRACTING PARTIES” เป็นองค์กรระงับข้อพิพาทในความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าหรือข้อตกลงแกตต์ 1947 ที่ประกอบด้วยรัฐภาคีทั้งหมดของแกตต์ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ที่ประชุมใหญ่แกตต์เป็นองค์กรในกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ 1947 ที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาและวินิจฉัยข้อพิพาททางการค้าที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาข้อพิพาทให้เป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่าย กล่าวคือหากมีกรณีพิพาททางการค้าเกิดขึ้นและคู่กรณีไม่สามารถตกลงระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ รัฐคู่พิพาทสามารถเสนอปัญหาพิพาททางการค้าที่เกิดขึ้นต่อที่ประชุมใหญ่แกตต์

เพื่อให้ที่ประชุมใหญ่แกตต์พิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทและทำข้อเสนอแนะหรือคำตัดสินในปัญหาข้อพิพาทนั้น

2. ที่ประชุมใหญ่แกตต์เป็นองค์กรในกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ 1947 ที่มีอำนาจหน้าที่ในการร้องขอข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการระงับข้อพิพาทจากรัฐภาคีแกตต์เพื่อนำมาใช้ประกอบการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาพิพาทที่เกิดขึ้น โดยที่ประชุมใหญ่แกตต์จะเป็นองค์กรที่ให้ความเห็นชอบต่อคำตัดสินหรือรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทด้วยวิธีการลงคะแนนเสียงแบบเสียงข้างมาก

3. ที่ประชุมใหญ่แกตต์เป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการตีความบทบัญญัติในความตกลงทั่วไปว่าด้วยศุลกากรและการค้า⁷⁰ และพิจารณาว่าความตกลงทวิภาคีที่รัฐภาคีแกตต์ได้จัดทำขึ้นนั้นเป็นความตกลงที่ขัดกับบทบัญญัติทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากรและการค้าหรือไม่ ซึ่งหากรัฐภาคีใดกระทำการที่เป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติของแกตต์และรัฐภาคีคู่พิพาทนั้นไม่สามารถตกลงระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นนั้นได้ ที่ประชุมใหญ่แกตต์จะเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการเพิกถอนมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของข้อตกลงที่เกิดขึ้นนั้น

4. ภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า 1947 ในบทบัญญัติมาตรา 23.2 ได้กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่แกตต์เป็นองค์กรในกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ 1947 ที่มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนปัญหาพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้น ซึ่งหากที่ประชุมใหญ่แกตต์พิจารณาวินิจฉัยปัญหาข้อพิพาทแล้วพบว่ามาตรการที่ร้องเรียนดังกล่าวละเมิดต่อบทบัญญัติของข้อตกลงแกตต์และสถานการณ์นั้นมีความรุนแรงพอเพียง ที่ประชุมใหญ่แกตต์ที่มีอำนาจในการมอบอำนาจให้รัฐภาคีของข้อตกลงแกตต์ระงับพันธกรณีที่มีอยู่ได้⁷¹

---

⁷⁰ Oliver Long, Law and Its Limitation in the GATT Multilateral Trade System Netherland: Martinus Nijhoff Publishes, 1985, p 43.

⁷¹ See General Agreement on Tariffs and Trade, Art. 23:2

5. แม้ว่าความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า 1947 ในบทบัญญัติมาตรา 23.2 จะได้มอบอำนาจเด็ดขาดในการทำข้อเสนอแนะหรือคำตัดสินแก่รัฐภาคีคู่พิพาทก็ตาม แต่อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาจากความเป็นจริงในทางปฏิบัติพบว่าที่ประชุมใหญ่แกตต์จะมอบอำนาจให้คณะมนตรีแกตต์ (COUNCIL) เป็นผู้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการระงับข้อพิพาทนี้แทน

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ของที่ประชุมใหญ่ภายใต้ข้อตกลงแกตต์ 1947 และในทางปฏิบัติที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าในความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า 1947 ยังไม่มีบทบัญญัติที่ได้กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่แกตต์จะต้องพิจารณาเป็นพิเศษในการดำเนินการระงับข้อพิพาทแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในบทบัญญัติมาตรา 22 และมาตรา 23 ของข้อตกลงแกตต์ 1947 นี้ จึงส่งผลให้บทบัญญัติดังกล่าวยังไม่เอื้อประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาเท่าที่ควร

แต่อย่างไรก็ดี ในเวลาต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการระงับข้อพิพาทเพื่อให้ที่ประชุมใหญ่แกตต์พิจารณาวินิจฉัยปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงประโยชน์ของสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาดังนี้คือ

1. มาตรการพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในความเข้าใจฯ 1979

ภายใต้ความเข้าใจฯ 1979 ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดวิธีการพิเศษสำหรับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาไว้ดังนี้

บทบัญญัติข้อ 21 : หากเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ประชุมใหญ่แกตต์จะต้องพิจารณาวินิจฉัยปัญหาข้อพิพาททั้งมาตรการทางการค้าที่ถูกร้องเรียนและผลกระทบต่อเศรษฐกิจของสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาที่เกี่ยวข้องด้วย⁷²

---

⁷² Article 21 of Understanding Regarding Notification, Consultation, Dispute Settlement and Surveillance (1979).

บทบัญญัติข้อ 23 : ในการพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทของที่ประชุมใหญ่แกตต์นั้น ที่ประชุมใหญ่แกตต์จะต้องพิจารณาถึงการดำเนินการขั้นต่อไปที่เหมาะสมกับสภาวะการณ์ด้วย⁷³

2. มาตรการพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989

ภายใต้ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดวิธีการพิเศษสำหรับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาไว้ดังนี้

บทบัญญัติข้อ F(F) : หากประเด็นข้อพิพาทนั้นเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่แกตต์จะต้องขยายระยะเวลาในการปรึกษาหารือออกไปหาระยะเวลาที่ได้มีการกำหนดไว้นั้นได้สิ้นสุดลง⁷⁴

ดังนั้น จากการที่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยความเข้าใจ 1979 และปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ที่ได้มีการกำหนดบทบัญญัติให้ที่ประชุมใหญ่แกตต์จะต้องพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาเป็นสำคัญนั้น จึงส่งผลให้สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้รับสิทธิพิเศษหรือสิทธิประโยชน์ภายใต้มาตรการพิเศษตามหลักกฎหมายในระบบการระงับข้อพิพาทที่มีอยู่อันเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อประเทศสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนามากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ดี ภายหลังจากที่ได้มีการปรับปรุงกฎเกณฑ์และขั้นตอนในการยุติปัญหาพิพาทโดยความเข้าใจ 1994 จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการใช้องค์กรในกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ 1947 ซึ่งได้แก่ที่ประชุมใหญ่แกตต์ (CONTRACTING PARTIES) โดยมีคณะมนตรีแกตต์ (COUNCIL) เป็นผู้ใช้อำนาจหน้าที่แทนที่ประชุมใหญ่แกตต์มาเป็นการใช้องค์กรระงับข้อพิพาท

⁷³ Article 23 of Understanding Regarding Notification, Consultation, Dispute Settlement and Surveillance (1979).

⁷⁴ Article F(F) of Decision on Improvement to the GATT Dispute Settlement Rules and Procedures on 12 April 1989

(DISPUTE SETTLEMENT BODY: DSB) เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นแทน

2.4.2 คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (PANEL)

ในช่วงแรกของการใช้กลไกระงับข้อพิพาทในความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าหรือข้อตกลงแกตต์ 1947 นั้น หากมีข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นและรัฐคู่พิพาทไม่สามารถยุติปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นที่น่าพอใจของทั้งสองฝ่าย กระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้บทบัญญัติมาตรา 23 ของข้อตกลงแกตต์ 1947 ได้กำหนดให้มีคณะทำงาน (Working Parties) ที่ประกอบด้วยตัวแทนจากรัฐภาคีแกตต์เป็นผู้ดำเนินการในการพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทที่เกิดขึ้น โดยการเพิกถอนมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าหรือชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการที่ได้มีการละเมิดพันธกรณีดังกล่าว ซึ่งในกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ 1947 นี้คณะทำงาน (Working parties) จะเป็นเพียงคนกลางในการไกล่เกลี่ยเพื่อแก้ไขปัญหาพิพาททางการค้าระหว่างประเทศอันมีลักษณะเป็นการประนีประนอมหรือเจรจาเพื่อยุติปัญหาที่เกิดขึ้นเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในปี 1952 ก็ได้มีการเปลี่ยนรูปแบบจากการใช้คณะทำงานมาเป็นการวินิจฉัยข้อพิพาทโดย “คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท” หรือ “PANEL” ที่มีลักษณะการดำเนินการทางกฎหมายมากยิ่งขึ้นกว่าการระงับข้อพิพาทโดย “คณะทำงาน” ที่ใช้การไกล่เกลี่ย การประนีประนอมอันมีลักษณะเป็นกระบวนการทางการทูตเพื่อเจรจา ระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นนั้น⁷⁵

สำหรับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนานั้น ในมาตรการพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาปี 1966 (Decision of 5 April on Procedures Under Article 23) และในปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ได้มีการปรับปรุงเพิ่มเติมบทบัญญัติในกระบวนการระงับข้อพิพาทที่เอื้อประโยชน์แก่สมาชิกประเทศกำลังพัฒนาดังนี้คือ

---

⁷⁵ Young, Michael K. “Dispute Resolution in the Uruguay Round: Lawyers Triumph over Diplomats.” *The International Lawyer* 29, 2 (Summer 1995): 393.

1. มาตรการพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาปี 1966
(Decision of 5 April on Procedures Under Article 23)

มาตรการพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาปี 1966 ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดสิทธิพิเศษสำหรับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในกระบวนการระงับข้อพิพาทไว้ดังนี้

บทบัญญัติข้อ 1 : ภายหลังจากที่ประชุมใหญ่แกตต์ได้รับรายงานจากรัฐภาคีคู่พิพาทแล้ว ที่ประชุมใหญ่แกตต์จะต้องดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทหรือผู้เชี่ยวชาญขึ้นเพื่อตรวจสอบเหตุการณ์และให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม โดยในการพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนั้น คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องพิจารณาถึงผลกระทบทางการค้าและการพัฒนาทางเศรษฐกิจของสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาด้วย⁷⁶

2. มาตรการพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989

ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดสิทธิพิเศษสำหรับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในกระบวนการระงับข้อพิพาทไว้ดังนี้

บทบัญญัติข้อ F(F) : หากเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับประเทศกำลังพัฒนาคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องให้ระยะเวลาอย่างเพียงพอแก่ประเทศกำลังพัฒนาในการที่จะเตรียมและเสนอคำโต้แย้งของตน⁷⁷

ในเวลาต่อมา ภายหลังจากที่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ให้มีประสิทธิภาพและความเข้มแข็งมากขึ้นโดยความเข้าใจฯ 1994 จึงได้มีการกำหนดกระบวนการของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทไว้ดังนี้คือ

⁷⁶ Article 1 of Decision of 5 April on Procedures Under Article 23

⁷⁷ Article F(F) Decision on Improvement to the GATT Dispute Settlement Rules and Procedures on 12 April 1989

1. คุณสมบัติในการเป็นคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (Qualifications of Panelists)

คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะประกอบด้วยบุคคลทั้งจากตัวแทนของภาครัฐบาล และมีใช้ตัวแทนภาครัฐบาลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม รวมทั้งผู้ที่ได้เคยทำหน้าที่ในคดี เคยเป็นผู้แทนของประเทศสมาชิกหรือของภาคีสัญญาของข้อตกลงแกตต์ 1947 หรือเคยเป็นผู้แทนในคณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่อาวุโสทางนโยบายการค้าของประเทศสมาชิก⁷⁸

สมาชิกของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่ได้รับคัดเลือกนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีความเป็นอิสระและมีความหลากหลายในประสบการณ์⁷⁹ ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะส่วนบุคคลที่มีอยู่ในฐานะผู้แทนรัฐบาลหรือผู้แทนขององค์กรใด⁸⁰

2. การเสนอชื่อคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (Nomination of Panelists and Determination of Composition by the Director – General)

สำนักเลขาธิการจะต้องเสนอชื่อผู้ที่เข้าร่วมในคณะพิจารณาให้แก่คู่พิพาทโดยที่คู่พิพาทจะต้องไม่คัดค้านการเสนอชื่อนั้น เว้นแต่จะมีเหตุผลที่จำเป็น⁸¹

ถ้าไม่มีการตกลงในเรื่องคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทภายในระยะเวลา 20 วัน หลังจากวันที่แต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทโดยการร้องขอของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ผู้อำนวยความสะดวกทั่วไปโดยการปรึกษาหารือกับประธานขององค์กรระงับข้อพิพาทและประธานของคณะ

⁷⁸ “Understanding on Ruled and Procedures Governing the Settlement of Disputes: DSU” Section 8.1

⁷⁹ Ibid., Section 8.2

⁸⁰ Ibid., Section 8.9

⁸¹ Ibid., Section 8.6

มนตรีหรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องจะพิจารณากำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทโดยการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่ผู้อำนวยการทั่วไปพิจารณาเห็นว่ามีเหมาะสมที่สุดในประเด็นที่พิพาทหลังจากการปรึกษาหารือกับประเทศคู่พิพาทแล้ว โดยประธานขององค์การระงับข้อพิพาทจะต้องแจ้งให้สมาชิกทราบถึงองค์ประกอบของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทซึ่งได้จัดตั้งขึ้นนั้นภายในกำหนดระยะเวลา 10 วันหลังจากวันที่ประธานได้รับคำร้องขอ⁸²

3. องค์ประกอบของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทและการใช้บัญชีรายชื่อชี้แนะบุคคลในคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (Size of Panel and Notification of Panel Composition)

คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะประกอบด้วยผู้พิจารณา 3 คน เว้นแต่ประเทศคู่พิพาทจะตกลงกันภายในระยะเวลา 10 วันนับจากวันที่ตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทให้คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทประกอบด้วยผู้พิจารณา 5 คน⁸³

เพื่อช่วยในการคัดเลือกบุคคลในคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท สำนักเลขาธิการแกตต์จะจัดให้มีการใช้บัญชีรายชื่อชี้แนะบุคคลทั้งจากภาครัฐบาลและมีใช้ตัวแทนจากภาครัฐบาลที่มีคุณสมบัติในการเป็นคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทมาร่วมในคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทตามความเหมาะสมได้⁸⁴

⁸² Ibid., Section 8.7

⁸³ Ibid., Section 8.5

⁸⁴ Ibid., Section 8.4

4. คำร้องขอจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทและกำหนดเวลาในการจัดตั้ง
คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท
(Request and Time Period for Establishment)

คำร้องขอให้จัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทให้ทำเป็นลายลักษณ์อักษร โดยระบุว่าได้มีการปรึกษาหารือมาแล้วหรือไม่และจะต้องชี้แจงถึงมาตรการเฉพาะซึ่งเป็นประเด็นและสรุปพื้นฐานทางกฎหมายของคำฟ้องโดยย่อที่เพียงพอสำหรับการเสนอปัญหาได้อย่างชัดเจนด้วย⁸⁵

ถ้าคู่กรณีผู้ฟ้องร้องได้ร้องขอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทขึ้นเมื่อใด จะต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทอย่างช้าที่สุดในการประชุมขององค์การระดับข้อพิพาทครั้งที่ต่อจากการประชุมครั้งที่มีการร้องขอให้จัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนั้น เว้นแต่ในการประชุมครั้งนั้นองค์การระดับข้อพิพาทจะตัดสินใจโดยฉันทามติที่จะไม่ตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท⁸⁶

ในกรณีที่มีสมาชิกมากกว่าหนึ่งรายร้องขอให้จัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเดียวกัน คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทคณะเดียวอาจได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อตรวจสอบคำฟ้องเหล่านั้นโดยพิจารณาถึงสิทธิของสมาชิกทั้งปวงที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่ถูกจัดตั้งขึ้นนี้จะเป็นผู้มีหน้าที่ในการตรวจสอบและเสนอผลการตรวจสอบของตนต่อองค์การระดับข้อพิพาท⁸⁷

⁸⁵ Ibid., Section 6.2

⁸⁶ Ibid., Section 6.1

⁸⁷ Ibid., Section 8.4

5. อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (Term of Reference and Function of Panels)

คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทมีหน้าที่ช่วยเหลือองค์กรระดับข้อพิพาทในการปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบของตนภายใต้ความเข้าใจฉบับนี้และความตกลงภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก โดยคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะทำการประเมินเรื่องที่มีผู้เสนอเข้ามาอย่างมีหลักเกณฑ์ รวมทั้งการประเมินข้อเท็จจริงแห่งคดีและความสอดคล้องกับความตกลงภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลกที่เกี่ยวข้องซึ่งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทควรจะมีการปรึกษาหารือกับประเทศคู่พิพาทอย่างสม่ำเสมอและให้โอกาสรัฐภาคีคู่พิพาทอย่างเพียงพอในการที่จะหาข้อยุติอันเป็นที่พอใจร่วมกัน⁸⁸

คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบเรื่องที่เสนอต่อองค์กรระดับข้อพิพาทและเสนอผลการตรวจสอบนั้นเพื่อช่วยองค์กรระดับข้อพิพาทในการทำข้อเสนอแนะหรือในการทำคำชี้ขาดที่กำหนดไว้ในความตกลงนั้น

ในการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท องค์กรระดับข้อพิพาทจะมอบหมายให้ประธานเป็นผู้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทโดยการปรึกษาหารือกับประเทศคู่พิพาท ซึ่งอำนาจหน้าที่ที่ได้กำหนดขึ้นนี้จะต้องเวียนไปให้สมาชิกทั้งปวงทราบ แต่ถ้าอำนาจหน้าที่ที่ได้ตกลงกันนั้นเป็นอำนาจหน้าที่อื่นซึ่งนอกเหนือไปจากอำนาจหน้าที่มาตรฐานสมาชิกใดๆ อาจยกประเด็นที่เกี่ยวข้องขึ้นในองค์กรระดับข้อพิพาทได้⁸⁹

⁸⁸ Ibid., Section 11

⁸⁹ Ibid., Section 7

6. กำหนดระยะเวลาการทำงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท
(Time Period for Examination, Extension of Time Period and
Suspension of Proceedings)

เพื่อให้กระบวนการระงับข้อพิพาทแก่คดีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ระยะเวลาที่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้ทำการตรวจสอบ จากวันที่องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้เป็นที่ตกลงกันจนกระทั่งถึงวันออกรายงานขั้นสุดท้ายให้แก่ประเทศคู่พิพาท จะต้องมียุทธศาสตร์ไม่เกิน 6 เดือน ส่วนในกรณีเร่งด่วนรวมทั้งกรณีที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่เน่าเสียง่าย คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องออกรายงานให้แก่คู่พิพาทภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 3 เดือน⁹⁰ แต่หากคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทพิจารณาแล้วเห็นว่าตนไม่สามารถออกรายงานได้ทันภายในกำหนด 6 เดือน หรือ 3 เดือนในกรณีเร่งด่วน คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องแจ้งให้องค์การระงับข้อพิพาททราบเป็นลายลักษณ์อักษรถึงสาเหตุของความล่าช้า พร้อมทั้งประมาณระยะเวลาซึ่งตนจะเสนอรายงานของตนได้ แต่อย่างไรก็ตามไม่ว่ากรณีใดๆ ระยะเวลาจากวันที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจนถึงวันที่มีการเขียนรายงานให้แก่สมาชิกทราบนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ไม่เกิน 9 เดือน⁹¹

7. ขั้นตอนการทบทวนชั่วคราวของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท
(Submission of Interim Report)

หลังจากสิ้นสุดระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้สำหรับการรับข้อวิจารณ์จากประเทศคู่พิพาทแล้ว คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะจัดทำรายงานชั่วคราวให้แก่คู่กรณี ซึ่งคู่กรณีอาจเสนอคำขอเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาททำการพิจารณาทบทวนในด้านความถูกต้องของรายงานชั่วคราวก่อนที่จะเขียนรายงานขั้นสุดท้ายให้แก่ประเทศสมาชิกภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทกำหนดได้ โดยคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องจัดให้มีการประชุมกับคู่กรณีในประเด็นที่ระบุไว้ในคำให้การที่เป็นลายลักษณ์อักษรตามคำขอของคู่กรณีนั้น และหาก

⁹⁰ Ibid., Section 12.8

⁹¹ Ibid., Section 12.9

ไม่มีข้อวิจารณ์จากคูกรณีใดภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้สำหรับการส่งข้อวิจารณ์ จะถือว่ารายงานชั่วคราวนี้เป็นรายงานขั้นสุดท้ายที่จะต้องเวียนให้ประเทศสมาชิกทราบโดยเร็ว⁹²

8. กระบวนการของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (Panel Procedures)

คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องปฏิบัติตามกระบวนการสำหรับการปฏิบัติงานในบัญชีแนบท้าย 3 (APPENDIX 3 : WORKING PROCEDURES) เว้นแต่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะตัดสินใจเป็นอย่างอื่นหลังจากที่ได้มีการปรึกษาหารือกับประเทศคู่พิพาทแล้ว โดยกระบวนการของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทควรมีความยืดหยุ่นอย่างเพียงพอที่จะประกันได้ว่ารายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทมีคุณภาพสูง แต่ก็ต้องไม่ทำให้ขั้นตอนการพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทเกิดความล่าช้าไปโดยไม่มีเหตุอันควร

หลังจากที่ได้มีการปรึกษาหารือกับประเทศคู่พิพาทแล้ว คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะกำหนดตารางเวลาสำหรับขั้นตอนการพิจารณาโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ซึ่งในการพิจารณากำหนดตารางเวลาสำหรับขั้นตอนการพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนี้ คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องให้เวลาที่เพียงพอสำหรับประเทศคู่พิพาทในการเตรียมคำให้การของตน โดยคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทควรกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนสำหรับการยื่นคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรของคู่กรณีและคู่กรณีก็ควรที่จะยึดถือกำหนดระยะเวลานั้นอย่างเคร่งครัด

ในกรณีที่ประเทศคู่พิพาทไม่สามารถบรรลุข้อยุติซึ่งเป็นที่พอใจร่วมกัน คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะเสนอผลการพิจารณาของตนในรูปแบบของรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังองค์การระงับข้อพิพาทและในกรณีเช่นนี้รายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องระบุถึงผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง ความเป็นไปได้ในการใช้ทบทวนข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องและเหตุผลพื้นฐานที่รองรับผลการตรวจสอบและข้อเสนอแนะที่ตนได้ทำขึ้นด้วย⁹³

⁹² Ibid., Section 15.2

⁹³ Ibid., Section 12

ดังนั้น จากการที่ได้มีการกำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการทำงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทเพิ่มเติมในความเข้าใจฯ 1994 นี้ สามารถแก้ไขข้อบกพร่องของกลไกการระงับข้อพิพาทแอกต์ 1947 ได้หลายประการ ยกตัวอย่างเช่น ปัญหาความล่าช้าในกระบวนการของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท ปัญหาเกี่ยวกับความเป็นกลางและความน่าเชื่อถือของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท และปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของรายงาน เป็นต้น

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาให้สามารถใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทได้อย่างมีประสิทธิภาพและเอื้อประโยชน์ต่อประเทศกำลังพัฒนา จึงได้มีการกำหนดมาตรการพิเศษสำหรับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาไว้ในความเข้าใจว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลง WTO ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

บทบัญญัติมาตรา 8.10 : หากข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั้นเป็นข้อพิพาทระหว่างสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนากับประเทศที่พัฒนาแล้ว กำหนดให้มีคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่มาจากประเทศกำลังพัฒนาอย่างน้อย 1 คน⁹⁴

บทบัญญัติมาตรา 12.10 : ในขั้นตอนการตรวจสอบคำฟ้องที่มีต่อสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา นั้น กำหนดให้คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องให้เวลาอย่างเพียงพอสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในการเตรียมและเสนอคำโต้แย้ง⁹⁵

บทบัญญัติมาตรา 12.11 : หากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา กำหนดให้คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องระบอบางชัดเจนถึงการปฏิบัติที่เป็นพิเศษและแตกต่างสำหรับประเทศกำลังพัฒนา⁹⁶

⁹⁴ Ibid., Section 8.10

⁹⁵ Ibid., Section 12.10

⁹⁶ Ibid., Section 12.11

2.4.3 คณะมนตรีแกตต์ (COUNCIL)

“คณะมนตรีแกตต์” หรือ “COUNCIL” เป็นองค์กรที่สำคัญในกระบวนการระงับข้อพิพาทที่ถูกจัดตั้งขึ้นโดยที่ประชุมใหญ่แกตต์ (CONTRACTING PARTIES) ในปี 1960 ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. คณะมนตรีแกตต์เป็นองค์กรถาวรในกระบวนการระงับข้อพิพาทที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นในระหว่างที่ไม่มีการประชุมของที่ประชุมใหญ่แกตต์ ซึ่งคณะมนตรีแกตต์นี้จะมีการประชุมร่วมกันเดือนละหนึ่งครั้งในระหว่างที่ไม่มีการประชุมประจำปีของที่ประชุมใหญ่แกตต์

2. ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการระงับข้อพิพาทนั้น คณะมนตรีแกตต์จะเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดหาสมาชิกของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท กำหนดเขตอำนาจของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทและรับเอารายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทโดยใช้เสียงข้างมากของรัฐภาคีทั้งหมด

3. คณะมนตรีแกตต์เป็นองค์กรถาวรในกระบวนการระงับข้อพิพาทที่มีอำนาจหน้าที่ในการทำหน้าที่แทนที่ประชุมใหญ่แกตต์ ยกตัวอย่างเช่น การตรวจตราให้บทบัญญัติภายใต้ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้ามีผลบังคับใช้ สอดส่องดูแลการดำเนินการขององค์กรย่อยในข้อตกลงแกตต์และเตรียมการประชุมให้แก่ที่ประชุมใหญ่แกตต์ เป็นต้น

เพื่อให้การดำเนินการของคณะมนตรีแกตต์ในระบบการระงับข้อพิพาทเอื้อประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนามากยิ่งขึ้น จึงได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์พิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาไว้ในมาตรการพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

บทบัญญัติข้อ 1 : หากเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา กำหนดให้คณะมนตรีแกตต์จะต้องพิจารณาวินิจฉัยปัญหาข้อพิพาทโดยพิจารณาทั้งมาตร

การทางการค้าที่ถูกร้องเรียน ผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาและการดำเนินการขั้นต่อไปที่เหมาะสมกับสภาวะการณ์ของสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนานั้นด้วย⁹⁷

อย่างไรก็ดี ภายหลังจากที่ได้มีการปรับปรุงกฎเกณฑ์และขั้นตอนในการยุติปัญหาข้อพิพาท โดยความเข้าใจฯ 1994 ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการใช้คณะมนตรีแกตต์ที่เป็นองค์กรในการระงับข้อพิพาทเดิมมาเป็นการใช้อองค์กรระงับข้อพิพาท เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นแทน

2.4.4 สำนักเลขาธิการแกตต์ (SECRETARIAT)

ภายหลังจากที่การเจรจาการค้ารอบโตเกียวได้สิ้นสุดลงจึงได้มีการจัดตั้งองค์กรสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการระงับข้อพิพาท ได้แก่ “สำนักเลขาธิการแกตต์” ขึ้น ณ กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์เพื่อทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. สำนักเลขาธิการแกตต์จะเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข้อเสนอแนะหรือให้คำปรึกษาแก่รัฐภาคีของแกตต์ตามที่สำนักเลขาธิการแกตต์ได้รับมอบหมายจากที่ประชุมใหญ่แกตต์
2. สำนักเลขาธิการแกตต์เป็นองค์กรในกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ที่มีหน้าที่ในการจัดหาเลขานุการให้แก่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทและตรวจตราให้บทบัญญัติภายใต้ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้ามีผลใช้บังคับ โดยสำนักเลขาธิการแกตต์จะเป็นองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายแก่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทในการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นและช่วยเหลือรัฐภาคีแกตต์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกลไกการระงับข้อพิพาท

---

⁹⁷ Article I of Decision on Improvement to the GATT Dispute Settlement Rules and Procedures on 12 April 1989.

3. ส่วนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการระงับข้อพิพาทสำหรับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนานั้น สำนักเลขาธิการแกตต์จะต้องจัดเตรียมให้คำปรึกษา แนะนำและช่วยเหลือเพิ่มเติมทางด้านกฎหมายแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา โดยสำนักเลขาธิการแกตต์จะต้องเป็นผู้จัดหาผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายจากแผนกความร่วมมือทางด้านเทคนิคเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา และเพื่อให้พนักงานกฎหมายของประเทศกำลังพัฒนาได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น สำนักเลขาธิการแกตต์ต้องจัดหลักสูตรอบรมพิเศษในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการระงับข้อพิพาทแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาที่สนใจด้วย

นอกจากนี้ เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาเป็นประเทศที่มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายของแกตต์น้อยและมีอำนาจทางเศรษฐกิจที่ต่ำ ดังนั้นเพื่อเป็นการช่วยเหลือสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาให้สามารถใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ความเข้าใจ 1994 จึงได้มีการกำหนดมาตรการพิเศษที่เอื้อประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาไว้ดังนี้

บทบัญญัติมาตรา 27.2 : กำหนดให้สำนักเลขาธิการแกตต์จะต้องให้คำแนะนำและจัดหาผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในการดำเนินการภายใต้กระบวนการระงับข้อพิพาท⁹⁸

บทบัญญัติมาตรา 27.3 : เพื่อเป็นการช่วยเหลือสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา กำหนดให้สำนักเลขาธิการแกตต์จะต้องจัดหลักสูตรพิเศษแก่ประเทศกำลังพัฒนาเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญของสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้รับทราบข้อมูลเพิ่มมากขึ้น

⁹⁸ Ibid., Section 27.2

2.4.5 องค์การระงับข้อพิพาท

(DISPUTE SETTLEMENT BODY : DSB)

“องค์การระงับข้อพิพาท” หรือ “DSB” เป็นองค์กรที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นจากคณะมนตรีทั่วไป ภายใต้ความเข้าใจฯ 1994 โดยมีอำนาจหน้าที่และกระบวนการที่สำคัญดังต่อไปนี้คือ

1. อำนาจหน้าที่ขององค์การระงับข้อพิพาท (Competence of DSB)

เว้นแต่จะเป็นไปตามที่ความตกลงในกรอบกลุ่มกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้มีการจัดตั้งองค์การระงับข้อพิพาทขึ้นเพื่อบริหารกฎและกระบวนการเหล่านี้ตามบทบัญญัติว่าด้วยการปรึกษาหารือและการระงับข้อพิพาทของความตกลงในกรอบกลุ่ม ซึ่งองค์การระงับข้อพิพาทจะเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท รับรองรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท และองค์การอุทธรณ์ ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามคำชี้ขาดและข้อเสนอแนะและอนุมัติการระงับการให้สิทธิและพันธกรณีอื่นภายใต้ความตกลงในกรอบกลุ่มในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นภายใต้ความตกลงในกรอบกลุ่มนี้⁹⁹

2. บทบัญญัติทั่วไปของกระบวนการระงับข้อพิพาท

(Aim of Dispute Settlement Procedures)

สมาชิกจะต้องใช้วิจรรณญาณของตนในการพิจารณาก่อนที่จะเสนอคดีว่า การดำเนินการภายใต้กระบวนการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจฯ 1994 นี้จะสามารถบรรลุผลตามความมุ่งหมายของกลไกการระงับข้อพิพาทซึ่งก็คือ การได้มาซึ่งข้อยุติในทางบวกสำหรับข้อพิพาทหรือข้อยุติอันเป็นที่ยอมรับร่วมกันของประเทศคู่พิพาทและสอดคล้องกับความตกลงภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก โดยในกรณีที่ไม้อาจหาข้อยุติซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกันได้ วัตถุประสงค์อันดับแรกของกลไกการระงับข้อพิพาทคือ การดำเนินการให้มีการเพิกถอนมาตรการที่เกี่ยวข้องหากพบว่ามาตรการเหล่านี้ขัดกับบทบัญญัติของความตกลงในกรอบกลุ่มฉบับใดฉบับหนึ่ง ส่วนบทบัญญัติว่าด้วยการ

⁹⁹ Ibid., Section 2.1

คดีใช้ค่าเสียหายนั้นจะนำมาใช้ก็ต่อเมื่อการถอนมาตรการโดยทันทีไม่สามารถกระทำได้และจะใช้เป็นเพียงมาตรการชั่วคราวระหว่างรอการถอนมาตรการซึ่งขัดกับความตกลงภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลกเท่านั้นโดยมีการระงับการให้สิทธิประโยชน์หรือพันธกรณีอื่นใดเป็นทางเลือกสุดท้ายของความเข้าใจฉบับนี้¹⁰⁰

3. การรับรองรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (Adoption of Panel Reports)

เพื่อให้มีเวลาเพียงพอสำหรับประเทศสมาชิกที่จะพิจารณารายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท องค์การระงับข้อพิพาทจะไม่พิจารณารับรองรายงานจนกว่าจะพ้นระยะเวลา 20 วันหลังจากวันที่ได้มีการเวียนรายงานให้แก่ประเทศสมาชิก โดยสมาชิกที่มีข้อคัดค้านต่อรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องให้เหตุผลเพื่ออธิบายข้อคัดค้านของตนเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเวียนให้แก่ประเทศสมาชิกทราบเป็นเวลาอย่างน้อย 10 วันก่อนการประชุมขององค์การระงับข้อพิพาทที่จะมีการพิจารณารายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท โดยประเทศคู่พิพาทจะมีสิทธิอย่างเต็มที่ในการเข้าร่วมการพิจารณาขององค์การระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวกับรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนั้น¹⁰¹

4. กำหนดระยะเวลาสำหรับการทำคำตัดสินขององค์การระงับข้อพิพาท (Time-Frame for DSB Decisions)

เว้นแต่ประเทศคู่พิพาทจะตกลงกันเป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าระยะเวลาจากวันที่องค์การระงับข้อพิพาทแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจนถึงวันที่องค์การระงับข้อพิพาทพิจารณารายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทหรือองค์การอุทธรณ์เพื่อการรับรองนั้น จะต้องมีการกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 9 เดือนในกรณีที่ไม่มีกรอุทธรณ์รายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท หรือ 12 เดือนในกรณีที่มีการอุทธรณ์รายงาน¹⁰²

¹⁰⁰ Ibid., Section 2.7

¹⁰¹ Ibid., Section 16

¹⁰² Ibid., Section 20

5. การรับรองรายงานขององค์กรอุทธรณ์ (Adoption of Appellate Body Reports)

รายงานขององค์กรอุทธรณ์จะได้รับการรับรองโดยองค์กรระดับข้อพิพาทและจะได้รับการยอมรับจากประเทศภาคีคู่พิพาทอย่างไม่มีเงื่อนไข เว้นแต่องค์กรระดับข้อพิพาทจะตัดสินใจโดยฉันทามติที่จะไม่รับรองรายงานขององค์กรอุทธรณ์ภายในกำหนดระยะเวลา 60 วันหลังจากวันที่ได้มีการเขียนรายงานให้แก่ประเทศสมาชิก โดยกระบวนการรับรองรายงานนี้จะไม่กระทบต่อสิทธิของสมาชิกที่จะออกความเห็นของตนเกี่ยวกับรายงานขององค์กรอุทธรณ์¹⁰³

6. การติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะและคำชี้ขาด (Surveillance of Implementation of Recommendations and Rulings)

องค์กรระดับข้อพิพาทจะต้องติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะหรือคำชี้ขาดที่ได้รับการรับรองคำตัดสินนั้นแล้ว โดยประเทศสมาชิกสามารถที่จะยกประเด็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะหรือคำชี้ขาดเสนอต่อองค์กรระดับข้อพิพาทในเวลาใดๆก็ได้หลังจากที่มีการรับรองข้อเสนอแนะหรือคำชี้ขาดนั้นแล้ว เว้นแต่องค์กรระดับข้อพิพาทจะตัดสินใจเป็นอย่างอื่น ซึ่งประเด็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะหรือคำชี้ขาดนี้จะถูกบรรจุเข้าในวาระการประชุมขององค์กรระดับข้อพิพาทจนกว่าจะได้รับการแก้ไข โดยสมาชิกที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจะมีหน้าที่ในการจัดทำรายงานสถานะของความคืบหน้าในการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะหรือคำชี้ขาดของตนเป็นลายลักษณ์อักษรให้แก่องค์กรระดับข้อพิพาทอย่างน้อย 10 วันก่อนการประชุมขององค์กรระดับข้อพิพาทเช่นว่านั้นในแต่ละครั้ง¹⁰⁴

¹⁰³ Ibid., Section 17.14

¹⁰⁴ Ibid., Section 21.6

7. การชดเชยค่าเสียหายและการระงับสิทธิประโยชน์ (Compensation and Suspension of Concessions)

หากประเทศสมาชิกที่เกี่ยวข้องไม่สามารถทำให้มาตรการซึ่งพบว่าไม่สอดคล้องกับความตกลงภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลกให้สอดคล้องกับความตกลงภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลกได้ภายในกำหนดระยะเวลาอันสมควร องค์การระงับข้อพิพาทจะอนุมัติให้ระงับสิทธิประโยชน์หรือพันธกรณีอื่นภายใน 30 วันนับจากการสิ้นสุดระยะเวลาที่สมควรเมื่อได้รับการร้องขอ เว้นแต่องค์การระงับข้อพิพาทจะตัดสินใจโดยฉันทามติที่จะปฏิเสธคำร้องขอนั้น¹⁰⁵

เมื่อสมาชิกได้ร้องขอให้มีการเยียวยาในการละเมิดพันธกรณีหรือความเสียหายอื่นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์ในความตกลงภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลกนี้ หรือการขัดขวางมิให้บรรลุวัตถุประสงค์ใดของความตกลงภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก สมาชิกเหล่านั้นจะต้องปฏิบัติตามกฎและกระบวนการตามความเข้าใจฉบับนี้¹⁰⁶

สำหรับในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนานั้น ความเข้าใจฯ 1994 ได้มีการกำหนดมาตรการพิเศษที่เอื้อประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาไว้ว่า

“ในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนานั้น องค์การระงับข้อพิพาทจะต้องพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของประเทศกำลังพัฒนา กล่าวคือองค์การระงับข้อพิพาทจะต้องพิจารณาทั้งมาตรการทางการค้าที่ถูกร้องเรียนและผลกระทบทางเศรษฐกิจของสมาชิกประเทศกำลังพัฒนาที่เกี่ยวข้องด้วย”¹⁰⁷

¹⁰⁵ Ibid., Section 22.6

¹⁰⁶ Ibid., Section 23.1

¹⁰⁷ Ibid., Section 21.7-21.8

2.4.6 องค์การอุทธรณ์ (APPELLATE BODY)

“ความเข้าใจว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาท (Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes) ภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก (Agreement Establishing the World Trade Organization)” ได้มีการจัดตั้งองค์การอุทธรณ์ขึ้นเพื่อรับการอุทธรณ์รายงานจากประเทศคู่พิพาทที่ไม่พอใจในข้อเสนอแนะหรือคำตัดสินที่ปรากฏอยู่ในรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท ซึ่งกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการขององค์การอุทธรณ์มีดังนี้

1. องค์ประกอบและสมาชิกภาพขององค์การอุทธรณ์ (Composition and Qualification of Appellate body)

องค์กรระงับข้อพิพาทจะเป็นผู้จัดตั้งองค์การอุทธรณ์ประจำขึ้นเพื่อพิจารณารับฟังคำอุทธรณ์จากคดีของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท โดยองค์การอุทธรณ์ประจำที่ถูกจัดตั้งขึ้นนี้จะประกอบไปด้วยบุคคลจำนวน 7 คนที่จะต้องมียุทธศาสตร์จำนวน 3 คนปฏิบัติหน้าที่อยู่ในคดีใดคดีหนึ่ง โดยการหมุนเวียนตามที่ได้กำหนดไว้ในกระบวนการปฏิบัติงานขององค์การอุทธรณ์¹⁰⁸

องค์การอุทธรณ์จะประกอบด้วยบุคคลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจที่ได้รับการยอมรับในความเชี่ยวชาญในด้านกฎหมายการค้าระหว่างประเทศและเรื่องต่างๆของความตกลงภายในครอบครัวโดยทั่วไปที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับรัฐบาลใด โดยบุคคลทั้งปวงที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การอุทธรณ์นี้จะต้องเป็นผู้ที่พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ตลอดเวลาโดยการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าในระยะเวลาอันสั้น และจะต้องเป็นผู้ที่ทราบถึงกิจกรรมเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทและกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับ WTO อีกทั้งจะต้องเป็นผู้ที่ไม่เข้าร่วมในการพิจารณาข้อพิพาทใดที่ก่อให้เกิดการขัดแย้งต่อผลประโยชน์โดยตรงหรือโดยอ้อมด้วย¹⁰⁹ โดยค่าใช้จ่ายของบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การอุทธรณ์ รวมทั้งค่าเดินทางและเบี้ยเลี้ยงนั้นให้เบิกจ่ายจากงบประมาณของ WTO โดยสอดคล้องกับหลักเกณฑ์

¹⁰⁸ Ibid., Section 17.1

¹⁰⁹ Ibid., Section 17.3

ของคณะกรรมการที่แต่งตั้งอันอยู่บนพื้นฐานของข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการงบประมาณ การเงิน และการบริหาร¹¹⁰

2. ขอบเขตขององค์การอุทธรณ์ (Scope of Appellate Body)

คำอุทธรณ์จะต้องจำกัดอยู่เฉพาะประเด็นในทางกฎหมายซึ่งครอบคลุมถึงในรายงานของ คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทและการตีความกฎหมายที่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้จัดทำ ขึ้นด้วย¹¹¹ โดยองค์การอุทธรณ์จะเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาตัดสินยื่น แก้ไข หรือกลับผลการ พิเคราะห์ทางกฎหมายและข้อสรุปของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนั้น¹¹²

3. การอุทธรณ์รายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (Appeal of Panel Report)

ภายในกำหนดระยะเวลา 60 วันหลังจากวันที่ได้มีการเวียนรายงานของคณะกรรมการ วินิจฉัยข้อพิพาทให้แก่ประเทศสมาชิกแล้ว จะต้องมีการรับรองรายงานในการประชุมขององค์การ ระวังข้อพิพาทเว้นแต่ประเทศคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งจะแจ้งให้องค์การระวังข้อพิพาททราบอย่างเป็นทางการ ถึงการตัดสินใจของตนที่จะอุทธรณ์ หรือองค์การระวังข้อพิพาทตัดสินโดยฉันทามติที่จะไม่รับรอง รายงาน ซึ่งหากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้แจ้งให้ทราบถึงการตัดสินใจที่จะอุทธรณ์ องค์การระวังข้อ พิพาทก็จะไม่พิจารณารับรองรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนั้นจนกว่าจะมีการอุทธรณ์ โดยสมบูรณ์ในภายหลังแล้ว โดยวิธีดำเนินการรับรองรายงานนี้จะไม่กระทบต่อสิทธิของสมาชิกที่จะ ให้ความเห็นของตนเกี่ยวกับรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทแต่อย่างใด¹¹³

¹¹⁰ Ibid., Section 17.8

¹¹¹ Ibid., Section 17.6

¹¹² Ibid., Section 17.13

¹¹³ Ibid., Section 16.4

ดังนั้น จากการศึกษาที่ได้มีการจัดตั้งองค์กรอุทธรณ์ (APPELLATE BODY) ขึ้นภายใต้ความเข้าใจฯ 1994 นี้ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศสมาชิกมากยิ่งขึ้นเนื่องจากหากประเทศสมาชิกใดไม่พอใจในผลคำตัดสินหรือข้อเสนอแนะของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท ประเทศสมาชิกนั้นสามารถยื่นอุทธรณ์รายงานต่อองค์กรอุทธรณ์เพื่อทบทวนคำตัดสินของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทอีกครั้งได้ นอกจากนี้ จากการศึกษาที่ได้มีการกำหนดให้บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรอุทธรณ์จะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านกฎหมายการค้าระหว่างประเทศที่ไม่เป็นตัวแทนจากสมาชิกของรัฐบาลโดจึงส่งผลให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนามากยิ่งขึ้นเนื่องจากหากบุคคลผู้ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรอุทธรณ์เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านกฎหมายการค้าระหว่างประเทศและพิจารณาวินิจฉัยปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นด้วยความยุติธรรม ปราศจากอคติ ความลำเอียง ผลประโยชน์หรืออิทธิพลทางการเมืองใดๆแล้วก็จะทำให้สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาเกิดความมั่นใจที่จะนำปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลง WTO ได้อย่างยุติธรรม

2.5 ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้กระบวนการระงับข้อพิพาท

แม้ว่า “กระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์” จะเป็นกลไกการยุติข้อพิพาทที่ถือเป็นกรอบในการควบคุมให้ประเทศภาคีปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และพันธกรณีที่มีต่อกันภายใต้ข้อตกลงแกตต์และขจัดการบิดเบือนทางการค้าต่างๆที่ไม่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของแกตต์ได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ตาม แต่อย่างไรก็ดี ระบบการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงแกตต์ 1947 ก็ยังคงมีข้อบกพร่องภายในกระบวนการมากมาย ซึ่งในหัวข้อนี้จะทำการศึกษาถึงปัญหาในด้านต่างๆที่เกิดขึ้นจากการใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทในข้อตกลงแกตต์ 1947 ที่ทำให้ประเทศภาคีหลายประเทศหลีกเลี่ยงการใช้กระบวนการดังกล่าว ได้แก่

1. ปัญหาความล่าช้าในการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท
2. ปัญหาความเป็นกลางและความน่าเชื่อถือในคุณสมบัติของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท
3. ปัญหาความล่าช้าในกระบวนการระงับข้อพิพาท
4. ปัญหาการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสิน
5. ปัญหาการตอบโต้ในกรณีที่ไม่มีการปฏิบัติตามคำตัดสิน

ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.5.1 ปัญหาความล่าช้าในการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท

กระบวนการระงับข้อพิพาทในข้อตกลงแกตต์ 1947 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการร้องขอให้จัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทไว้ว่า หากประเทศคู่พิพาทต้องการให้มีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทขึ้นเพื่อทำการสอบสวน ให้คำตัดสิน หรือให้คำแนะนำในปัญหาพิพาทระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นนั้น การจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะมนตรีแกตต์ที่ประกอบไปด้วยประเทศภาคีสมาชิกทั้งหมดของแกตต์เป็นผู้อำนวยการแทนที่ประชุมใหญ่แกตต์ โดยคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นนี้จะเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนข้อเท็จจริง พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทและให้อำนาจตอบได้ในกรณีที่ไม่มี การปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินนั้น

ดังนั้น จากหลักเกณฑ์ของกระบวนการระงับข้อพิพาทในข้อตกลง 1947 ที่กำหนดให้ต้องมี การใช้ระบบฉันทามติหรือความยินยอมจากประเทศภาคีทุกประเทศซึ่งรวมถึงประเทศคู่พิพาทด้วย ในการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท จึงอาจส่งผลให้กระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์เกิด ปัญหาในเรื่องของความล่าช้าในการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้ เนื่องจากการจัดตั้ง คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทในกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ 1947 จะต้องได้รับความเห็น ชอบจากประเทศภาคีทุกประเทศ จึงอาจทำให้ประเทศผู้ถูกร้องเรียนหรือประเทศที่ไม่ต้องการให้มีการ ดำเนินการระงับข้อพิพาทสามารถใช้สิทธิออกเสียงยับยั้งคณะมนตรีในการแต่งตั้งคณะกรรมการ วินิจฉัยข้อพิพาทหรืออาจใช้วิธีการถ่วงเวลาเพื่อขัดขวางการรับรองการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัย ข้อพิพาทในระบบฉันทามติอันอาจก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของความล่าช้าในการแต่งตั้งคณะ กรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้¹¹⁴

¹¹⁴ Ernst-Ulrich Petersmann, The GATT / WTO Dispute Settlement System: International Law, International Organization and Dispute Settlement London: Kluwer Law International Company, 1998, p. 90.

จากปัญหาความล่าช้าในการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทในกระบวนการระงับข้อพิพาทเกดต์ 1947 จึงอาจส่งผลเสียต่อสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา ดังต่อไปนี้

1. เนื่องจากสินค้าส่วนใหญ่ของสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาเป็นสินค้าเกษตรกรรมที่สามารถนำเข้าได้ง่าย ดังนั้นหากกระบวนการระงับข้อพิพาทมีความล่าช้าในขั้นตอนของการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจึงอาจส่งผลให้การระงับข้อพิพาทเกิดความล่าช้าอันก่อให้เกิดความเสียหายต่อสินค้าเกษตรของสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้

2. หากประเทศผู้ถูกร้องเรียนหรือประเทศที่ไม่ต้องการให้มีการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทใช้สิทธิออกเสียงยับยั้งการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทก็จะส่งผลให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการระงับข้อพิพาทอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้ เนื่องจากความล่าช้าของกระบวนการระงับข้อพิพาทอาจทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจในประเทศกำลังพัฒนาประสบกับปัญหาในเรื่องของต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ซึ่งจะกลายเป็นอุปสรรคทางการค้าได้ ดังนั้นเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา จึงควรมีกฎการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักความรวดเร็ว (Speediness)

อย่างไรก็ดี ในเวลาต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงในเรื่องของความล่าช้าในการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทโดยปฏิญญารัฐมนตรี 1989 เกี่ยวกับการปรับปรุงกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาท (Decision on Improvement to the GATT Dispute Settle Rules and Procedures on 12 April 1989) ดังนี้

ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ข้อ F(C) ได้บัญญัติว่า

“คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะประกอบด้วยบุคคลที่มีคุณสมบัติและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับกรณีพิพาทมีจำนวน 3 คน แต่อาจมี 5 คนได้ ถ้าคู่กรณีทั้งสองฝ่ายเห็นชอบและแจ้งโดยไม่ชักช้าภายใน 10 วันนับจากมีการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท หากภายใน 20 วันหลังจากการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทยังไม่สามารถมีข้อสรุปได้ เมื่อมีการร้องขอโดยประเทศคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และหลังจากปรึกษาหารือกับประธานคณะมนตรี (Chairman of the

Council) และประเทศคู่กรณีทั้งสอง เลขานุการแกตต์อาจตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่ตนเห็นว่าเหมาะสมภายใน 10 วันนับแต่วันที่ได้รับการร้องขอได้”

ความเข้าใจฯ 1994 มาตรา 8.7 ได้บัญญัติว่า

“หากไม่มีการตกลงในเรื่องผู้พิจารณาภายใน 20 วันหลังจากวันที่ตั้งคณะพิจารณา โดยการร้องขอของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ผู้อำนวยการทั่วไปโดยการปรึกษาร่วมกับประธานองค์การระงับข้อพิพาทและประธานของคณะมนตรีหรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องจะพิจารณากำหนดองค์ประกอบของคณะพิจารณา โดยการตั้งผู้พิจารณาซึ่งผู้อำนวยการทั่วไปเห็นว่ามีความเหมาะสมที่สุดตามกฎหมายหรือกระบวนการพิเศษที่เกี่ยวข้องในความตกลงในครอบคลุมซึ่งเป็นประเด็นในข้อพิพาท หลังจากการปรึกษาร่วมกับคู่พิพาท ประธานขององค์การระงับข้อพิพาทจะต้องแจ้งให้สมาชิกทราบถึงองค์ประกอบของคณะพิจารณาซึ่งได้จัดตั้งขึ้นไม่ช้ากว่า 10 วันหลังจากวันที่ประธานรับคำร้องขอนั้น”

ดังนั้นจากการที่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงระบบการระงับข้อพิพาทโดยปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ข้อ F(C) และความเข้าใจฯ 1994 มาตรา 8.7 นี้ จึงส่งผลให้กลไกการระงับข้อพิพาทมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวสามารถแก้ไขปัญหาความล่าช้าในการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้ อันก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศสมาชิกโดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้เป็นอย่างดี

2.5.2 ปัญหาความเป็นกลางและความน่าเชื่อถือในคุณสมบัติของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท

สิ่งสำคัญที่จะทำให้ประเทศต่างๆเกิดความไว้วางใจในการใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศก็คือการสร้างเชื่อมั่นให้แก่ประเทศคู่พิพาทได้ว่า การดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทนั้นจะต้องดำเนินไปด้วยความยุติธรรม ปราศจากอคติ ความลำเอียงผลประโยชน์หรือ

อิทธิพลทางการเมืองใดๆ¹¹⁵ ดังนั้น ในการกำหนดตัวบุคคลที่จะมาเป็นสมาชิกของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทเพื่อพิจารณาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั้น สมาชิกของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทควรจะเป็นบุคคลที่มีความเป็นกลาง ปราศจากอิทธิพลทางการเมืองจากประเทศคู่พิพาทและเป็นผู้มีประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทมาก่อน มีความรู้ความชำนาญในเรื่องของแกตต์มากพอสมควรเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในรายงานที่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้จัดทำขึ้นนั้น

แต่อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาจากคุณสมบัติของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทในกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ 1947 เท่าที่ผ่านมามีพบว่า กระบวนการดังกล่าวมักจะประสบปัญหาในเรื่องของความเป็นกลางและความน่าเชื่อถือในคุณสมบัติของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทเนื่องจากการที่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทประกอบไปด้วยบุคคลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่หรือเป็นตัวแทนของรัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่ง จึงอาจส่งผลให้บุคคลผู้เป็นคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้รับอิทธิพลจากนโยบายทางเศรษฐกิจหรือการเมืองจากรัฐบาลในประเทศของตนหรือได้รับอิทธิพลทางการเมืองจากประเทศคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเข้ามาแทรกแซงได้ ซึ่งอาจทำให้คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทโดยปราศจากความเป็นกลางอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาเป็นประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ อำนาจทางการเมืองและอำนาจในการเจรจาต่อรองที่ต่ำ อีกทั้งการที่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทเป็นผู้ที่ไม่มีความเชี่ยวชาญในประเด็นพิพาทอย่างเพียงพอก็อาจส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือในคุณภาพรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้

ดังนั้น ในเวลาต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาในเรื่องของความเป็นกลางและความน่าเชื่อถือในคุณสมบัติของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทโดยปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1984 ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 และกระบวนการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจฯ 1994 ดังนี้

¹¹⁵ พรชญา ลัทธิวรรณ, ประสิทธิภาพของกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์กับการค้าระหว่างประเทศปัจจุบัน, วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539, หน้า 14.

ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1984 ข้อ 3 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทไว้ว่า

“หากประเทศภาคีคู่พิพาทไม่สามารถแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทขึ้นได้ภายในกำหนดระยะเวลา 30 วันนับแต่วันที่คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท เมื่อปรึกษากับประเทศคู่พิพาทแล้วผู้อำนวยการทั่วไปของแกตต์จะต้องดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจากบัญชีรายชื่อบุคคลที่มีคุณภาพ มีความรู้ทางด้านการค้าระหว่างประเทศและมีประสบการณ์เกี่ยวกับแกตต์ที่ไม่ใช่ตัวแทนของรัฐบาลให้แก่ประเทศคู่พิพาท”

ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ข้อ F(C) ได้บัญญัติว่า

“..... หากภายใน 20 วันหลังจากการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทยังไม่สามารถมีข้อสรุปได้ เมื่อมีการร้องขอโดยประเทศคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและหลังจากปรึกษาหารือกับประธานคณะมนตรี (Chairman of the Council) และประเทศคู่กรณีทั้งสอง เลขานุการแกตต์อาจจะตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจากรายชื่อคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่ตนเห็นว่าเหมาะสมภายใน 10 วันนับแต่วันที่ตนได้รับการร้องขอได้”

กระบวนการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจฯ 1994 มาตรา 8.1 ได้บัญญัติว่า

“คณะพิจารณาจะประกอบด้วยบุคคลจากภาคีรัฐบาลและ/หรือมิใช่จากภาคีรัฐบาล ซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสม รวมทั้งผู้ที่ได้เคยทำหน้าที่ในคดีหรือเคยเสนอคดีต่อคณะพิจารณา เคยเป็นผู้แทนของสมาชิกหรือของภาคีคู่สัญญาแกตต์ 1947 หรือเคยเป็นผู้แทนในคณะมนตรีหรือคณะกรรมการของความตกลงในครอบครัวใดๆ หรือความตกลงที่มีมาก่อนความตกลงนั้น หรือในสำนักเลขานุการสอนหรือพิมพ์เผยแพร่กฎหมายหรือนโยบายการค้าระหว่างประเทศหรือเป็นเจ้าของที่อาวุโสทางนโยบายการค้าของสมาชิก”

จากการที่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงระบบการระงับข้อพิพาทโดยปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1984, ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ข้อ F(C) และความเข้าใจฯ 1994 มาตรา 8.1 นี้จึงส่งผลให้กลไกการระงับข้อพิพาทมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวสามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องของ

ความเป็นกลางและความน่าเชื่อถือในคุณสมบัติของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศภาคีโดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาได้เป็นอย่างดีเพราะการใช้บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ไม่ได้เป็นตัวแทนของรัฐบาลนี้จะทำให้ประเทศสมาชิกโดยเฉพาะสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนามีความมั่นใจและเกิดความเชื่อมั่นในการนำปัญหาพิพาททางการค้าระหว่างประเทศเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทดังกล่าว

2.5.3 ปัญหาความล่าช้าในกระบวนการระงับข้อพิพาท

เนื่องจากการที่กระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ 1947 มิได้กำหนดให้มีการจำกัดเวลาสุดท้ายอย่างเข้มงวดในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการระงับข้อพิพาทไว้จึงอาจส่งผลให้กลไกการระงับข้อพิพาทแกตต์ประสบปัญหาในเรื่องของความเร็วและความเป็นอัตโนมัติในการใช้กระบวนการระงับข้อพิพาททางการค้าและปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าในกระบวนการระงับข้อพิพาทได้¹¹⁶ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา

ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้กระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์มีความรวดเร็ว โปร่งใส เป็นอัตโนมัติและสามารถแก้ไขปัญหาล่าช้าในกระบวนการพิจารณาคดีของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงได้มีการปรับปรุงกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาทของแกตต์หลายครั้งในการเจรจาการค้ารอบโตเกียว (Tokyo Round) การเจรจาการค้ารอบอุรุกวัย (Uruguay Round) โดยปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 และโดยความเข้าใจฯ 1994 ดังนี้

ปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 เกี่ยวกับการปรับปรุงกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาทข้อ D ได้บัญญัติว่า

---

¹¹⁶ Petersmann, The GATT/WTO Dispute Settlement System: International Law, International Organization and Dispute Settlement, p. 90.

“ในการปรึกษาหารือภายใต้บทบัญญัติ มาตรา 22 และมาตรา 23 วรรค 1 ของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากรและการค้า ประเทศคู่พิพาทที่ได้รับการร้องขอจะต้องตอบรับคำร้องขอนั้นภายในกำหนดระยะเวลา 10 วันและจัดให้มีการปรึกษาหารือภายใน 30 วัน หากการเจรจาเพื่อระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศนั้นไม่สามารถระงับข้อพิพาทได้อย่างเป็นที่น่าพอใจของประเทศคู่พิพาททั้งสองฝ่าย ประเทศคู่พิพาทที่มีสิทธิร้องขอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทภายในกำหนดระยะเวลา 60 วัน ส่วนในกรณีเร่งด่วนประเทศคู่พิพาทจะต้องเข้าร่วมเจรจาภายใน 10 วัน หากไม่สามารถตกลงกันได้ประเทศคู่พิพาทที่มีสิทธิร้องขอจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทภายในกำหนดระยะเวลา 30 วัน”

ความเข้าใจ 1994 . ได้กำหนดให้มีการจำกัดระยะเวลาสุดท้ายในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการระงับข้อพิพาทไว้ดังนี้

1. สมาชิกซึ่งได้รับคำร้องขอปรึกษาหารือจะต้องตอบรับคำร้องขอนั้นภายในกำหนดระยะเวลา 10 วันหลังจากวันที่ได้รับคำร้องขอและจะต้องดำเนินการปรึกษาหารือโดยสุจริตภายในระยะเวลาไม่เกิน 30 วันหลังจากวันที่ได้รับคำขอนั้นเพื่อให้บรรลุถึงข้อยุติซึ่งเป็นที่พอใจร่วมกัน
2. หากการร้องขอปรึกษาหารือไม่สามารถระงับข้อพิพาทได้ภายในกำหนดระยะเวลา 60 วันนับจากวันที่ได้รับคำร้องขอให้มีการปรึกษาหารือ คู่กรณีผู้ฟ้องร้องอาจร้องขอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทขึ้นได้ ส่วนในกรณีอุกฉกรรจ์หรือในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่เน่าเสียง่ายนั้น สมาชิกจะต้องดำเนินการปรึกษาหารือภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 10 วันหลังจากวันที่ได้รับคำร้องขอ ซึ่งหากการปรึกษาหารือนั้นไม่อาจระงับข้อพิพาทได้ภายในระยะเวลา 20 วันหลังจากวันที่ได้รับคำร้องขอ คู่กรณีผู้ฟ้องร้องอาจร้องขอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทขึ้นได้
3. หากคู่กรณีผู้ฟ้องร้องได้ร้องขอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทขึ้น คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องได้รับการแต่งตั้งอย่างช้าที่สุดในการประชุมขององค์การระงับข้อพิพาทครั้งที่ต่อจากการประชุมครั้งที่มีคำร้องขอให้จัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท หากประเทศคู่พิพาทไม่สามารถตกลงแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทร่วมกันได้ภายในระยะเวลา 20 วัน ผู้อำนวยการทั่วไปจะแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่เห็นว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมที่สุดขึ้นแทน

4. เพื่อให้กระบวนการระงับข้อพิพาทมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ระยะเวลา นับแต่วันที่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจนถึงวันออกรายงานขั้นสุดท้ายให้แก่ประเทศคู่พิพาทนั้นจะต้องมีระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือนในกรณีทั่วไปและไม่เกิน 3 เดือนในกรณีเร่งด่วนหรือในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่เน่าเสียง่าย แต่อย่างไรก็ดี ในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่สามารถออกรายงานภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวได้ ระยะเวลาทั้งหมดจะต้องไม่เกิน 9 เดือน

5. รายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องได้รับการรับรองภายในกำหนดระยะเวลา 60 วันหลังจากวันที่ได้มีการเวียนรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทให้แก่ประเทศสมาชิก เว้นแต่ภาคีคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะแจ้งให้องค์กรระงับข้อพิพาททราบถึงการตัดสินใจที่จะทำการอุทธรณ์หรือองค์การระงับข้อพิพาทมีฉันทามติที่จะไม่รับรองรายงานนั้น

6. กระบวนการวิธีพิจารณาขององค์กรอุทธรณ์จะต้องมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 60 วันนับแต่วันที่ภาคีคู่พิพาทได้แจ้งถึงการตัดสินใจที่จะอุทธรณ์รายงาน แต่ไม่ว่าในกรณีใดก็ตามกระบวนการพิจารณาขององค์กรอุทธรณ์จะต้องพิจารณาการอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลา 90 วัน

7. ในส่วนของการรับรองรายงานขององค์กรอุทธรณ์นั้น กำหนดให้จะต้องมีการรับรองรายงานขององค์กรอุทธรณ์ภายในกำหนดระยะเวลา 30 วันหลังจากวันที่ได้มีการเวียนรายงานให้แก่ประเทศสมาชิก

8. ระยะเวลา นับแต่วันที่องค์กรระงับข้อพิพาทแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจนถึงวันที่องค์กรระงับข้อพิพาทพิจารณารายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 9 เดือนในกรณีที่ไม่มี การอุทธรณ์รายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทหรือไม่เกิน 12 เดือนในกรณีที่มีการอุทธรณ์รายงาน

9. ในเรื่องของการกำกับและการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินนั้นจะต้องมีกำหนดระยะเวลาทั้งหมดไม่เกิน 18 เดือนนับจากวันที่ได้มีการรับรองรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทหรือขององค์กรอุทธรณ์

จากการที่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกลไกการระงับข้อพิพาทโดยปฏิญญารัฐมนตรีฯ 1989 ข้อ D และความเข้าใจฯ 1994 จึงส่งผลให้ระบบการระงับข้อพิพาทมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวสามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องของความล่าช้าในกระบวนการระงับข้อพิพาทได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศสมาชิกโดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาเนื่องจากทำให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถคาดเดาได้ว่ากระบวนการระงับข้อพิพาทในแต่ละขั้นตอนจะมีกำหนดระยะเวลาเพียงใด นอกจากนี้การกำหนดให้มีการจำกัดระยะเวลาสุดท้ายในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการระงับข้อพิพาทนี้ยังก่อให้เกิดความรวดเร็วในการวินิจฉัยปัญหาข้อพิพาทและทำให้ปัญหาข้อพิพาทเหล่านั้นได้รับการแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้

2.5.4 ปัญหาการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสิน

เนื่องจากในกระบวนการระงับข้อพิพาทของข้อตกลงแกตต์ 1947 ยังไม่มีกลไกหรือมาตรการที่จะสามารถบังคับให้ประเทศคู่พิพาทปฏิบัติตามคำตัดสินของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงอาจส่งผลให้กระบวนการระงับข้อพิพาทในแกตต์ 1947 เกิดปัญหาความล่าช้าและการขาดสภาพบังคับในการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินได้

อย่างไรก็ดี ในเวลาต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินด้วยความเข้าใจฯ 1994 ในบทบัญญัติมาตรา 22.6 ที่ได้วางหลักกฎหมายไว้ว่า

“หากประเทศคู่พิพาทไม่สามารถตกลงระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ภายในกำหนดระยะเวลา 30 วัน ประเทศผู้ร้องเรียนสามารถร้องขอต่อองค์กรระงับข้อพิพาทเพื่อให้อำนาจในการระงับสิทธิประโยชน์และพันธกรณีต่อประเทศที่ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินได้ โดยองค์กรระงับข้อพิพาทจะอนุมัติให้ระงับสิทธิประโยชน์หรือพันธกรณีอื่นภายใน 30 วันนับจากวันที่ระยะเวลาที่เหมาะสมได้สิ้นสุดลง”

ดังนั้น จากการที่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงระบบการระงับข้อพิพาทด้วยความเข้าใจฯ 1994 มาตรา 22.6 นี้จึงส่งผลให้กลไกการระงับข้อพิพาทมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวสามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องของความล่าช้าและการขาดสภาพบังคับในการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินได้

2.5.5 ปัญหาการตอบโต้ในกรณีที่ไม่มีการปฏิบัติตามคำตัดสิน

เนื่องจากในกระบวนการระงับข้อพิพาทของข้อตกลงแกตต์ 1947 นั้น หากรัฐภาคีที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผลประโยชน์ภายใต้ข้อตกลงแกตต์ไม่ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ประเทศคู่พิพาทที่ได้รับความเสียหาย รัฐภาคีที่ได้รับความเสียหายดังกล่าวสามารถทำการตอบโต้ได้ แต่อย่างไรก็ดี การตอบโต้ในกรณีที่ไม่มีการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินนี้รัฐภาคีที่จะดำเนินการตอบโต้จะต้องได้รับอำนาจจากคณะมนตรีแกตต์ก่อนจึงจะทำการตอบโต้ได้ โดยระดับของการตอบโต้จะสามารถกระทำได้เพียงระดับที่เหมาะสมกับความเสียหายที่เกิดขึ้นเท่านั้น ดังนั้น จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาการขัดขวางการให้อำนาจในการตอบโต้ของคณะมนตรีได้

อย่างไรก็ดีในเวลาต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินโดยความเข้าใจ 1994 ดังนี้

กระบวนการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจ 1994 มาตรา 22.2 ได้วางหลักกฎหมายไว้ว่า

“หากประเทศคู่พิพาทไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ประเทศผู้ร้องเรียนสามารถทำการร้องขอเจรจากับประเทศคู่พิพาทเพื่อชดใช้ค่าเสียหายได้ ซึ่งหากประเทศคู่พิพาทไม่สามารถเจรจาดกลงกันได้ภายในกำหนดระยะเวลา 20 วัน ประเทศผู้ร้องเรียนสามารถร้องขอต่อองค์กรระงับข้อพิพาทเพื่อให้อำนาจในการระงับสิทธิประโยชน์และพันธกรณีต่อประเทศที่ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินนั้นได้”

กระบวนการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจ มาตรา 21.6 ได้วางหลักกฎหมายไว้ว่า

“เมื่อประเทศผู้ร้องเรียนได้ร้องขอต่อองค์กรระงับข้อพิพาทเพื่อขออำนาจในการระงับสิทธิประโยชน์หรือพันธกรณี องค์กรระงับข้อพิพาทจะต้องให้อำนาจในการระงับสิทธิประโยชน์หรือพันธกรณีนั้นภายในกำหนดระยะเวลา 30 วันนับแต่วันที่ระยะเวลาที่เหมาะสมได้หมดสิ้นลง เว้นแต่ในกรณีที่มีฉันทามติปฏิเสธคำร้องขอในการให้อำนาจตอบโต้ดังกล่าว”

กระบวนการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจ 1994 มาตรา 21.4 ได้วางหลักกฎหมายไว้ว่า

“ระดับของการตอบโต้ซึ่งอนุมัติโดยองค์กรระงับข้อพิพาทจะต้องมีระดับเท่าเทียมกับความเสียหายที่เกิดขึ้น”

กระบวนการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจ 1994 องค์กรระงับข้อพิพาทมาตรา 21.2 ได้วางหลักกฎหมายไว้ว่า

“ประเทศที่ได้รับความเสียหายสามารถที่จะกระทำการตอบโต้ข้ามสาขาได้ หากการตอบโต้ในสาขาเดียวกันกับข้อตกลงนั้นไม่อาจกระทำได้หรือจะไม่เกิดประสิทธิภาพและสถานการณ์นั้นมีความรุนแรงเพียงพอ”

ดังนั้น จากการที่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกลไกการระงับข้อพิพาทโดยความเข้าใจ 1994 ที่ได้มีการกำหนดให้ประเทศภาคีสามารถใช้อำนาจตอบโต้ในกรณีที่มีการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินได้หากไม่มีฉันทมติคัดค้านการให้อำนาจในการตอบโต้ดังกล่าว จึงส่งผลให้กระบวนการระงับข้อพิพาทเกิดความรวดเร็วและมีสภาพบังคับในการที่จะบังคับให้ประเทศคู่พิพาทต้องปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินได้ดียิ่งขึ้นอันสามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องของการขัดขวางการให้อำนาจตอบโต้ได้

2.6 ตารางเปรียบเทียบกระบวนการระงับข้อพิพาทของแกตต์ 1947 กับ กระบวนการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจว่าด้วยกฎและกระบวนการที่ใช้กับการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจฯ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
1.องค์กรในระบบการระงับข้อพิพาท	<p>1.ที่ประชุมใหญ่แกตต์ (CONTRACTING PARTIES)</p> <p>2.คณะมนตรีแกตต์ (COUNCIL)</p> <p>3.คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (PANEL)</p>	<p>1. คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (PANEL)</p> <p>2. องค์กรระงับข้อพิพาท (DISPUTE SETTLEMENT BODY : DSB)</p> <p>3. องค์กรอุทธรณ์ (APPELLATE BODY)</p>	<p>ในความเข้าใจว่าด้วยกฎและกระบวนการที่ใช้กับการระงับข้อพิพาท 1994 นี้ได้มีการจัดตั้งองค์กรระงับข้อพิพาท (DISPUTE SETTLEMENT BODY : DSB) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท รับรองรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทและรายงานขององค์กรอุทธรณ์ กำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำแนะนำและให้อำนาจในการระงับสิทธิประโยชน์และพันธกรณีแก่ประเทศสมาชิกและจัดตั้งองค์กรอุทธรณ์ (APPELLATE BODY) ขึ้นเพื่อรับการอุทธรณ์รายงานจากประเทศภาคีคู่พิพาทที่ไม่พอใจในผลสรุปรายงานของ</p>

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจฯ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
			คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท
2. ขอบเขตของการใช้กระบวนการระงับข้อพิพาท	กระบวนการในการระงับข้อพิพาทของแกตต์ 1947 เป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทที่ใช้กับข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเท่านั้น โดยประเทศภาคีแกตต์สามารถยกเว้นที่จะไม่ลงนามหรือไม่ปฏิบัติตามในความตกลงย่อยอื่นๆที่มีการเจรจากันได้	กระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ความเข้าใจฯ 1994 เป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทที่ได้ขยายขอบเขตรวมไปถึงความตกลงทั่วไปเกี่ยวกับการค้าบริการและการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งมีลักษณะเป็นความตกลงพหุภาคี (Multilateral Trade Agreements) ที่ประเทศภาคีขององค์การการค้าโลกมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงพหุภาคีดังกล่าว โดยไม่สามารถยกเว้นได้	กระบวนการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจฯ ว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการที่ใช้กับการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลกยังคงยึดถือหลักการและปฏิบัติตามแนวทางคำตัดสินของกระบวนการและหลักการของที่ประชุมใหญ่แกตต์ 1947 อยู่ แต่ได้ขยายเขตอำนาจของกระบวนการระงับข้อพิพาทจากด้านสินค้ารวมไปถึงด้านการค้าบริการและทรัพย์สินทางปัญญาด้วย โดยสมาชิกขององค์การการค้าโลกจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีทั้งหมดของข้อตกลงพหุภาคีซึ่งเป็นภาคผนวกแนบท้ายของข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลกอย่างไม่

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจฯ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
			สามารถตั้งข้อสงวนได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ได้ส่งผลให้กระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงต่างๆ มารวมอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกันจึงมีความเป็นระบบที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
3. การตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (Establishment of Panels)	กระบวนการระงับข้อพิพาทในแกตต์ 1947 กำหนดให้การจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องได้รับความเห็นชอบจากประเทศภาคีคู่พิพาทเสมอ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของความล่าช้าในกระบวนการระงับข้อพิพาทได้ เนื่องจากประเทศสมาชิกสามารถใช้สิทธิยับยั้งในการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนี้ได้	หากคู่กรณีผู้ฟ้องร้องได้ร้องขอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทขึ้น กระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ความเข้าใจฯ 1994 กำหนดให้จะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทอย่างช้าที่สุดภายในการประชุมขององค์การระงับข้อพิพาทครั้งที่สอง จากการประชุมครั้งที่มีการร้องขอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนั้น	ความเข้าใจว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการที่ใช้กับการระงับข้อพิพาท 1994 สามารถแก้ไขข้อบกพร่องของกระบวนการระงับข้อพิพาทในข้อตกลงแกตต์ 1947 ในเรื่องของความล่าช้าในกระบวนการระงับข้อพิพาทได้เนื่องจากความเข้าใจฯ 1994 กำหนดให้มีการจำกัดเวลาอย่างเข้มงวดในขั้นตอนของการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท กล่าวคือ คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องได้รับการแต่งตั้งอย่างช้าที่สุดในการประชุมองค์

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
			<p>การระงับข้อพิพาทครั้งต่อไป ซึ่งหากประเทศภาคีคู่พิพาทไม่สามารถตกลงแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้ภายในกำหนดระยะเวลา 20 วันนับจากวันที่มีคำสั่งแต่งตั้ง ผู้อำนวยการทั่วไปจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจากบัญชีรายชื่อคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่พิจารณาเห็นว่าเหมาะสมขึ้นแทน</p>
<p>4.องค์ประกอบของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (Composition of Panels)</p>	<p>กระบวนการระงับข้อพิพาทในแกตต์ 1947 กำหนดให้คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องได้รับการแต่งตั้งจากผู้แทนของประเทศภาคีที่ประจำอยู่ที่นครเจนีวา ประเทศสวิสเซอร์แลนด์เท่านั้น</p>	<p>กระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ความเข้าใจ 1994 กำหนดให้คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องประกอบด้วยบุคคลทั้งจากภาครัฐบาลและมีใช้ตัวแทนจากภาครัฐบาลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมหรือเคยเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในคดีหรือเคยเสนอคดีต่อคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท หรือเคยเป็นผู้</p>	<p>เนื่องจากในความเข้าใจว่าด้วยกฎและกระบวนการที่ใช้กับการระงับข้อพิพาท 1994 ได้กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการเป็นผู้จัดทำบัญชีรายชื่อคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่มาจากรายชื่อตัวแทนของภาครัฐบาลและจากปัจเจกชนผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ในด้าน</p>

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
		<p>แทนของสมาชิกหรือของภาคีคู่สัญญาแกตต์ 1947 หรือเคยเป็นผู้แทนในคณะมนตรีหรือคณะกรรมการของความตกลงในครอบครัวใด ๆ หรือในสำนักเลขาธิการสอนหรือพิมพ์เผยแพร่กฎหมายหรือนโยบายทางการค้าระหว่างประเทศหรือเป็นเจ้าของที่อาวุโสทางด้านนโยบายการค้าของประเทศสมาชิก</p>	<p>ต่างๆ จึงส่งผลให้รายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องของความเป็นกลางของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้เป็นอย่างดีเนื่องจากในความเข้าใจ 1994 ได้กำหนดให้มีการรับรองการใช้บัญชีรายชื่อของปัจเจกชนที่มีได้เป็นตัวแทนของภาครัฐบาลซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ตามที่ปฏิญญารัฐมนตรี 1984 ได้กำหนดไว้</p>
<p>5.การรับรองคำตัดสินในกระบวนการระงับข้อพิพาท</p>	<p>กระบวนการระงับข้อพิพาทในแกตต์ 1947 กำหนดให้กระบวนการตัดสินของคณะมนตรีจะต้องกระทำโดยฉันทามติ (Consensus) กล่าวคือคำตัดสินของคณะมนตรีจะมีผลบังคับใช้ก็ต่อเมื่อคำตัดสินนั้น</p>	<p>กระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ความเข้าใจ 1994 ได้กำหนดให้มีการใช้ฉันทามติไม่รับรองคำตัดสินขององค์กรระงับข้อพิพาท กล่าวคือการคัดค้านการรับรองคำตัดสินจะเกิดผลได้ก็ต่อเมื่อได้มีคะแนนเสียงคัดค้าน</p>	<p>ความเข้าใจว่าด้วยกฎและกระบวนการที่ใช้กับการระงับข้อพิพาท 1994 สามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องของการขัดขวางการรับรองคำตัดสินอันส่งผลให้คำตัดสินนั้นขาดสภาพบังคับในการปฏิบัติตามและปัญหาในเรื่อง</p>

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
	ได้รับการรับรองอย่างเป็นเอกฉันท์โดยไม่มีเสียงคัดค้านจากประเทศภาคีที่เข้าร่วมประชุมในขณะที่มีการลงมติ	จากประเทศสมาชิกทุกประเทศในองค์กรระดับข้อพิพาทเท่านั้น หากมีประเทศสมาชิกประเทศหนึ่งประเทศใดรับรองรายงานดังกล่าวแม้เพียงประเทศเดียว รายงานนั้นก็จะได้รับการรับรองโดยทันที	ของความล่าช้าในกระบวนการระดับข้อพิพาทอันมีสาเหตุมาจากการขัดขวางการรับรอง คำตัดสินโดยประเทศภาคีคู่พิพาทที่ไม่พอใจในคำตัดสินนั้นๆ ได้
6. การรับรองรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (Adoption of Panel Reports)	กระบวนการระดับข้อพิพาทในข้อตกลงแกตต์ 1947 กำหนดให้รายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องได้รับการรับรองโดยฉันทามติจากประเทศภาคีคู่พิพาทเท่านั้น จึงอาจส่งผลให้ประเทศภาคีแกตต์สามารถขัดขวางการรับรองรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้	กระบวนการระดับข้อพิพาทภายใต้ความเข้าใจ 1994 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องของการรับรองรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทไว้ดังต่อไปนี้ 1. ให้มีการใช้ระบบการรับรองคำตัดสินโดยอัตโนมัติ หากไม่มีฉันทามติไม่รับรองคำตัดสินนั้นและเพื่อให้มีเวลาอย่างเพียงพอสำหรับประเทศสมาชิกที่จะพิจารณารายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท DSB จะต้องไม่พิจารณารับรองรายงานนั้นจนกว่าจะพ้น	ความเข้าใจว่าด้วยกฎและกระบวนการที่ใช้กับการระดับข้อพิพาท 1994 สามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องของการคัดค้านการรับรองรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทโดยประเทศสมาชิกที่เสียผลประโยชน์จากคำตัดสินดังกล่าวได้ เนื่องจากในความเข้าใจ 1994 ได้กำหนดให้มีการใช้ระบบการรับรองคำตัดสินโดยอัตโนมัติ หากไม่มีฉันทามติไม่รับรองคำตัดสินนั้นซึ่งส่งผลให้กระบวนการระดับข้อพิพาทมีความเป็นอัตโนมัติและเป็น

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจฯ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
		<p>กำหนดระยะเวลา 20 วันหลังจากที่ได้มีการเขียนรายงานให้แก่ประเทศสมาชิกแล้ว</p> <p>2.ประเทศสมาชิกที่มีข้อคัดค้านต่อรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องให้เหตุผลเพื่ออธิบายข้อคัดค้านของตนเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเขียนให้แก่ประเทศภาคีทราบเป็นเวลาอย่างน้อย 10 วันก่อนการประชุมของ DSB ที่จะมีการพิจารณารายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนั้น</p>	<p>ไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้</p>
<p>7.องค์การระงับข้อพิพาท (Dispute Settlement Body : DSB)</p>	<p>กระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงแกตต์ 1947 กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่โดยคณะมนตรีเป็นผู้ทำหน้าที่ในการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้น</p>	<p>ในกระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ความเข้าใจฯ 1994 กำหนดให้มีการจัดตั้งองค์การระงับข้อพิพาทขึ้นเพื่อบริหารกฎและกระบวนการต่างๆ ตามบทบัญญัติว่าด้วยการปรึกษาหารือและการระงับข้อพิพาทของความตกลงในกรอบคลุม โดย DSB จะมี</p>	<p>ภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลกกำหนดให้คณะมนตรีทั่วไปเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่และมีความรับผิดชอบในฐานะองค์การระงับข้อพิพาทตามทีระบุไว้ในความเข้าใจว่าด้วยกฎและกระบวนการที่ใช้กับการระงับข้อพิพาท ซึ่งองค์การระงับข้อพิพาทจะมี</p>

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
		<p>อำนาจหน้าที่ในการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท รับรองรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท และองค์การอุทธรณ์ ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามคำชี้ขาดและข้อเสนอแนะ ตลอดจนอนุมัติการระงับการให้สิทธิและพันธกรณีอื่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นภายใต้ความตกลงครอบคลุมดังกล่าว</p>	<p>ประธานของตนเอง และจะกำหนดกฎและวิธีดำเนินการตามที่องค์การระงับข้อพิพาทเห็นว่าจำเป็นสำหรับการดำเนินการตามความรับผิดชอบเหล่านั้น โดยองค์การระงับข้อพิพาทที่ถูกจัดตั้งขึ้นจะเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เช่นเดียวกับที่ประชุมใหญ่โดยคณะมนตรีในแกตต์ 1947</p>
<p>8. องค์การอุทธรณ์ (Appellate Body)</p>	<p>แม้ว่าในกระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงแกตต์ 1947 จะยังไม่มี การก่อตั้งองค์การอุทธรณ์ก็ตาม แต่ประเทศคู่พิพาทใดที่ไม่พอใจในคำตัดสินของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท ก็สามารถร้องขอให้ที่ประชุมใหญ่ของแกตต์ (CONTRACTING PARTIES) พิจารณาทบทวนข้อเสนอนั้นหรือคำตัดสินของคณะ</p>	<p>กระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ความเข้าใจ 1994 กำหนดให้ 1. DSB เป็นผู้จัดตั้งองค์การอุทธรณ์เพื่อรับฟังคำอุทธรณ์จากคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท โดยองค์การอุทธรณ์จะประกอบไปด้วยสมาชิกจำนวน 7 คน ซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับรัฐบาลใดและมีความเชี่ยวชาญในด้านกฎหมายการค้า</p>	<p>เนื่องจากในความเข้าใจว่าด้วยกฎและกระบวนการที่ใช้กับการระงับข้อพิพาท 1994 ได้กำหนดให้มีการใช้ระบบการรับรองคำตัดสินโดยอัตโนมัติหากไม่มีฉันทามติไม่รับรองรายงาน จึงอาจส่งผลให้ประเทศภาคีคู่พิพาทที่เสียผลประโยชน์จากคำตัดสินดังกล่าวไม่อาจใช้ฉันทามติในการคัดค้านการรับรองรายงาน</p>

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
	<p>กรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนั้นได้</p>	<p>ระหว่างประเทศและในเรื่องต่างๆของความตกลงในครอบครัวโดยทั่วไป</p> <p>2. สมาชิกขององค์กรอุทธรณ์จะอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี องค์คณะขององค์กรอุทธรณ์ในการพิจารณาคำอุทธรณ์รายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทในแต่ละคดีจะประกอบด้วยสมาชิกขององค์กรอุทธรณ์จำนวน 3 คนที่หมุนเวียนกันพิจารณาคดี</p> <p>3. รายงานขององค์กรอุทธรณ์จะได้รับการรับรองโดย DSB และจะได้รับการยอมรับจากประเทศภาคีคู่พิพาทอย่างไม่มีเงื่อนไข เว้นแต่ DSB จะตัดสินโดยฉันทามติที่จะไม่รับรองรายงานขององค์กรอุทธรณ์ภายในกำหนดระยะเวลา 30 วันหลังจากที่ได้มีการเขียนราย</p>	<p>นั้นได้ ดังนั้นเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในระบบการรับรองรายงานโดย Negative Consensus ความเข้าใจ 1994 จึงเปิดโอกาสให้คู่พิพาทฝ่ายที่ไม่พอใจในคำแนะนำหรือคำตัดสินของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์รายงานนั้นต่อองค์กรอุทธรณ์ได้</p>

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจฯ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
		<p>งานให้แก่ประเทศสมาชิก</p> <p>4. องค์การอุทธรณ์จะเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาเฉพาะประเด็นข้อกฎหมายที่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้ทำขึ้นเท่านั้น</p> <p>5. องค์การอุทธรณ์จะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาและจัดทำรายงานให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลา 60 วันนับแต่วันที่คู่พิพาทยื่นอุทธรณ์ ซึ่งหากองค์การอุทธรณ์ไม่สามารถจัดทำรายงานให้แล้วเสร็จได้ภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว องค์การอุทธรณ์จะต้องแจ้งต่อ DSB เป็นลายลักษณ์อักษรถึงเหตุผลของความล่าช้าพร้อมทั้งประมาณระยะเวลาที่จะสามารถออกรายงานได้แต่อย่างไรก็ดีไม่ว่าในกรณีใด กระบวนวิธี</p>	

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
		พิจารณาทั้งหมดจะต้องมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 90 วัน	
9. กระบวนการอนุญาโตตุลาการ (Arbitration)	ในกระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงแกตต์ 1947 ยังไม่มีการใช้กระบวนการของอนุญาโตตุลาการ (Arbitration) เพื่อระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นแต่อย่างใด	<p>กระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ความเข้าใจ 1994 กำหนดให้</p> <ol style="list-style-type: none"> มีกระบวนการ "อนุญาโตตุลาการ" เป็นวิธีเลือกของวิธีระงับข้อพิพาทอย่างหนึ่งอันสามารถอำนวยความสะดวกในการหาข้อยุติให้แก่ข้อพิพาทบางประการที่เกี่ยวข้องประเด็นซึ่งคู่กรณีทั้งสองฝ่ายได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนแล้ว การใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการจะขึ้นอยู่กับการตกลงร่วมกันของคู่กรณีที่จะต้องตกลงกันเกี่ยวกับกระบวนการในการปฏิบัติตาม โดยจะต้องแจ้งความตกลงที่จะใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการนี้ให้แก่สมาชิกทั้งหมดทราบล่วงหน้าอย่างพอ 	<p>ในความเข้าใจว่าด้วยกฎและกระบวนการที่ใช้กับการระงับข้อพิพาท 1994 ได้เพิ่มเติม "กระบวนการอนุญาโตตุลาการ" ขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งของ การ ดำ เนิน กระบวนการระงับข้อพิพาท โดยประเทศคู่กรณีทุกฝ่ายจะต้องปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการอย่างเคร่งครัดเนื่องจาก คำชี้ ขาด ของ อนุญาโตตุลาการนี้จะเป็นที่สุดอันจะต้องแจ้งต่อ DSB คณะมนตรี หรือ คณะกรรมการของความตกลงใดที่เกี่ยวข้อง ให้ทราบถึงคำตัดสินชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการนี้ด้วย</p>

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
		<p>เพียงก่อนที่กระบวนการอนุญาตโตตุลาการจะได้เริ่มต้นขึ้น</p> <p>3. สมาชิกอื่นสามารถเข้ามาเป็นคู่กรณีในกระบวนการวิธีพิจารณาของอนุญาตโตตุลาการได้เฉพาะแต่เมื่อมีการตกลงเห็นชอบจากคู่กรณีซึ่งเห็นด้วยที่จะใช้กระบวนการอนุญาตโตตุลาการนี้เท่านั้น</p>	
<p>10. การกำหนดเวลาสุดท้ายในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการระงับข้อพิพาท</p>	<p>ในกระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงแกตต์ 1947 ยังไม่มีการกำหนดเวลาสุดท้ายในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการระงับข้อพิพาท จึงอาจส่งผลให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ได้</p>	<p>ระบบการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการที่ใช้กับการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก ได้มีการกำหนดระยะเวลาสุดท้ายในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการต่างๆ ไว้ดังนี้</p> <p>1. สมาชิกซึ่งได้รับคำร้องขอปรึกษาหารือจะต้องตอบรับคำร้องขอนั้นภายในกำหนดระยะเวลา 10 วันหลังจากวันที่ได้รับคำร้องขอและจะต้องดำเนิน</p>	<p>การที่กระบวนการระงับข้อพิพาทตามความเข้าใจ 1994 ได้กำหนดให้มีการจำกัดเวลาสุดท้ายในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการนั้น ส่งผลให้กระบวนการระงับข้อพิพาทมีความรวดเร็วและเป็นอัตโนมัติมากยิ่งขึ้นอันสามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องของความล่าช้าในกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ที่มีมาแต่เดิมได้เป็นอย่างดี</p>

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจฯ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
		<p>การปรึกษาหารือโดย สุจริตภายในระยะเวลา ไม่เกิน 30 วันหลังจาก วันที่ได้รับคำขอนั้นเพื่อ ให้บรรลุถึงข้อยุติซึ่ง เป็นที่พอใจร่วมกัน</p> <p>2. หากการร้องขอ ปรึกษาหารือนั้นไม่ สามารถระงับข้อพิพาท ได้ภายในกำหนดระยะ เวลา 60 วันนับจากวัน ที่ได้รับคำร้องขอให้ การปรึกษาหารือ คู่ กรณีผู้ฟ้องร้องอาจร้อง ขอให้มีการจัดตั้งคณะ กรรมการวินิจฉัยข้อ พิพาทขึ้นได้ ส่วนใน กรณีฉุกเฉินหรือใน กรณีที่เกี่ยวข้องกับสิน ค้าที่เน่าเสียภายใน สมาชิกจะต้องดำเนิน การปรึกษาหารือภายใน กำหนดระยะเวลาไม่ เกิน 10 วันหลังจาก วันที่ได้รับคำร้องขอ ซึ่งหากการปรึกษา หารือนั้นไม่อาจระงับ ข้อพิพาทได้ภายใน ระยะเวลา 20 วันหลัง จากวันที่ได้รับคำร้อง</p>	

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจฯ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
		<p>ขอคู่มือผู้ฟ้องร้อง อาจร้องขอให้มีการจัด ตั้งคณะกรรมการ วินิจฉัยข้อพิพาทขึ้นได้</p> <p>3. หากคู่มือผู้ฟ้อง ร้องได้ร้องขอให้มีการ จัดตั้งคณะกรรมการ วินิจฉัยข้อพิพาทขึ้น คณะกรรมการวินิจฉัย ข้อพิพาทจะต้องได้รับ การแต่งตั้งอย่างช้าที่ สุดในการประชุมของ DSB ครั้งที่ต่อจากการ ประชุมครั้งที่มีคำร้อง ขอให้จัดตั้ง คณะ กรรมการวินิจฉัยข้อ พิพาท หากประเทศคู่ พิพาทไม่สามารถตกลง แต่งตั้งคณะกรรมการ วินิจฉัยข้อพิพาทร่วม กันได้ภายในระยะเวลา 20 วัน ผู้อำนวยการ ทั่วไปจะแต่งตั้งคณะ กรรมการวินิจฉัยข้อ พิพาทที่เห็นว่ามีคุณ สมบัติเหมาะสมที่สุด ขึ้นแทน</p> <p>4. เพื่อให้กระบวนการ ระงับข้อพิพาทมีประ</p>	

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
		<p>สิทธิภาพยิ่งขึ้น ระยะเวลา นับแต่วันที่ ได้มีการ แต่งตั้ง คณะ กรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจนถึงวันออก รายงานขั้นสุดท้ายให้ แก่ประเทศคู่พิพาทนั้น จะต้อง มีระยะเวลา ไม่เกิน 6 เดือน ในกรณีทั่วไป และไม่เกิน 3 เดือน ในกรณีเร่งด่วนหรือใน กรณีที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ หนี เสี่ยงง่าย แต่ อย่างไรก็ดี ในกรณีที่ คณะ กรรมการวินิจฉัย ข้อพิพาทพิจารณาแล้ว เห็นว่า ไม่สามารถออก รายงานภายในกำหนด ระยะเวลาดังกล่าวได้ ระยะเวลาทั้งหมด จะ ต้องไม่เกิน 9 เดือน</p> <p>5. รายงานของ คณะ กรรมการวินิจฉัยข้อ พิพาทจะต้องได้รับการ รับรองภายในกำหนด ระยะเวลา 60 วันหลัง จากวันที่ ได้มีการเขียน รายงาน ของ คณะ กรรมการวินิจฉัยข้อ พิพาทให้ แก่ประเทศ</p>	

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจฯ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
		<p>สมาชิกเว้นแต่ภาคีคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด จะแจ้งให้ DSB ทราบถึงการตัดสินใจที่จะทำการอุทธรณ์หรือ DSB มีฉันทามติที่จะไม่รับรองรายงานนั้น</p> <p>6. กระบวนการวิธีพิจารณาขององค์กรอุทธรณ์จะต้องมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 60 วันนับแต่วันที่ภาคีคู่พิพาทได้แจ้งถึงการตัดสินใจที่จะอุทธรณ์รายงาน แต่ไม่ว่าในกรณีใดก็ตาม กระบวนการวิธีพิจารณาขององค์กรอุทธรณ์จะต้องพิจารณาการอุทธรณ์นี้ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลา 90 วัน</p> <p>7. ในส่วนของการรับรองรายงานขององค์กรอุทธรณ์นั้น กำหนดให้จะต้องมีการรับรองรายงานขององค์กรอุทธรณ์ภายในกำหนดระยะเวลา 30 วันหลังจากวันที่ได้มีการเวียน</p>	

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
		<p>รายงานให้แก่ประเทศสมาชิก</p> <p>8. ระยะเวลานับแต่วัน ที่ DSB แต่งตั้งคณะ กรรมการวินิจฉัยข้อ พิพาทจนถึงวันที่ DSB พิจารณารายงานของ คณะกรรมการวินิจฉัย ข้อพิพาทจะต้องมี กำหนดระยะเวลาไม่ เกิน 9 เดือนในกรณีที่ ไม่มีการอุทธรณ์ราย งานของคณะกรรมการ วินิจฉัยข้อพิพาทหรือ ไม่เกิน 12 เดือนใน กรณีที่มีการอุทธรณ์ รายงาน</p> <p>9. ในเรื่องของการ กำกับและการปฏิบัติ ตามคำแนะนำหรือคำ ตัดสินนั้นจะต้องมี กำหนดระยะเวลาทั้ง หมดไม่เกิน 18 เดือน นับจากวันที่ได้มีการรับ รองรายงานของคณะ กรรมการวินิจฉัยข้อ พิพาทหรือขององค์กร อุทธรณ์</p>	

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจฯ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
<p>11. การติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะและคำชี้ขาด (Surveillance of Implementation of Recommendation and Rulings)</p>	<p>กระบวนการระดับข้อพิพาทของข้อตกลงแกตต์ 1947 ยังไม่มีมาตรการที่สามารถบังคับให้ปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสิน ดังนั้นอาจส่งผลให้กระบวนการระดับข้อพิพาทในแกตต์ 1947 ประสบกับปัญหาในเรื่องของความล่าช้าและการขาดสภาพบังคับในการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินได้</p>	<p>ความเข้าใจว่าด้วยกฎและกระบวนการที่ใช้กับการระดับข้อพิพาทได้กำหนดให้ DSB จะต้องจัดให้มีการประชุมขึ้นภายในกำหนดระยะเวลา 30 วันหลังจากวันที่ได้มีการรับรองรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทหรือขององค์การอุทธรณ์เพื่อให้สมาชิกที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามข้อเสนอแนะหรือคำตัดสินนั้นในทันที ซึ่งหากประเทศสมาชิกไม่สามารถปฏิบัติตามข้อเสนอแนะและคำชี้ขาดได้ในทันที องค์การระดับข้อพิพาทจะกำหนด "ระยะเวลาที่เหมาะสม" (Reasonable Period of Time) ให้สมาชิกปฏิบัติตาม โดยระยะเวลาที่เหมาะสมนี้จะต้องมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 18 เดือนนับแต่วันที่มีการรับรองรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัย</p>	<p>การที่ความเข้าใจฯ 1994 ได้มีการกำหนดให้ประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามคำตัดสินหรือคำแนะนำของ DSB ในทันที หรือหากประเทศสมาชิกไม่สามารถปฏิบัติตามคำตัดสินหรือคำชี้ขาดของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทหรือขององค์การอุทธรณ์ได้โดยทันที DSB จะกำหนด "ระยะเวลาที่เหมาะสม" ให้นี้สามารถแก้ไขข้อบกพร่องในเรื่องของการไม่ปฏิบัติตามคำตัดสินหรือคำแนะนำอันเป็นการสร้างสภาพบังคับให้กับกระบวนการระดับข้อพิพาทได้ นอกจากนั้นในความเข้าใจฯ 1994 ยังเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกสามารถใช้อำนาจตอบโต้โดยอัตโนมัติได้อีกทางหนึ่งด้วย กล่าวคือหากระยะเวลาที่เหมาะสมหมดสิ้นลงแล้ว</p>

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
		ข้อพิพาทหรือขององค์ กรอุทธรณ์	ประเทศสมาชิกยังไม่ ปฏิบัติตามคำตัดสิน ของ DSB ประเทศผู้ ร้องเรียนสามารถร้อง ขอให้องค์การระงับข้อ พิพาทให้อำนาจในการ ตอบโต้ภายในกำหนด ระยะเวลา 30 วันนับ แต่ระยะเวลาที่เหมาะสม นั้นหมดลงได้
12. การชดใช้ค่าเสียหายและการระงับสิทธิประโยชน์ (Compensation and the Suspension of Concessions)	เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นแก่ประเทศสมาชิกภายใต้กระบวนการระงับข้อพิพาทของข้อตกลงแกตต์ 1947 การชดใช้ค่าเสียหายจะเป็นเรื่องของความสมัครใจของประเทศสมาชิก ซึ่งหากประเทศสมาชิกที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผลประโยชน์ภายใต้ข้อตกลงแกตต์นั้นไม่ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่คู่พิพาทอีกฝ่ายที่ได้รับ ความเสียหาย ประเทศสมาชิกที่ได้รับ ความเสียหายดังกล่าวสามารถกระทำการตอบโต้โดยได้รับ	ความเข้าใจ 1994 กำหนดให้ 1. หากประเทศคู่พิพาทไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวประเทศผู้ร้องเรียนจะต้องทำการร้องขอเจรจากับประเทศคู่พิพาทเพื่อชดใช้ค่าเสียหาย ซึ่งหากไม่สามารถเจรจากตกลงกันได้ภายในกำหนดระยะเวลา 20 วัน ประเทศผู้ร้องเรียนสามารถร้องขอต่อองค์การระงับข้อพิพาทเพื่อให้อำนาจในการระงับสิทธิประโยชน์และพันธกรณีต่อประเทศ	ความเข้าใจว่าด้วยกฎและกระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลกสามารถแก้ไข ปัญหาในเรื่องของการขัดขวางการให้อำนาจในการตอบโต้ของคณะมนตรีได้เนื่องจากใน ความเข้าใจ 1994 นี้ ได้กำหนดให้ประเทศภาคีสามารถใช้อำนาจตอบโต้ในกรณีที่ไม่มี การปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินได้โดยอัตโนมัติหากไม่มี ฉันทามติคัดค้านการให้อำนาจในการตอบโต้ดังกล่าว จึงส่งผลให้กระบวนการระงับ

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจฯ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
	<p>อนุญาตจากคณะมนตรีได้ ซึ่งระดับของการตอบโต้นี้จะทำได้เพียงระดับที่เหมาะสมกับความเสียหายที่เกิดขึ้นเท่านั้น</p>	<p>สมาชิกที่ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินนั้นได้</p> <p>2. เมื่อประเทศผู้ร้องเรียนได้ร้องขอต่อองค์กรระงับข้อพิพาทเพื่อขออำนาจในการระงับสิทธิประโยชน์หรือพันธกรณี องค์กรระงับข้อพิพาทจะต้องให้อำนาจในการระงับสิทธิประโยชน์หรือพันธกรณีนั้นภายในกำหนดระยะเวลา 30 วันนับแต่วันที่ระยะเวลาที่เหมาะสมได้หมดสิ้นลงแล้ว แต่ในกรณีที่มีฉันทามติปฏิเสธคำร้องขอในการให้อำนาจตอบโต้ดังกล่าว</p> <p>3. การตอบโต้จะทำได้ในระดับที่เท่าเทียมกับความเสียหายที่เกิดขึ้นเท่านั้น</p> <p>4. ประเทศที่ได้รับความเสียหายสามารถที่จะทำการตอบโต้ข้ามสาขาได้หากการตอบโต้ในสาขาเดียวกันของ</p>	<p>ข้อพิพาทเกิดความรวดเร็วและมีสภาพบังคับในการที่จะบังคับให้ประเทศภาคีคู่พิพาทต้องปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินได้</p>

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
		ข้อตกลงนั้นไม่อาจกระทำได้อาจหรือไม่เกิดประสิทธิภาพและสถานการณ์นั้นมีความรุนแรงเพียงพอ	
13. สิทธิพิเศษสำหรับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา (Special and Differential Treatment: S&D) ในกระบวนการระงับข้อพิพาท	กระบวนการระงับข้อพิพาทในข้อตกลงแกตต์ 1947 เป็นกระบวนการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่วางอยู่บนพื้นฐานของบทบัญญัติมาตรา 22 และมาตรา 23 ของข้อตกลงแกตต์ 1947 เท่านั้น ซึ่งภายใต้ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้านี้ยังมีได้มีการบัญญัติถึงมาตรการพิเศษสำหรับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาไว้ในกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์แต่อย่างใด	ในความเข้าใจว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก ได้มีการกำหนดบทบัญญัติที่ได้ให้สิทธิพิเศษแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในกระบวนการระงับข้อพิพาทไว้ในมาตรา 3.12 (บทบัญญัติทั่วไป : General Provisions), มาตรา 4.10 (การปรึกษาหารือ : Consultations), มาตรา 8.10 (องค์ประกอบของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท: Composition of Panels), มาตรา 12.10, มาตรา 12.11 (กระบวนการของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อ	การที่ความเข้าใจ 1994 กำหนดให้มีการบัญญัติมาตรการพิเศษสำหรับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาไว้ นั้น ได้ส่งผลให้กระบวนการระงับข้อพิพาทเป็นเวทียุติข้อพิพาทที่ให้ความเป็นธรรมและก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศกำลังพัฒนามากยิ่งขึ้น กว่ากระบวนการระงับข้อพิพาทในข้อตกลงแกตต์ 1947

เรื่อง	แกตต์ 1947	ความเข้าใจ 1994	ข้อเปรียบเทียบ
		<p>พิพาท: Panel Procedures), มาตรา 21.2, มาตรา 21.7, มาตรา 21.8 (การติดตามตรวจสอบ การปฏิบัติตามข้อเสนอแนะและคำชี้ขาด: (Surveillance of Implementation of Recommendation and Rulings), มาตรา 27.2, มาตรา 27.3 (ความรับผิดชอบของสำนักเลขาธิการแกตต์: Responsibilities of the Secretariat)</p>	